

**JAMK:sta vuosina 2007-2013 valmistuneiden
kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistyminen,
työelämässä koetut haasteet ja koulutuksen
kehittämisideat**

Mira Laine ja Noora Nappa

Opinnäytetyö
Toukokuu 2014

Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijät Laine, Mira Nappa, Noora	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 12.05.2014
	Sivumäärä 89	Julkaisun kieli suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi JAMK:sta vuosina 2007–2013 valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistyminen, työelämässä koetut haasteet ja koulutuksen kehittämisideat		
Koulutusohjelma Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja Perttinen, Pirkko		
Toimeksiantaja Hyvinvointiyksikkö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu		
Tiivistelmä Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma on sosiaali- ja terveysalan koulutus, jota ovat tarjonneet Jyväskylän, Satakunnan, Oulun ja Rovaniemen ammattikorkeakoulut. Vuonna 2014 koulutusohjelma on keskitetty Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakouluihin. Vuoden 2013 loppuun mennessä valmistuneita kuntoutuksen ohjaajia (AMK) on yhteensä 459. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007-2013 valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllisyyttä, työelämässä koettuja haasteita ja koulutuksen kehittämisideoita. Edellinen kuntoutuksen ohjaajien työllisyyttä kartoittava opinnäytetyö on vuodelta 2007, jossa tutkimusjoukkona olivat kaikki siihen mennessä valtakunnallisesti valmistuneet kuntoutuksen ohjaajat (AMK). Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä käytettiin kyselyä, joka laadittiin internetin Webropol -kyselytyökalun avulla. Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007 - 2013 valmistuneita kuntoutuksen ohjaajia on yhteensä 142, joista 130 henkilön osoitetiedot olivat käytettävissä. Tutkimukseen vastasi 78 henkilöä, jolloin vastausprosentiksi saatiin 60 %. Aineisto on analysoitu Webropol-ohjelmistosta saatavien erilaisten taulukoiden avulla ja tulokset on esitetty frekvenssi- ja prosenttiluvuin. Keväällä 2014 kyselyyn vastanneesta 78 henkilöstä työssä oli 68 henkilöä, joka on 87 % vastaajista. 59 vastaajaa työskenteli koulutustaan vastaavassa työssä ja suurin osa vastaajista työskenteli Keski-Suomessa, Pirkanmaalla ja pääkaupunkiseudulla. Tutkimukseen osallistuneista monet olivat kokeneet haasteita työelämän rytmitykseen/ kiireeseen sekä asiakastyöhön ja asiakaskohtaamisiin liittyen. Koulutuksen kehittämisideoissa tulivat esiin yhteistyön painottaminen työelämän edustajien kanssa sekä koulutuksen ja ammattinimikkeen tunnettuuden parantaminen. Koulutuksen kehittämisideat itsenäisenä aiheena sekä työllisyystilanteen kartoitus valtakunnallisesti (mukana kaikki valmistuneet) ovat opinnäytetyömme jatkotutkimusaiheita. Satakunnan ammattikorkeakoulusta on tekeillä opinnäytetyö SAMKin valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista ja yksi jatkotutkimusaihe on vertailla näiden opinnäytetöiden tuloksia.		
Avainsanat (asiasanat) Kuntoutuksen ohjaaja (AMK), koulutusohjelma, kuntoutusohjaus, työllistyminen		
Muut tiedot Sivuja 76 + Liitteet 6		

Authors Laine, Mira Nappa, Noora	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 12.05.2014
	Pages 89	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title The employment situation, challenges in working life and ideas for the development of education of students graduated as Rehabilitation Counsellors from JAMK University of Applied Sciences between the years 2007-2013		
Degree Programme Degree Programme of Rehabilitation Counselling		
Tutor Perttinen, Pirkko		
Assigned by The School of Health and Social Studies, JAMK University of Applied Sciences		
Abstract <p>The Degree Program in Rehabilitation Counselling is a program combining elements of social and health services. The Degree Program of Rehabilitation Counselling has been included in the curricula of the Universities of Applied Sciences in Jyväskylä, Satakunta, Oulu and Rovaniemi. In 2014 the degree program was centralized to the Universities of Applied Sciences in Jyväskylä and Satakunta. By the end of the year 2013, 459 persons had graduated from the program.</p> <p>The purpose of this thesis was to examine the employment situation, challenges in working life and ideas for the development of the degree program of students graduated as rehabilitation counsellors from JAMK University of Applied Sciences between the years 2007-2013. A previous Bachelor's Thesis about the employment situation of graduated rehabilitation counsellors was implemented in 2007 and it included all the rehabilitation counsellors graduated in Finland.</p> <p>The thesis was a quantitative study and the research method was an online survey conducted by using the Webropol -online survey tool. The number of graduated rehabilitation counsellors from JAMK University of Applied Sciences during years the 2007-2013 is 142, and the contact details of 130 persons were available for this study. The survey was responded by 78 graduates, which gave a response rate of 60%.</p> <p>In the spring 2014 there were 68 graduates who were in working life, which was about 87.2% of all the respondents. The graduates were employed well in the duties of their own field. Most of the respondents worked in Central Finland, in the Tampere Region and in the metropolitan area. The respondents had experienced the greatest challenges related to the rush and rhythm of working life and also to client work and client encounters. The development ideas for the program highlighted co-operation with the representatives of working life and increasing the national knowledge about the degree program and the professional title.</p> <p>Topics of further study could be the development ideas as an independent topic and a survey on the national employment situation including all the graduates. Another bachelor's thesis on rehabilitation counselors is being implemented at Satakunta University of Applied Sciences, and one topic could also be a comparison of the results of these two theses.</p>		
Keywords Rehabilitation Counsellor, Degree Programme, Rehabilitation counselling, employment		
Miscellaneous Pages 76 + Attachments 6		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
2 KUNTOUTUSOHJAUS	4
2.1 Kuntoutusohjaus muotoutuu	4
2.2 Kuntoutusohjauksen määrittelyä	5
2.3 Kuntoutusohjaus ja palveluohjaus linkittyvät yhteen	7
2.4 Kuntoutusohjausta määrittää lainsäädäntö	8
2.4.1 Lait kuntoutusohjauksesta	8
2.4.2 Viimeaikaiset lainsäädännölliset muutokset	9
3 KUNTOUTUKSEN OHJAAJAN TYÖNKUVA	10
3.1 Kuntoutuksen ohjaajan työkuva aikaisemmissa tutkimuksissa	12
3.2 Kuntoutusohjaajan kelpoisuusvaatimus ja palkkaus	14
3.3 Työelämän haasteet ja mahdollisuudet	14
4 KUNTOUTUKSEN OHJAAJA (AMK) KOULUTUS	15
4.1 Perusteluja koulutusohjelman tarpeellisuudelle	15
4.2 Koulutusohjelman kehityksen vaiheet	16
4.3 Koulutusohjelman rakenne, kompetenssit ja toteutus JAMK:ssa	18
4.4 Jatkokoulutusmahdollisuudet	23
4.5 Koulutusohjelman ainutlaatuisuus	24
5 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT	24
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	25
6.1 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	25
6.2 Tutkimusjoukon valinta ja rajaus	26
6.3 Tutkimuksen etenemisen vaiheet	27
6.4 Aineiston analysointi	30
7 TUTKIMUSTULOKSET	30
7.1 Taustatiedot	31
7.2 AMK -opinnot	33
7.3 Työllistyminen	39
7.4 Työtehtävät ja haasteet	46
7.5 Koulutuksen kehittämisasiat	49
7.5.1 Monivalintaväittämät koulutusohjelman kehittämiseen liittyen	49
7.5.2 Kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllisyyden edistäminen	52
7.5.3 Koulutuksen painopistealueista työkaluja työelämään	56
8 YHTEENVETO TULOKSISTA	62
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	66
LÄHTEET	71
.....	77

LIITTEET

LIITE 1. Tutkimuslupa	77
LIITE 2. Saatekirje	78
LIITE 3. Kyselylomake	79
LIITE 4. Vastanneiden tehtävänimikkeet.....	86
LIITE 5. Vastanneiden työnantajat sektoreittain.....	88
LIITE 6. Kyselyyn vastanneiden työskentelykunnat	89

KUVIOT

KUVIO 1. Kuntoutuksen kukkanen	7
KUVIO 2. Vastanneiden sukupuoli.....	31
KUVIO 3. Vastanneiden ikäjakauma.....	32
KUVIO 4. Vastanneet koulutusohjelman mukaan.....	34
KUVIO 5. Vastanneet valmistumisvuoden mukaan	34
KUVIO 6. Vastanneiden opintojen kesto.....	35
KUVIO 7. Vastanneiden työtilanne valmistumishetkellä	40
KUVIO 8. Vastanneiden työllistymistahot	40
KUVIO 9. Vastanneiden työtilanne keväällä 2014.....	41
KUVIO 10. Työssä olevien työsuhteen laatu	42
KUVIO 11. Työssä olevien työmuoto.....	42
KUVIO 12. Vastanneiden työskentely sektoreittain.....	43
KUVIO 13. Vastanneiden työorganisaatioiden sijoittuminen kartalla	44
KUVIO 14. Vastaajien työtehtävien sisältö.....	47
KUVIO 15. Vastanneiden kokemat työelämään liittyvät haasteet.....	49

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma vastaajien kokemana	36
TAULUKKO 2. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon tuoma osaaminen vastaajien kokemana	37
TAULUKKO 3. Työllistymisen kannalta hyödylliset opintojen aikaiset asiat vastanneiden kokemana	39
TAULUKKO 4. Vastanneiden mukaan tarpeellisina pidettyjä asioita koulutusohjelman kehittämisen kannalta.....	51
TAULUKKO 5. Vastanneiden toivomia asioita yrittäjyysopintoihin liittyen	58

1 JOHDANTO

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma perustettiin vuonna 1997. Koulutusta ovat ajan saatossa tarjonneet Jyväskylän, Satakunnan, Rovaniemen ja Oulun ammattikorkeakoulut, ja vuonna 2014 koulutus on keskittynyt Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakouluihin. Koulutusohjelmasta valmistuu kuntoutuksen ohjaajia (AMK), jotka ovat laaja-alaisia kuntoutuksen osaajia. Kuntoutuksen ohjaajan (AMK) työtehtävät ja tehtävänimikkeet vaihtelevat työnantajan mukaan ja valmistuneet työllistyvät monipuolisesti sosiaali- ja terveysalan eri sektoreille. Vuoden 2013 loppuun mennessä kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) oli valtakunnallisesti valmistunut 459 henkilöä ja heistä 214 oli valmistunut JAMK:sta.

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on vuonna 2007 valmistunut opinnäytetyö kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkintoon valmistuneiden työllistymisestä, jossa tulokset kattoivat kaikista kouluista valmistuneet. Tutkimuksen tulokset olivat erittäin positiivisia: yli 90% oli työllistynyt oman alansa töihin mitä vaihtelevimmilla tehtävänimikkeillä. Koulutuksen kehittämistyö on kuitenkin jatkuvaa ja ajankohtaiselle tiedolle nähdään nyt tarvetta.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tarkastella valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistymistä, työelämässä koettuja haasteita sekä heidän ideoita koulutuksen kehittämiseksi. Opinnäytetyömme keskittyy Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007 - 2013 Kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneisiin. Satakunnan ammattikorkeakoulusta on valmistumassa vastaava opinnäytetyö sieltä valmistuneista opiskelijoista kuluvan vuoden aikana.

Opinnäytetyömme avaa kuntoutusohjauksen viitekehystä sekä JAMKissa toteutettavan koulutusohjelman vaiheita ja toteutusta. Tekemämme tutkimus tuo esille, minkälainen työtilanne koulutusohjelmasta vuosina 2007-2013 valmistuneilla on, mitkä ovat tällä hetkellä suurimpia koulutusohjelmasta valmistuneiden kokemia haasteita työelämässä sekä viitteitä koulutusohjelman kehitystyöhön.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan käyttää koulutuksen kehittämistyössä. Sekä valmistuneet että nykyiset opiskelijat voivat hyödyntää tuloksia työhaussa ja saada ideoita mahdollisista työpaikoista. Oman osaamisen markkinointi on tänä päivänä merkittävässä roolissa erityisesti työmarkkinoilla, kun ammattinimike koetaan yhä varsin tuntemattomaksi.

2 KUNTOUTUSOHJAUS

2.1 Kuntoutusohjaus muotoutuu

Kuntoutusohjauksen historia ulottuu Suomessa 1930-luvulle, jolloin Raajarikkoisten auttamisyhdistyksen toimesta perustettiin kuraattorin virka koulun ja avohuollon välisen yhteistyön parantamiseksi. 1940-luvulla työskennelleiden invalidihuoltajien työ kotikäynteineen läheni kuntoutusohjaajan nykyistä työnkuvaa, mutta kuntoutusohjauksen järjestämisestä ei vielä tuolloin ollut säädöksiä. Lakisääteinen pohja kuntoutusohjaustyölle syntyi 1970-luvun puolivälissä Invalidihuoltolain muutoksen myötä, jolloin kuntoutusohjaus oli yksilöllistä sopeutumisvalmennusta. Kuntoutusohjaustoiminta sai varsinaisen historiallisen taustansa kuitenkin vammaisjärjestöjen toiminnasta. Kuntoutusohjauspalvelu oli suunnattu vammaisryhmille, joilla oli taustalla riittävän vahva ja asiantunteva potilasjärjestö. (Mäensivu 1989, 7-8.)

Kuntoutusohjauksen kehittämistoimikunnan määritelmä kuntoutusohjauksesta vuonna 1979 kuului näin:

Kuntoutusohjauksella tarkoitetaan kuntoutusohjaajan toimesta tapahtuvaa ohjausta, neuvontaa, sairaudesta tai vammasta aiheutuvien psyykkisten tai sosiaalisten ongelmien selvittämistä sekä vammaisen henkilön kuntoutumista ja sosiaalisen toimintakykyä edistäviä tukitoimia. Myös vammaisen henkilön perheeseen ja muuhun ympäristöön kohdistuva ohjaus ja tuki kuuluu kuntoutusohjaukseen. (Toijanen 2003, 7.)

Valtionosuuslainsäädännön muutoksen myötä (VALTAVA-uudistus) vuonna 1984 kuntoutusohjaustoiminta tuli osaksi terveydenhuoltoa, minkä johdosta päävastuu kuntoutusohjauksen järjestämisestä siirtyi terveydenhuollolle ja kuntoutusohjaustoiminnan järjestäminen organisoitiin keskussairaaloiden palveluksi. Keskussairaaloilla ei ollut ennestään kuntoutusohjauspalveluita, joten ne hankittiin ostopalveluna vammaisjärjestöiltä. (Mattsén 2002, 9-11; Mäensivu 1998, 8.)

Terveydenhuollon näkökulma korostui 1986 sosiaali- ja terveysministeriön kuntoutusohjaustyöryhmän kuntoutusohjauksen määritelmässä ja sen jälkeen käsitteet ovat kehittyneet enemmän asiakkaan näkökulmaa ja osallisuutta huomioiviksi. (Mattsén 2002, 9-11.) Vuonna 1991 voimaan tulleessa asetuksessa lääkinnällisestä kuntoutuksesta kuntoutusohjaus määriteltiin toiminnaksi, jolla tarkoitetaan kuntoutujan ja hänen lähiyhteisönsä tukemista ja ohjausta sekä kuntoutujan toimintamahdollisuuksiin liittyvistä palveluista tiedottamista (A 28.6.1991/1015). Asetuksen kumonneessa vuonna 2010 voimaan astuneessa uudessa terveydenhuoltolaissa kuntoutusohjaus ja -neuvonta ovat osa potilaan lääkinnällistä kuntoutusta, josta tulee muodostua tarpeenmukainen hoidon kanssa yksilöllisesti suunniteltu kokonaisuus (L 30.12.2010/1326).

2.2 Kuntoutusohjauksen määrittelyä

Kuntoutusohjaus on osa kuntoutusta. Vuoden 2002 Valtioneuvoston Kuntoutusselonteossa kuntoutus määritellään suunnitelmalliseksi, monialaiseksi, pitkäjänteiseksi toiminnaksi, jonka tavoitteena on kuntoutuminen/kuntoutujan elämänhallinnan saavuttaminen (Kuntoutusselonteko 2002, 3). Matinvesi (2010, 34) tiivistää väitöskirjassaan kuntoutuksen toiminnaksi, jonka tarkoitus on vajaakuntoisen tai vammaisen henkilön sosiaalisen aseman palauttaminen.

Kuntoutusohjauksen lähtökohtana ovat asiakkaan tarvitseman palvelun tarjoaminen (Mattsén 2002, 12). Kuntoutuksen asiakkaat, kuntoutujat, ovat henkilöitä, joilla on tarve kuntoutukselle. Usein taustalla on jokin vamman tai sairauden aiheuttama toimintakyvyn alenema ja haitta selviytymiselle, johon kuntoutuksen toimenpitein

arvioidaan olevan parantavia vaikutuksia (Järvikoski 2013, 60). Kuntoutuksen asiakaskäsitys on laajentunut viime vuosien aikana, minkä myötä ihmiset, joilla on työkyvyn heikkenemisen tai vakavan sosiaalisen syrjäytymisen uhka, katsotaan myös kuntoutuksen asiakkaiksi (Kuntoutusselonteko 2002, 10). Mattsènin (2002, 12) mukaan kuntoutujien lisäksi myös tilaajat, toimeksiantajat, eri yhteistyötahojen edustajat ja palveluiden kustantajat voidaan luokitella asiakkaiksi, joille kuntoutusohjaus palveluna kohdistuu.

Toijasen (2003, 7-8) mukaan kuntoutusohjaus on kuntoutujan ja hänen lähiyhteisönsä tukemista, neuvontaa ja ohjausta sekä tiedottamista palveluista kuntoutujan toimintamahdollisuuksiin liittyen. Konkreettiset toimet, kuten rakenteellisten esteiden poistaminen kuntoutuksen etenemiseksi ja itsenäisen elämän mahdollistaminen, kuuluvat kuntoutusohjaukseen. Kuntoutusohjaus on (itsessään) prosessinomaista toimintaa, jonka tavoitteena on kuntoutujan omatoiminen selviytyminen, itsenäinen elämä, toimintamahdollisuuksien tukeminen, arkielämän sujuminen sekä tarpeettoman ja uusiutuvan laitoshoidon ehkäisy.

Kuntoutusohjaus on pääsääntöisesti ollut erikoissairaanhoidon tuottamaa palvelua, mutta sen lisäksi kuntoutusohjauspalvelu tukee kuntoutustoimintaa myös perusterveydenhuollossa, sosiaali- ja kehitysvammahuollossa, työhallinnossa, opetustoimessa sekä sosiaalivakuutuksen kuntoutuksessa. RAY:n kuntoutusohjauksen kehittämisprojektin julistekilpailun voittajuliste "Kuntoutuksen kukkanen" kuvaa kuntoutusohjausta mielestämme hyvin (Materiaalit 2014). Kukan keskiössä on asiakas toiminnan lähtökohtana ja terälehdissä on kuvattu ne osat, joista kuntoutusohjaus koostuu (ks. kuvio 1).

KUVIO 1. Kuntoutuksen kukkanen

2.3 Kuntoutusohjaus ja palveluohjaus linkittyvät yhteen

Palveluohjauksen “case management” juuret ulottuvat Yhdysvaltoihin 1920-luvulle ja se oli alkujaan mielenterveystyössä käytetty asiakaslähtöinen ja asiakkaan etua korostava työmenetelmä. Suomessa palveluohjauksen merkitys alkoi korostua 1990-luvulta lähtien ja se on 2000-luvulta eteenpäin esiintynyt hallitusohjelmissa ja erilaisten kehittämishankkeiden kohteena. Nykyään palveluohjauksen menetelmää käytetään laajasti sosiaali- ja terveysalan eri asiakasryhmien kanssa työskennellessä. Palveluohjauksen kehittäminen nähdään edelleen tärkeänä, mutta keskustelua on hankaloittanut käsitteen selvärajaisen ja yksiselitteisen muodon puuttuminen. (Suominen & Tuominen 2007, 7-8; Rauhala 2011.)

Palveluohjauksesta on useita määritelmiä ja niissä voidaan korostaa esimerkiksi palveluohjaajan ja asiakkaan välistä suhdetta tai palveluohjaajan toimintaa. Suominen ja Tuominen (2007, 13) mukaan lyhyt määritelmä palveluohjauksesta kuuluu näin: *“Palveluohjaus perustuu asiakkaan todelliseen kohtaamiseen ja hänen mahdollisimman itsenäisen elämänsä tukemiseen.”* Kansainvälisesti käsite kattaa yleensä sekä asiakastyön menetelmän “case management” että palveluiden yhteensovittamisen “service coordination” (Suominen & Tuominen 2007,13). Myös Ruotsissa käytetty käsite “Personligt ombud” kuvaa toimintaa hyvin (Henkilökohtainen palveluohjaus 2002, 7).

Palveluohjauksella pyritään tukemaan asiakasta mahdollisimman itsenäiseen elämään. Suominen ja Tuominen (2007, 13-14) korostavat palveluohjauksessa lähtökohtaisesti asiakkaan ja palveluohjaajan todellista kohtaamista ja luottamuksellisen suhteen rakentamista. Tavoitteiden asettaminen asiakkaan omien tarpeiden ja toiveiden mukaan mahdollistuu vasta luottamuksen rakentumisen jälkeen - tämä on palveluohjauksen perimmäinen tarkoitus. (Longhofer & Floersch 2010, 12.)

Notko (2006, 61-66) on kuvannut kuntoutus- ja palveluohjauksen mahdollisia eroja ja yhtäläisyyksiä. Kuntoutusohjauksen ja palveluohjauksen tarve on tunnistettu useissa selvityksissä. Notkon (2006, 65-66) mukaan näiden molempien toimintamuotojen tarkoitus on erilaisista määritelmistä huolimatta periaatteellisesti sama; edistää kuntoutujan kuntoutusprosessin kokonaisuutta ja toimivuutta keskittymättä tiettyyn organisaatioon sekä ohjata, neuvoa ja tukea asiakasta hänen perhettään. Kuntoutus- ja palveluohjausta toteutetaan ja kehitetään erillisinä toimintamuotoina, mutta Notko (2009, 153-171) näkee sosiaali- ja terveysalan voimavarojen keskittämisen ja toimintamuotojen yhdistämisen kannattavana, kun sisällöllinen merkitys ja tavoitteet ovat yhteneväiset.

Arvioimme, että kuntoutus- ja palveluohjauksen yhdistämisessä ja resurssien keskittämisessä on perää. Näiden toimintamuotojen suurempi näkyvyys ja rooli voisi ehkäistä asiakkaiden putoamista palveluverkostosta ja toisi toisaalta myös enemmän työmahdollisuuksia alan ammattilaisille. Kuntoutus- ja palveluohjaus samaan tarkoitukseen tähtäävinä toimintamalleina luovat mahdollisuuksia kuntoutuksen jatkuvuudelle ja organisaatorajojen ylittävälle koordinoinnille.

2.4 Kuntoutusohjausta määrittää lainsäädäntö

2.4.1 Lait kuntoutusohjauksesta

Kuntoutusohjaus perustuu nykyisessä lainsäädännössä uuteen terveydenhuoltolakiin (L 30.12.2010/1326), jossa on yhdistetty osia erikoissairaanhoidolaista

(1.12.1989/1062) ja kansanterveyslaista (28.1.1972/66), sekä vammaispalvelulakiin (3.4.1987/380).

Uudessa terveydenhuoltolaissa kuntoutusohjaus ja -neuvonta ovat osa potilaan lääkinnällistä kuntoutusta, jonka tulee muodostaa tarpeenmukainen hoidon kanssa yksilöllisesti suunniteltu kokonaisuus. Lääkinnällisen kuntoutuksen järjestämisvastuu on terveydenhuoltolain mukaan kunnilla. (L 30.12.2010/1326.) Vuonna 2013 Höglundin vireille laittaman kansalaisaloitteen *Kuka vastaa kuntoutuksesta?* tavoitteena oli pyrkiä turvaamaan jokaiselle kuntoutujalle oikeus kuntoutuksen yhdyshenkilöön sekä kuntoutusohjaukseen ja -neuvontaan. Lakiuudistus olisi koskenut terveydenhuoltolain lääkinnällistä kuntoutusta koskevan 29 §:n 2 momentin muuttamista niin, että kunnan olisi määrä nimetä kuntoutuksen yhdyshenkilö, mikäli sitä ei muun tahon toimesta ole nimetty. Aloite sai reilut 500 ääntä, mutta se ei riittänyt eduskuntaan. (Höglund 2013.)

Vammaispalvelulain (1987/389) mukaan kuntoutusohjaus on vammaiselle henkilölle ja hänen lähiomaisille tai hänestä huolehtiville taikka muutoin läheiselle henkilölle annettavaa palvelua. Asetuksessa vammaisuuden perusteella järjestettävistä tukitoimista kuntoutusohjausta on vielä tarkennettu pykälässä 14. Asetuksen mukaan kuntoutusohjaukseen kuuluu vammaisen henkilön ja hänen lähiyhteisönsä ohjaaminen sekä erityistarpeista tiedottaminen toimintamahdollisuuksien lisäämiseen liittyen (A 18.9.1987/759).

2.4.2 Viimeaikaiset lainsäädännölliset muutokset

Merkittävää kuntoutusohjauksessa on se, että siihen vaikuttavat monet yhteiskunnalliset ilmiöt ja se kohdistuu asiakkaan lisäksi laajasti hänen sosiaaliseen verkostoonsa. (Toijanen 2003, 8.) Työelämän ja väestön ikärakenteen muutokset sekä pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen vaikuttavat kaikki siihen, miten kuntoutusta - ja kuntoutusohjausta sen osana - tällä hetkellä toteutetaan (Järvikoski & Härkäpää 2004, 10).

Laissa kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä (L13.6.2003/497) korostetaan saumatonta kuntoutuksen yhteistyötä, jonka lähtökohtana on Koukkarin (2011, 220) mukaan kuntoutujan asioiden hoitaminen kuntoutujalähtöisesti. Viimeaikaiset lainsäädännölliset uudistukset ovat osa laajaa sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistusta ja niissä korostuu asiakkaan asema ja oikeudet. Uudistunut terveydenhuoltolaki korostaa asiakkaan roolia ja päätösvaltaa (L 30.12.2010/132). Asiakkuuden korostaminen tulee näkymään myös uudistetussa sosiaalihuoltolaissa, jonka tavoitteena on palveluiden saatavuuden, asiakaslähtöisyyden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä palveluiden tuottaminen tehokkaammin. Uudistuksessa painotetaan myös eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistamista. Lain on määrä astua voimaan 2015. (Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus 2013).

Myös ikääntyneitä koskeva vanhuspalvelulaki (L28.12.2012/980) pyrkii turvaamaan iäkkäiden oikeuksia ja toisaalta huomioimaan asiakkaasta lähtevät tarpeet. Palvelun tarjoajien ja työntekijöiden kannalta tämä vaatii enemmän paneutumista ja työn laadun arviointia. Palvelusuunnitelma on suunnitelma niistä palveluista ja tukitoimista, joita asiakas / kuntoutuja tarvitsee sen hetkisessä tilanteessa, ja sen laatimisesta mainitaan vanhuspalvelulain pykälässä 16. Suunnitelman tekemisestä vastaa kunta ja se on tehtävä, jollei kyseessä ole tilapäinen ohjaus tai suunnitelma muuten olisi tarpeeton.

3 KUNTOUTUKSEN OHJAAJAN TYÖNKUVA

Kuntoutuksen ohjaaja edistää kuntoutusta tarvitsevien lasten, nuorten, työikäisten ja vanhusten selviytymistä ja toimintamahdollisuuksia sekä vaikuttaa kuntoutujan ja hänen ympäristönsä väliseen suhteeseen. Kuntoutuksen ohjaajan työn tavoitteena on kuntoutujan mahdollisimman itsenäinen selviytyminen. (Jääskeläinen 2006, 116-117.)

Kuntoutuksen ohjaajan työ on kokonaisvaltaista yksilöön, yhteisöön ja yhteiskuntaan kohdistuvaa toimintaa, joka edellyttää hyvää yhteistyötä asiakkaan, työelämän, sosiaali- ja terveydenhuollon, kolmannen sektorin sekä muiden kuntoutuspalveluiden tuottajien ja kuntoutukseen liittyvien tahojen kesken. Vuorovaikutuksellisuus, luottamus ja yhteistyön syntyminen eli kumppanuus ovat kuntoutuksen ohjaajan työn perusta ja työlle ominaisia piirteitä ovat kuntoutusmyönteisyys sekä asiakas-, ratkaisu-, ja tulevaisuuskeskeisyys. (Jääskeläinen 2006, 116-117.)

Kuntoutusohjaajan työssä on nähtävissä neuvova, ohjaava, opastava ja informoiva työote. Lähestymistavaltaan kuntoutusohjaus on humanistinen, vuorovaikutukseen perustuva ja tärkeässä osassa ovat kuntoutujan omat kokemukset ja tunteet. (Toijanen 2003, 8-9.) Työ edellyttää luovuutta, organisointikykyä, itsenäistä päätöksentekoa, kuuntelemisen taitoa ja yhteistyökykyä (Jääskeläinen 2006, 116-117). Lisäksi laaja kuntoutuspalvelujärjestelmän tuntemus ja oman asiakasryhmän vamman/sairauden ymmärtäminen ovat työn edellytyksiä (Toijanen 2003, 8-9).

Sairaanhoitopiireissä kuntoutusohjaaja-nimikkeellä työskentelevien työssä keskeistä ovat asiakkaan ja hänen läheistensä **ohjaus ja neuvonta** kuntoutuspalvelujärjestelmiin liittyvissä asioissa sekä **yhteyshenkilönä toimiminen** kodin, sairaalan ja hoitoon sekä kuntoutukseen osallistuvien työntekijöiden ja viranomaisten välillä. Työhön kuuluu monipuolisesti **kuntoutuksen suunnittelua ja seurantaa**, kuten osallistuminen kuntoutussuunnitelman tekoon, kotikäynnit, yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä apuvälineisiin, palveluihin ja etuuksiin liittyvä ohjaus ja neuvonta. Myös kuntoutujan tukeminen uudessa elämäntilanteessa on yksi tärkeistä tehtävistä kuntoutusohjaajan työssä. Kuntoutuspalveluista, sopeutumisvalmennuksesta ja järjestöjen toiminnasta tiedottaminen sekä koulutuksen antaminen sisältyvät työhön. Sairaanhoitopiireissä työskentelevien kuntoutusohjaajien työtehtävät vaihtelevat hieman asiakasryhmän mukaan, mutta kuntoutuksen asiakastyön peruselementit ovat samat. (Mattsén 2002, 9-17.) Koukkari (2011, 224) kuvaa kuntoutusohjaajaa kuntoutusprosessin vastuuhenkilöksi.

Kuntoutusohjaajan työssä käytettyjä toimintamuotoja voivat olla kotikäynnit, puhelinkontaktit ja erilaiset tapaamiset asiakkaan kotona, kuntoutusohjaajan

työpisteessä, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen eri pisteissä, päivähoitoympäristössä, kouluissa, työpaikalla, työryhmässä tai muissa yhteyksissä. Toimintamuodot ja tapaamiskerrat vaihtelevat asiakkaasta riippuen tapauskohtaisesti. (Mattsén 2002, 14-17.)

3.1 Kuntoutuksen ohjaajan työnkuva aikaisemmissa tutkimuksissa

Kuntoutuksen ohjaajien työtä käsitteleviä tutkimuksia on tehty melko vähän ja suurin osa niistä on keskittynyt sairaanhoitopiireissä työskenteleviin kuntoutusohjaajien työhön. Esitämme seuraavaksi muutamia uudempia tutkimuksia ja julkaisuja.

Tiina Notko on tehnyt kartoittavaa tutkimusta sairaanhoitopiireissä työskentelevien kuntoutusohjaajien työstä vuonna 2006. Webropol -kysely lähetettiin 219 kuntoutusohjaajalle, joista tutkimukseen osallistui 148 henkilöä. Vastausprosentti oli korkea, mistä voidaan päätellä, että kuntoutusohjaajan työ ja sitä koskeva tutkimus koettiin tärkeäksi. Tutkimuksen mukaan kuntoutuksen ohjaajat näkivät työnsä keskeisimpinä tavoitteina asiakkaan ja perheen kuulemisen, itsehoitovalmiuksien tukemisen sekä yhteistyön sujumisen, palveluiden järjestymisen ja täysipainoisen elämän mahdollistamisen. Tutkimustuloksissa oli hieman vaihtelua lasten ja aikuisten kanssa työskentelevien kuntoutusohjaajien vastauksissa. Esimerkiksi perheen tukeminen esiintyi useammin lasten kanssa työskentelevien kuntoutusohjaajien vastauksissa, kun taas aikuisten kanssa työskentelevät kuntoutusohjaajat käyttivät työnsä tavoitteiden kuvaamisessa useammin "elämänhallinta" ja "elämänlaatu" - sanoja. (Notko 2009, 153-171.)

Vuonna 2008 julkaistussa opinnäytetyössä Hokkanen tarkastelee Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä työskentelevien kuntoutusohjaajien työtä. Kyselylomakkeet lähetettiin 25 kuntoutusohjaajalle, joista 15 osallistui tutkimukseen. Tulokset osoittavat kuntoutusohjaajien työn olevan pääsääntöisesti työtä asiakkaan kanssa seuraten ja arvioiden asiakkaan kuntoutusprosessia. Työ on välitöntä asiakastyötä, missä korostuu asiakkaan ja kuntoutusohjaajan välinen vuorovaikutus. Tutkimuksen mukaan kuntoutusohjaajien työhön liittyvä yhteistyö eri toimijoiden kanssa oli

vaihtelevaa ja vähiten roolia kuntoutusohjaajilla oli kuntoutusprosessin sekä hoitolinjojen- ja hoitoketjujen kehittämistyössä (Hokkanen 2008, 48-50.)

Chatzitolios, Frantti ja Pennanen tekivät vuonna 2007 opinnäytetyön kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneiden työllistymisestä. Tutkimus kattoi kaikki vuoteen 2007 mennessä kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneet. Valmistuneita oli kaikkiaan 221 ja tutkimukseen osallistui 137 henkilöä. Vastanneet kuvasivat kuntoutusohjausnimikkeistön mukaisesti luokitelluista vaihtoehtoista työnsä sisältävän kuntoutumista tukevaa ohjausta ja neuvontaa (80 % vastanneista) sekä koordinointia ja yhteistyötehtäviä (74 % vastanneista). Myös kuntoutuksen arviointi ja suunnittelu sekä kuntoutusohjaukseen kuuluva muu asiakastyö sisältyivät työnkuvaan yli 50 %:lla vastanneista. Keväällä 2007 työssä oli 92 % kyselyyn vastanneista ja suurin osa vastaajista (yli 85 %) teki vuoden 2007 keväällä kokopäivätyötä. 71 henkilöä eli noin puolet vastaajista oli ollut työssä heti valmistumisensa jälkeen. (Chatzitolios, Frantti & Pennanen 2007, 35; 46-46.)

Vuonna 2012 julkaistussa artikkelikokoelmassa Näkökulmia kuntoutusohjaukseen taustalla on hanke, jonka tavoitteena oli tuoda esille kuntoutusohjaus. Kokoelman keskeisimpinä teemoina artikkeleista nousevat esiin asiakaslähtöisyys, yhteistyö ja verkostojen tuntemus sekä tahto tehdä vaikuttavaa kuntoutusohjaustyötä. (Saksanen 2012, 3.) Nämä teemat ovat keskeisiä asioita kuntoutuksen ohjaajan työssä.

Aikaisemmat tutkimukset ja julkaisut osoittavat, että kuntoutusohjaajan työn sisällössä esiintyy hieman vaihtelua asiakasryhmästä riippuen, mutta kuvaukset ovat pitkälti kirjallisuuden kanssa samanlaisia. Kuntoutuksen suunnittelu, koordinointi, ohjaus, neuvonta ja kuntoutujan tukeminen kuntoutusprosessin aikana esiintyvät tutkimuksissa niin kuntoutusohjaajan kuin myös erilaisilla tehtävänimikkeillä työskentelevien kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työnkuviissa.

3.2 Kuntoutusohjaajan kelpoisuusvaatimus ja palkkaus

Kuntoutusohjaus on luokiteltu vuoden 2014 - 2016 yleisessä kunnallisessa virka- ja työehtosopimuksessa vaativiin hoitoalan ammattitehtäviin. Kelpoisuusvaatimuksina ovat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto tai terveydenhuoltoalan aikaisempi opintoasteen tutkinto. Muita ryhmään kuuluvia ammattihenkilöitä ovat muun muassa apulaisosastonhoitaja, sairaanhoitaja, kättilö ja terveydenhoitaja. (KVTES 2014-2016, 157.)

Vaativiin hoitoalan ammattitehtäviin kuuluvien työntekijöiden peruspalkka 1.3.2014 alkaen on 2236,42 €/kk (KVTES 2014–2016, 158). Järjestöissä työskentelevien palkkaus määräytyy Sosiaalialan järjestöjä koskevan työehtosopimuksen mukaan ja yksityisellä sektorilla työskentelevien kohdalla noudatetaan Yksityisen sosiaalipalvelualan työehtosopimusta (Kuntoutusohjaaja 2014).

3.3 Työelämän haasteet ja mahdollisuudet

Eri sektoreiden palvelut ja kuntoutusetuudet toimivaksi kokonaisuudeksi yhdistävälle ja kuntoutuksen kokonaisvastuussa olevalle ammattilaiselle nähdään tarvetta. Kuntoutusohjaajan nimittäminen on nähty useissa julkaisuissa yhtenä keinona kuntoutuksen koordinoinnin, asiakaslähtöisyyden vahvistamisen ja yhteistyön parantamiseksi (Reito 2013, 51; Rauhala 2014; Salminen & Rintanen 2014, 27-28). Tästä voidaan päätellä, että tarve kuntoutusohjaajien kaltaisille työntekijöille tulee kasvamaan ja työmahdollisuudet heidän kaltaisille asiantuntijoille lisääntymään, kun palvelut ovat hajautuneet ja lainsäädännölliset muutokset pyrkivät asiakaslähtöisyyteen ja kuntoutuksen toteuttamiseen yhtenäisenä toimivana kokonaisuutena.

Asiakkaan roolin vahvistamisessa työntekijän ja asiakkaan välinen vuorovaikutus korostuu, mikä edellyttää työntekijöiltä ammattitaitoista ohjausta, ymmärrystä ja

asiakkaan yksilöllistä huomioimista (Koukkari 2011, 220). Kuntoutusohjauksen asiakkaat ovat tänä päivänä yhä useammin moniongelmaisia ja ikärakenteen kehityksen vuoksi iäkkäitä (Mäensivu 1998, 12). Työntekijältä edellytetään hyviä vuorovaikutustaitoja ja kuntoutujan asioiden ymmärtämistä monelta kannalta kokonaisvaltaisesti. Muutokset tuovat uusia haasteita työhön ja osaamista ylläpitävälle ja lisäävälle koulutukselle on jatkossakin tarvetta.

Lainsäädännölliset uudistukset korostavat työn laatua ja asiakaslähtöisyyttä, mutta sosiaali- ja terveystalouden kilpailuttamisen seurauksena hinta on noussut yhdeksi tärkeimmäksi kriteeriksi (Eronen, Hakkarainen, Londén, Nykyri, Peltosalmi & Särkelä 2013, 21). Tilanne on ristiriitainen ja luo työntekijöille paineita. Lisäksi organisaatioiden yleiset säästötavoitteet ja ajalle tyypilliset lyhyet määräaikaiset työsopimukset luovat huolta työn jatkuvuudesta. Nämä haasteet näkyvät varmasti usean kuntoutusohjaajankin työssä. Työntekijöiden innovatiivisuus ja toisaalta resurssien puolesta riittävä ajankäytön mahdollisuus asiakastilanteissa ovat tärkeässä osassa, kun muokataan organisaatiokeskeisestä järjestelmästä asiakaslähtöisempään lähestymistapaan.

4 KUNTOUTUKSEN OHJAAJA (AMK) KOULUTUS

4.1 Perusteluja koulutusohjelman tarpeellisuudelle

Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehtona vuoden 1997 ensimmäisen opetussuunnitelman mukaan tarve asiakaskeskeiselle kuntoutuksen suunnittelu-, ohjaus- ja koordinoitavuudelle on kasvanut. Hyvinvointivaltion resurssien väheneminen on aiheuttanut laitosten purkua ja palveluiden hajauttamista, mikä on lisännyt palveluita tarvitsevien, kuten vanhusten, työttömien ja päihde- ja mielenterveysongelmaisten määrää. Monimuotoisessa ja sektoroituneessa asiantuntijakeskeisessä järjestelmässä työnjaon ja vastuukysymysten hämärtyminen on saattanut aiheuttaa kuntoutuksen viivästymistä, pallottelua viranomaiselta toiselle, väliinpuotoamisia sekä tehottomuutta. Tarvittiin asiantuntija, joka hallitsee

asiakaskeskeisen palveluiden koordinoinnin kustannustehokkaasti yli hallinnollisten rajojen. Tällaisen asiantuntijan keskeisenä tehtävänä olisi rakentaa yhdessä asiakkaan itsensä kanssa hänelle hyvä palvelukokonaisuus eli suunnitella kuntoutus, ohjata asiakasta sekä käynnistää moniammatillista yhteistyötä. Koulutusohjelman taustalla on vaikuttanut USA:ssa ja joissakin Euroopan maissa käytössä ollut ”case manageri” (palveluohjaaja) tyyppinen koulutus, josta on saatu hyviä kokemuksia liittyen kuntoutuksen tehostamiseen, kehittämiseen ja yhteiskunnallisten kulujen hillitsemiseen. (Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997.) Ammattikorkeakoulujen yhtenä tehtävänä on uudistaa ja kehittää ammatteja vastaamaan yhä paremmin työelämän tarpeisiin (L 9.5.2003/351).

Vaikka vuonna 1997 kuntoutusohjaukselle ja sen tarpeelle oli lakisääteiset perustelut terveydenhuollon lainsäädännössä, ei konkreettinen kuntoutusviranomaisten yhteistyö ollut vielä kehittynyt riittävän kuntoutujakeskeiseksi yhteiskunnan tarpeisiin nähden. Kuntoutussuunnittelun koulutuksesta tehtiin tarvekartoitus keväällä 1996 osoitettuna työelämän edustajille ja tietyille kuntoutuksen asiantuntijoille, mistä selvisi valtakunnallinen tarve alan asiantuntijuutta tukevalle koulutukselle. Kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutuksen tarvetta tuki tosiasia, että kuntoutusohjauksen kentällä erilaisissa tehtävissä työskenteli henkilöitä hyvin erilaisilla koulutustaustoilla. Kuntoutuksen alan asiantuntijuus vaatii erikoistietämystä kuntoutuksen kentän laaja-alaisuudesta, monimutkaisuudesta ja kustannustehokkaasta toiminnasta yli sektorirajojen. (Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997.) Kuntoutuksen tuloksellisuus vaatii myös kuntoutustarpeen varhaista tunnistamista, kuntoutusprosessin ja sen muutosherkkyden hallintaa sekä kykyä tarkoituksen mukaisten kuntoutusmenetelmien valintaan. (Jääskeläinen 2006, 116.)

4.2 Koulutusohjelman kehityksen vaiheet

Ajatus kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmasta alkoi jo vuosia ennen sen hyväksymistä koulutusohjelmaksi. Vuonna 1994 Keski-Suomen

terveydenhuolto oppilaitos esitti Jyväskylän väliaikaisen ammattikorkeakoulun johtoryhmälle kuntoutuksen koulutusohjelmaa ammattikorkeakoulun koulutusohjelmaksi. Vuonna 1995 terveysalan koulutusohjelma sisälsi fysio- ja toimintaterapeuttikoulutuksen. Joulukuussa 1995 kuntoutuksen koulutusohjelmaa esitettiin opetusministeriölle sisältäen sekä kuntoutussuunnittelijan että fysio- ja toimintaterapian koulutusohjelmat. Lukuvuodeksi 1996-1997 vahvistettiin Jyväskylän väliaikaisen ammattikorkeakoulun koulutusohjelmaksi Sosiaalialan ja Terveysalan koulutusohjelmat, joista Terveysalan koulutusohjelmissa oli kaksi suuntautumismuotoa: hoitotyön suuntautumismuoto ja kuntoutuksen suuntautumismuoto. Hoitotyön suuntautumismuotoehdossa pystyi erikoistumaan sairaanhoitajaksi, terveydenhoitajaksi ja kättilöksi kun taas kuntoutuksen suuntautumismuotoehdossa vaihtoehtoina olivat fysio- ja toimintaterapia. (Perttinen 2014.)

Perttinen (2014) mukaan koulutuksen suunnitteluvaihe alkoi keväällä 1996, jolloin kuntoutuksen ohjaajan koulutukselle tehtiin tarvekartoitus ja perustettiin Perttinen vetämä suunnitteluryhmä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun vakinaistuuksessa vuonna 1997 saatiin Opetusministeriön päätöksen turvin lupa aloittaa kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumismuoto kuntoutusalan koulutusohjelmassa vielä avoimella tutkintonimikkeellä. Koulutuksen sisältö johdettiin aiemmin tehdyistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä aiemmin mainitusta kuntoutuksen asiantuntijoille ja työelämän edustajille laaditusta kyselystä. Koulutusohjelman ensimmäinen opetussuunnitelma perustui pitkälti Pirkko Perttinen keväällä 1997 tekemään Oulun ja Lapin yliopiston kuntoutuksen PD-koulutusohjelman kehittämistyöhön "Suunnistajaksi kuntoutuksen viidakkoon - Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumismuotoehdon opetussuunnitelma Jyväskylän ammattikorkeakouluun". (Perttinen 1997; Perttinen 2014; Päätös ammattikorkeakoulun koulutusohjelmista 1996.)

Vuonna 1997 ensimmäiset koulutusohjelmassa aloittaneet Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijat olivat nuorisosaasteen opiskelijoita. Vuosina 1998–2000 käytiin kiivasta keskustelua kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumismuotoehdon tutkintonimikkeestä, josta toivottiin kuntoutussuunnittelijaa.

Vuonna 2000 tehtiin päätös suuntautumisvaihtoehtojen muuttamisesta koulutusohjelmiksi ja vuodesta **2001** alkaen, jolloin myös **tutkintonimikkeet vahvistettiin**. Koulutuksen nimeksi tulee Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintona. Tutkintonimikkeeksi varmistuu Kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Vuonna 1997 myös Satakunnan ammattikorkeakoulu aloitti koulutuksen aikuiskoulutuksena. Sen jälkeen koulutusohjelmaa ovat tarjonneet Rovaniemen (nyk. Lapin) sekä Oulun seudun ammattikorkeakoulut. (Perttinen 2014.)

Vuonna 2014 kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmaa tarjoavat Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakoulut. JAMK:ssa koulutusta tarjotaan sekä nuorisoasteen koulutuksena että aikuiskoulutuksena kun taas SAMK on aina tarjonnut koulutusta vain aikuiskoulutuksena (Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014; Koivuniemi & Sallinen 2012, 70). Oulun seudun ammattikorkeakoulu tarjosi koulutusohjelmaa pääasiallisesti aikuiskoulutuksena joka toinen vuosi 1998–2010. Viimeisimmästä vuonna 2010 aloittaneesta koulutusryhmästä on valmistumatta neljä opiskelijaa. (Pietiläinen 2014). Oinaan (2014) mukaan Rovaniemen ammattikorkeakoulu tarjosi koulutusta 1998–2006 pääasiassa nuorisoasteen koulutuksena. Viimeiset opiskelijat Rovaniemeltä valmistuivat keväällä 2009 (Oinas 2014).

Vuoden 2013 loppuun mennessä kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmasta on valmistunut yhteensä **459 Kuntoutuksen ohjaajaa (AMK)**. Heistä 214 on valmistunut JAMK:sta (Karila 2014), 105 on SAMK:sta (Urmans 2014), 68 OAMK:sta (Pietiläinen 2014) ja 72 RAMK:sta (Oinas 2014).

4.3 Koulutusohjelman rakenne, kompetenssit ja toteutus JAMK:ssa

Kuntoutuksen koulutusohjelman tärkeimpänä tehtävänä on kouluttaa ihmisiä kuntoutujalähtöisiksi asiantuntijoiksi alati laajenevalle kuntoutuksen kentälle neuvonta-, suunnittelu- ja kehittämistehtäviin. Pääpaino opinnoissa on kuntoutujassa ja hänen kuntoutumisessaan. Kuntoutuksen suunnittelussa otetaan huomioon sekä

yksilön että yhteiskunnan näkökulmat ja tavoitteena on yksilön osallistuminen yhteiskuntaan. (Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017; Pätevyyksien ja rakenteen kuvaus lukuvuoden 2014-2017 kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelmassa).

Koulutusohjelman opetussuunnitelmatyötä on kehitetty alusta asti yhteistyössä opiskelijoiden, yliopiston sekä työelämän yhteistyötahojen edustajien kanssa. (Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997.) Sosiaali- ja terveysministeriö ja kuntoutusasiain neuvottelukunta ovat myös olleet mukana koulutusohjelman kehittämistyössä. (Lausuntopyyntö kuntoutussuunnittelijan koulutuksesta 1996, 1.)

Koulutusohjelman rakenne

Vuonna 1997 opetussuunnitelman taustamalleina toimivat palveluohjaus ”case management” ja kuntoutuksen ekologinen taustamalli, joka näkee kuntoutuksen prosessina ja pyrkii asiakaslähtöisen lähestymistavan lisäksi vaikuttamaan myös kuntoutujan sosiaaliseen ja fyysiseen ympäristöön. (Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997.)

Vuonna 1997 kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opintojen laajuus oli 140 opintoviikkoa, josta 45 ov oli ammattitaitoa edistävää harjoittelua.

(Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997.) Vuonna 2014 opinnot ovat laajuudeltaan 210 opintopistettä, joista 1/3 (75op) on ammattitaitoa edistävää harjoittelua.

Tutkintonimike on kuntoutuksen ohjaaja (AMK). Ensimmäiset osaamislähtöiset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön vuonna 2008. (Perttinen 2014.)

Osaamislähtöiset opetussuunnitelmat painottavat oppimisen laatua sekä

kansainvälisyyttä ja yrittäjyyttä JAMK:n painopistealueina. Sosiaali- ja terveystieteiden

painopistealana on aina ollut perhelähtöisyys. Vuonna 2012 aloittaneiden sosiaali- ja

terveysalan opiskelijoiden opetussuunnitelmaan kuuluu JAMK:n

kansainvälisyystavoitetta tukien vähintään 20 opintopistettä englanninkielisinä

toteutettavia ammattiopintoja. (Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017.)

Koulutuksen kompetenssit

Vuonna 2006 koulutuksille määritettiin valtakunnallisesti yhteiset yleiset ja ammattispesifit kompetenssit eli pätevyysalueet. Osaamisalueita työstäneen Terveystieteiden tutkimuskeskuksen ammattikorkeakouluopetus 2005 -työryhmän tavoitteena oli tarkistaa terveysalan koulutuksesta valmistuvien opintojen keskeiset sisällöt, ammatillinen osaaminen ja vähimmäisopintoviikkomäärät vastaamaan ”*Kansallisen terveystieteiden tutkimuskeskuksen tavoitteita ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä ja terveydenhuollon kansainvälisissä kehittämissuosituksissa ja -linjauksissa esille tulleita osaamisvaatimuksia sekä ammattikorkeakoulutuksen kehittämistavoitteita*” (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006). Työryhmä määrittä myös valtakunnalliset ammattialan yhdenmukaisuutta määräävät erikoistumisopinnot ja teki suunnitelman erityisopintojen osaamiskuvausten ja keskeisten opintojen laatimista varten. (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006).

Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelmassa tärkeimpinä osaamisalueina ovat aina olleet palvelujärjestelmätuntemus, lakien, etuuksien ja tukimuotojen tuntemus, eettisyys ja asiakaslähtöisyys, moniammatillisen työn hyödyntäminen sekä pyrkimys mahdollisimman kustannustehokkaaseen toimintaan. Koulutusohjelmasta valmistuvilla kuntoutuksen ohjaajilla on riittävästi vuorovaikutus-, tiimi-, verkosto- ja projektityöosaamista, ja hän osaa arvioida ja edistää ihmisen toiminta- ja työkykyisyyttä moniammatillisen tiimin jäsenenä. (Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017; Pätevyyksien ja rakenteen kuvaus lukuvuoden 2014-2017 kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelmassa.) Vuoden 2013–2014 Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmassa on yhteensä 15 kompetenssia, joihin pyritään kaikilla koulutusohjelman opintojaksoilla. Kompetenssit ovat samat niin nuoriso- kuin aikuiskoulutuksessa ja ne on jaettu koulutusohjelman kompetensseihin ja koulutusalan yhteisiin kompetensseihin.

Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelman kompetenssit

- ✓ *kuntoutuksen asiakastyön osaaminen*
- ✓ *kuntoutuksen palvelujärjestelmäosaaminen*
- ✓ *kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien arviointiosaaminen*
- ✓ *ohjaus- ja opetusosaaminen*
- ✓ *moniammatillinen yhteistyöosaaminen*
- ✓ *kuntoutuksen suunnittelu- ja johtamisosaaminen*

(Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014–2017.)

JAMK:n Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden yhteiset kompetenssit

- ✓ *sosiaali- ja terveysalan asiakkuus- ja toimintaympäristöosaaminen*
- ✓ *hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaaminen*
- ✓ *oppimisen taidot*
- ✓ *tiedonhallinta-, viestintä- ja työelämäosaaminen*

(Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014–2017.)

JAMK:n kaikkien opiskelijoiden yhteiset kompetenssit

- ✓ *yrittäjyysosaaminen*
- ✓ *työelämäosaaminen*
- ✓ *kansainvälisyysosaaminen*
- ✓ *viestintäosaaminen*

(Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien opetussuunnitelmien perusteet 2014–2015.)

Kansainvälisyysosaaminen toteutuu kieli- ja kulttuuriopinnoissa ja vieraskielisissä opinnoissa. JAMK tarjoaa myös hyvät mahdollisuudet opiskelijavaihtoon, minkä kautta voi hankkia erityistä tietoa valitusta kohdemaasta, sen kulttuurista, toimintamalleista ja kuntoutuksesta. (Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017.)

Koulutusohjelman toteutus

Koulutusta tarjotaan Jyväskylässä sekä nuorisoasteen koulutuksena että aikuiskoulutuksena. Jo vuoden 1997 opetussuunnitelmassa puhuttiin lähiopiskelun vähentämisestä siirtyen yhä enenevässä määrin omaehtoiseen opiskeluun eri metodeja käyttäen. Nuorisoasteen koulutus sisältää aikuiskoulutusta enemmän lähiopetusta, sillä aikuiskoulutus järjestetään pääasiallisesti etäopiskeluna monipuolisesti opetusteknologiaa hyödyntäen. Aikuiskoulutuksessa lähiopetusta on 1-2 arkipäivää joka toinen kuukausi. Sekä nuorisoasteen koulutuksessa että aikuiskoulutuksessa opinnot etenevät jokaisen opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman pohjalta. Ammattikorkeakoulussa käytetty luokaton opiskelu mahdollistaa etenemisen omien kykyjensä ja kiinnostuksen kohteiden mukaan. (Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma 1997; Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017.)

Syksyllä 2013 JAMK:n Hyvinvointiyksikkö otti käyttöön moniammatilliseen ryhmätyöskentelyyn paneutuvan tiimioppimisen mallin, joka on uudistanut hyvinvointiyksikön opetusmenetelmiä perusteellisesti. Sosiaali- ja terveysala edellyttää yhä enemmän itseohjautuvaa työtettä ja moniammatillista tiimiosaamista, joten tiimioppimisessa nuorisoasteen koulutusta opiskelevien ensimmäinen opintovuosi työskennellään perusopintoja käyden viiden eri ammatin opiskelijoiden tiimeissä. Tervojan (2014) mukaan tiimioppimisessa keskeistä on tekemällä oppiminen: tiimit kokoontuvat viikoittain tietyn teeman puitteissa dialogitreeneihin sekä osallistuvat työelämäprojekteihin. Tiimien tarkoitus on aktivoida kaikkia tiimissä olevia opiskelijoita moniammatilliseen yhteistyöhön ja tiimeissä opiskelijat pääsevät kokeilemaan myös itselle vähemmän luontaisia rooleja. Moniammatillisen tiimin lisäksi tiimiläiset tapaavat säännöllisesti ankkuritiimeissä oman alansa opiskelijoita, ja omaan ammatilliseen osaamiseen syvennyttään ensimmäisen vuoden jälkeen. (Tervoja 2014.)

4.4 Jatkokoulutusmahdollisuudet

Vuodesta 2008 asti Kuntoutuksen koulutusohjelmassa on tarjottu ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, joka on laajuudeltaan 90 op. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen vaaditaan aikaisempi sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinto sekä vähintään kolmen vuoden työkokemusta kyseiseltä alalta. YAMK-tutkinto on rinnastettavissa yliopistossa suoritetun maisteritutkinnon tasolle ylempänä korkeakoulututkintona. Kuntoutuksen YAMK-tutkintoa järjestetään Satakunnan ammattikorkeakoulun lisäksi Helsingissä, Turussa, Lahdessa ja Oulussa. (Koivuniemi & Sallinen 2012, 71.) Jyväskylän ammattikorkeakoulussa kuntoutuksen ohjaajaksi (AMK) valmistunut voi syventää osaamistaan YAMK-tutkinnoilla Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen sekä Terveystieteiden edistämisen koulutusohjelmissä, jotka ovat myös laajuudeltaan 90 opintopistettä. (Uralla eteenpäin? Suorita YAMK-tutkinto 2014.)

Kuntoutuksen YAMK-tutkinto syventää kuntoutuksen teoreettisen taustan osaamista, toimintamallien tuntemusta, näyttöön perustuvaa kuntoutusta, esteettömyyttä, osallisuuden edistämistä sekä oman asiantuntijaosaamisen syventämistä. Koulutus sisältää näiden lisäksi johtamis- ja kehittämisopintoja sekä laajan 30 op laajuisen opinnäytetyön, joka toteutetaan kehityshankkeena työelämässä. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet kuntoutuksen ohjaajat ovat sijoittuneet omalla alallaan tutkimus-, kehittämis- sekä esimiestehtäviin. (Koivuniemi & Sallinen 2012, 71.) Omaan osaamistaan kuntoutuksen ohjaaja (AMK) voi täydentää myös osallistumalla työn ohessa suoritettaviin täydennyskoulutuksiin. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittamisen voi tähdätä opiskelemaan ammatilliseen opettajakorkeakouluun, mikäli opettajan ura kiinnostaa. Ylemmän AMK-tutkinnon suorittaneet voivat hakeutua myös yliopistojen jatkotutkintoihin, jossa yliopisto arvioi tutkinto-opiskelijaksi pääsyn kriteerit tapauskohtaisesti. (Kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelman jatko-opiskelumahdollisuudet 2014.)

4.5 Koulutusohjelman ainutlaatuisuus

Suomessa tarjottava Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun AMK-tasoinen (Bachelor's Degree of Rehabilitation Counseling) tutkinto on siinä mielessä ainutlaatuinen, että sitä ei tarjota kansainvälisesti muualla. Muutamissa yliopistoissa on mahdollisuus suorittaa kuntoutuksen maisteritason tutkintoja, kuten Kent Staten yliopistossa Yhdysvalloissa, Kentuckyn yliopistossa Iso-Britanniassa ja Griffithin yliopistossa Australiassa (Rehabilitation Counseling Program 2014; Rehabilitation counseling 2014; Rehabilitation Counseling 2014).

Olemme ottaneet tarkasteluun yhden maisteritasoisen tutkinnon kansainvälisen vertailtavuuden vuoksi. Kentuckyn Yliopisto Iso-Britanniassa tarjoaa kuntoutuksen ohjaajan koulutusta *Master's degree in Rehabilitation Counseling (MRC)*, josta valmistuu maisteritason kuntoutuksen ohjaajaksi. Koulutusohjelma on perustettu 1962 ja kuuluu maan vanhimpiin kuntoutuksen ohjaaja koulutuksiin. Tutkinnosta valmistunut kuntoutuksen ammattilainen "*Rehabilitation counselor*" tukee ja ohjaa ihmisiä, joilla on erilaisia rajoitteita, ja auttaa heitä saavuttamaan kuntoutukseen liittyvät ammatilliset, henkilökohtaiset ja itsenäiseen elämiseen liittyvät tavoitteensa. Opintojen kompetensseihin kuuluvat mm. erilaiset ohjaustekniikat, arviointimenetelmät, koordinointi, suunnittelu sekä ammatinvalinnan ohjaus. Opiskelijoilla on oikeus suorittaa Certified Rehabilitation Counselor (CRC) tutkinto, joka on kansainvälisesti tunnustettu kuntoutuksen ohjaajan sertifikaatti. Vuodesta 2009 lähtien Kentuckyn Yliopistossa on ollut mahdollisuus suorittaa myös tohtoritason tutkinto kuntoutuksen ohjauksesta *Rehabilitation Counseling Doctoral Education*. (Rehabilitation Counseling Program 2014.)

5 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA, TAVOITE JA TUTKIMUSONGELMAT

Kuntoutuksen kentässä on viimeisten vuosien varrella tapahtunut muutoksia, jotka heijastuvat työelämän haasteisiin, ja kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutuksen kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä työelämän toimijoiden

kanssa. Vuonna 2007 on tehty kartoittava tutkimus siihen mennessä valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistymisestä ja nyt päivitetyle tiedolle on tarvetta. Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on koulutusohjelman kehittämisen kannalta tärkeä opinnäytetyön aihe ja tuloksia voivat hyödyntää niin koulutuksen kehittäjät ja toteuttajat kuin alan opiskelijat ja opintonsa päättäneet.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kyselyn avulla, miten JAMK:sta 1.1.2007 - 31.12.2013 välisenä aikana valmistuneet kuntoutuksen ohjaajat ovat työllistyneet työmarkkinoille. Kyselyn avulla selvitämme myös, millä tehtävänimikkeellä sekä millaisissa työtehtävissä he toimivat ja minkälaisella palkkauksella.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymykset

1. Mikä on vuosina 2007–2013 valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työtilanne keväällä 2014?
2. Minkälaisia haasteita kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneet ovat kohdanneet työelämässä?
3. Miten jo valmistuneet kuntoutuksen ohjaajat (AMK) kehittäisivät kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmaa?

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää käyttäen. Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada kvantitatiivisen tutkimusasetelman mukaan tietoa lukuina suurelta määrältä ihmisiä koulutukseen, työllistymiseen sekä työelämässä koettuihin haasteisiin liittyen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 139–140.)

Aineistonkeruumenetelmäksi valitsimme verkkokyselyn, sillä oletimme kaikilla vastaajilla olevan käytössään tietokone, internet-yhteys sekä riittävät tietotekniset tiedot ja taidot. Koimme sähköisen kyselyyn vastaamisen olevan nykyaikainen keino

kerätä tietoa nopeasti ja vaivattomasti. Tulosten analysoinnin kannalta tiedon saaminen suoraan sähköiseen muotoon oli myös yksi ratkaiseva tekijä tämän tiedonkeruutavan valitsemisessa. Kysely toteutettiin Webropol -kyselytyökalun avulla, mikä on JAMK:n vuonna 2013 käyttöön ottama kyselyohjelmisto. Verkkokyselyn avulla on mahdollisuus kerätä tietoa suurelta joukolta ihmisiä ja saadaan laaja tutkimusaineisto (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2009, 195–196). Kaikkien opiskelijoiden ja koko henkilökunnan käytössä olevan Webropolin käyttökohteita ovat muun muassa kyselyiden ja tutkimusten luonti sekä raportointi ja kvantitatiiviset analyysit. (Kyselyohjelmisto Webropol 2014.)

6.2 Tutkimusjoukon valinta ja rajaus

Opinnäytetyön tutkimuksen otoksena oli Jyväskylän ammattikorkeakoulusta aikana 1.1.2007 - 31.12.2013 valmistuneet Kuntoutuksen ohjaajat (AMK), joita on yhteensä 142 henkilöä. Perusjoukko muodostuu kaikista JAMK:ssa valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista. Rajasimme otoksen vuosina 2007 - 2013 valmistuneisiin, sillä aikaisemmassa opinnäytetyössä olivat mukana kevääseen 2007 mennessä valmistuneet, mutta sen tarkempaa valmistumiskuukautta ei oltu määritelty. Lisäksi nyt oli tarkoitus saada uutta tietoa viime vuosien aikana valmistuneiden työllistymisestä ja otettava huomioon, että ennen vuotta 2007 valmistuneiden vastaajien kehittämisideat eivät välttämättä palvelisi niin hyvin jo muuttuneen koulutusohjelman kehitystyössä. Myös SAMK:sta valmistuneiden kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistymisestä toteutetaan opinnäytetyö vuoden 2014 aikana, mutta aikataulujen yhteensovittamisen vaikeuksien vuoksi toteutimme opinnäytetyöt erillään. Teimme kuitenkin yhteistyötä SAMK:n kanssa molemminpuolisen palautteenannon ja konsultaation merkeissä.

JAMK:n tietokannoista löytyvät osoitetiedot oli päivitetty vuoden sisällä ja katsoimme niiden tietojen olevan riittävän ajantasaisia tutkimuksen tekemiseksi. 142 valmistuneesta 130 henkilön osoitetiedot olivat käytettävissämme ja loput 12 olivat joko salanneet osoitetietonsa tai muuttaneet ulkomaille, minkä vuoksi he jäivät tutkimuksen ulkopuolelle.

6.3 Tutkimuksen etenemisen vaiheet

Tartuimme opinnäytetyömme aiheeseen vuoden 2013 puolella ennen kuin varsinaista tutkimusehdotusta oli koulun puolesta tarjottu. Vuoden vaihteen jälkeen aihe todettiin Hyvinvointiyksikössä koulutusohjelman kannalta hyödylliseksi, minkä myötä opinnäytetyö lähti etenemään vauhdilla.

Tutkimuksen hyvään tieteellinen käytäntöön kuuluu noudattaa tiedeyhteisön toimintatapoja, kuten rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimuksen jokaisessa vaiheessa, ja tutkimukseen liittyvät eettiset näkökohdat tulee huomioida (Hirsjärvi ym. 2009, 23–24). Tarvitsimme opinnäytetyössä valmistuneiden osoitetietoja, minkä vuoksi haimme JAMK:lta **tutkimusluvan** luottamuksellisen tiedon käyttämistä varten. JAMK:n tietokannoista löytyi niiden henkilöiden yhteystiedot, jotka olivat antaneet luvan tietojen luovutukseen. Tutkimusluvan liitteeksi vaadittiin hyväksytty tutkimussuunnitelma, jota työstimme tammikuun ajan. **Tutkimuslupa myönnettiin 10.2.2014.** (Ks. Liite 1.)

Analysoimme opinnäytetyön alustavia tuloksia koulun tarpeisiin maliskuun alkupuolella. Alustavan analysoinnin jälkeen toteutimme vielä tulosten karhuamisen, jotta vastausprosentti saataisiin korkeammaksi. Vastausten keruun aikana kokosimme teoriaosuutta, jota työstimme lopullisen tulosten analysoinnin ohella kevään loppuun asti.

Webropol -kyselyn laatiminen

Webropol-kyselylomakkeen tekemisessä hyödynsimme kuntoutusohjausnimikkeistöä ja vuonna 2007 julkaistun Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneiden työllistyminen -opinnäytetyön kyselylomaketta, jota muokkasimme ja päivitimme tämän opinnäytetyön tavoitteiden mukaisiksi. Kyselylomake laadittiin Webropol-kansioon, johon vain meillä opinnäytetyön tekijöillä oli oikeus tehdä muutoksia.

Kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, asteikkoihin perustuvia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä (ks. Liite 3). Jaottelimme kyselyn kysymykset neljään pääluokkaan: taustatiedot, opinnot, työllistyminen ja koulutusohjelman

kehittämisideat. Taustatiedoissa selvitimme ikään, sukupuoleen, koulutustaustaan ja työkokemukseen liittyviä asioita. Näiden tietojen avulla tarkastelimme, minkälaisista lähtökohdista koulutusohjelmaan hakeudutaan. Opinnot -osassa selvitimme opintojen kestoon liittyviä asioita ja koulutusohjelmaan liittyviä väittämiä. Tätä kautta saatiin tietoa siitä, kauanko opinnot keskimäärin kestävät ja kuinka hyvin koulutusohjelma vastaa tarkoitustaan. Työllistymisen suhteen kysymykset liittyivät työtilanteeseen valmistumisen jälkeen ja tällä hetkellä, työsuhteen laatuun, työnantajaan, työtehtäviin ja palkkaukseen. Työllistymiseen liittyvät kysymykset olivat tärkeitä ja niiden kautta saatiin tietoa kuinka hyvin ja minkälaisiin tehtäviin koulutusohjelmasta valmistuneet olivat työllistyneet. Työelämässä koettuja haasteita ja koulutusohjelman kehittämisideoita kartoitimme avointen ja erilaisten monivalintakysymysten avulla.

Kysymykset taustatiedoista, opinnoista ja työllistymisestä olivat pääosin suljettuja monivalinta- ja asteikkokysymyksiä, mikä teki vastausten analysoinnista ja vertailusta helpompaa (Hirsjärvi ym. 2009, 201). Muutaman kysymyksen kohdalle laitoimme viimeiseksi vaihtoehdon, johon vastaaja voi vapaasti kirjoittaa valmiiksi annettujen vaihtoehtojen ulkopuolelta. Tämä niin sanottu strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuoto mahdollisti sellaisten näkökulmien esiintulon, mitä tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella (Hirsjärvi ym. 2009, 199). Erityisesti koulutuksen kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä käytimme avoimia kysymyksiä, sillä halusimme vastaajien kertovan kehitysideoistaan omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2009, 201).

Kyselyn työstämisen aikana kysyimme palautetta niin koulumme opettajilta, opiskelijatovereilta kuin SAMKin yhteyshenkilöiltä, jotta kyselystä tulisi mahdollisimman selkeä ja mielekäs täyttää. Palautteen myötä tarkensimme ja muokkasimme kyselyn mahdollisimman vastaajaystävälliseksi. Jaoimme kysymykset sekä pakollisiin että vapaaehtoiisiin kysymyksiin varmistaaksemme vastaukset ainakin merkittävimpiin tutkimuskysymyksiin. Webropol -kyselyohjelmassa vastausten lähettäminen onnistuu vasta, kun kaikki pakolliset kohdat on täytetty.

Saatekirjeen laatiminen

Tutkimukseen osallistuvien oli tärkeä saada tietää, kuka tutkii, mitä tutkitaan, miksi ja mihin tietoja käytetään, jotta tutkimuksen eettisyys toteutuu (Tutkittavien informointi 2011). Laadimme saatekirjeet, joissa kerroimme opinnäytetyömme taustasta, tutkimuksen tarkoituksesta ja kohderyhmästä sekä tutkimusaineiston käyttötarkoituksen. Lisäksi saatekirje sisälsi ohjeet kyselyyn vastaamiseen ja meidän yhteystietomme. Käytössämme ei ollut osallistuneiden sähköpostiosoitteita, joihin olisi voinut lähettää kutsun tutkimukseen osallistumiseksi. Kyselystä tehtiin tietotekniikan opettajan toimesta lyhennetty nettilinkki ja kyselyyn pääsi osallistumaan kirjoittamalla linkin selaimeen. (Ks. Liite 2.)

Luottamuksen lisäksi saatekirjeen tuli herättää tutkittavien vastausmotivaatio (Postikyselyaineiston kokoaminen 2011), jota pyrimme lisäämään kertomalla koulutusohjelman kehittämisestä ja tunnetuksi tulemisesta sekä tulosten hyödynnettävyydestä. Kannustimena toimi myös 50 € arvoinen lahjakortti, jonka arvontaan kaikki halukkaat saivat osallistua. Osallistuminen lahjakortin arvontaan edellytti osoitetietojen kirjaamista siihen tarkoitettuun kohtaan. Näitä osoitetietoja käytettiin ainoastaan arvonnän suorittamisessa sekä turhien muistutuskirjeiden karsimisessa kustannusten minimoimiseksi. Tietoja ei käytetty kenenkään yksittäisen henkilön vastausten tunnistamiseen ja kaikkien vastaajien yhteystiedot hävitettiin aineiston analysoinnin jälkeen asianmukaisesti. Arvontaan osallistuminen oli **vapaaehtoista** ja näin ketään ei pakotettu luovuttamaan yhteystietoja missään kyselyn vaiheessa. Lahjakortin arvonta suoritettiin sattumanvaraisesti internetin RANDOM.org -arvontasivustoa käyttäen, jonka arvontageneraattori antoi onnennumeroksi 38. Lahjakortin voitti arvontaan osallistuneiden listan 38. vastaaja. Arvonta suoritettiin luotettavuuden säilyttämiseksi kolmannen osapuolen läsnä ollessa ja voittajalle ilmoitettiin henkilökohtaisesti 1.4.2014.

Ensimmäinen kyselyerä postitettiin 13.02.2014 ja vastausaika oli kaksi viikkoa. Ensimmäisellä vastauskierroksella vastauksia tuli yhteensä 58 kappaletta, joka antoi vastausprosentiksi 44 %. Vastausprosentin katsottiin jäävän tutkimuksen reliabiliteetin kannalta liian alhaiseksi, joten päätimme lähettää muistutuskirjeen. Muistutuskirjeen laatiminen tapahtui saatekirjeen pohjalta ja uusintakierros

lähetettiin 07.03.2014 ja vastausaikaa oli taasen 2 viikkoa. Uuden vastauskierroksen myötä saimme 20 vastausta lisää, mikä antoi kokonaisvastausprosentiksi 60 %.

6.4 Aineiston analysointi

Aineisto tallentui Webropol - kyselykansioomme, jossa tulokset pystyi tallentamaan erilaisten raporttien muodossa. Perusraportti antoi reaaliaikaisen yhteenvedon kyselyn kaikista vastauksista ja siitä selvisi muun muassa kokonaisvastaajamäärä, vastausten jakauma kokonaislukuina ja prosentteina sekä vastausten keskiarvo. Perusraportin lisäksi hyödynsimme myös muokattuja raportteja, joissa oli mahdollista määrittää, mitkä kysymykset raportissa näytettiin. Webropol- ohjelmasta oli mahdollisuus siirtää aineisto myös Excel-, ja Word-muotoon ja käsitellä vastauksia sitä kautta. (Webropol 2.0 Raportointiopas 2013, 6-12.)

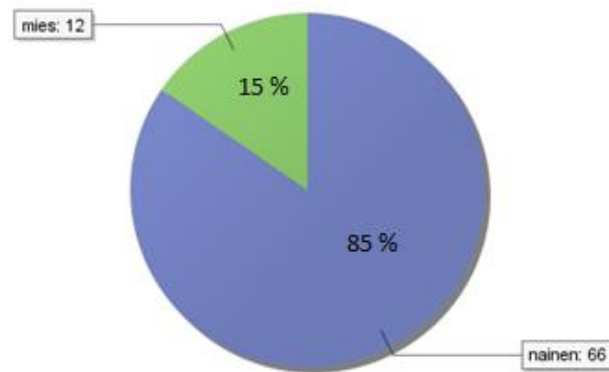
Suljettujen kysymysten kohdalla kuvasimme aineistoa erilaisten taulukoiden avulla frekvenssejä ja prosenttilukuja käyttäen. Webropol-ohjelma muodosti vastauksista erilaisia taulukoita, joiden asetuksia ja ulkoasua oli mahdollisuus muokata haluamallaan tavalla. Avointen kysymysten analysoinnissa hyödynsimme vastausten jaottelua tiettyihin yleisimmin esiintyneisiin asiakokonaisuuksiin ja vastautyyppeihin. Aineiston tyypittely on yksi aineiston analysointitapa ja se lähtee liikkeelle aineiston huolellisesta lukemisesta, jonka jälkeen muodostetaan aineistoa kuvaavia tyyppejä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Poimimme avoimista vastauksista myös suoria lainauksia, jotta vastaajien ääni tulee paremmin esiin.

7 TUTKIMUSTULOKSET

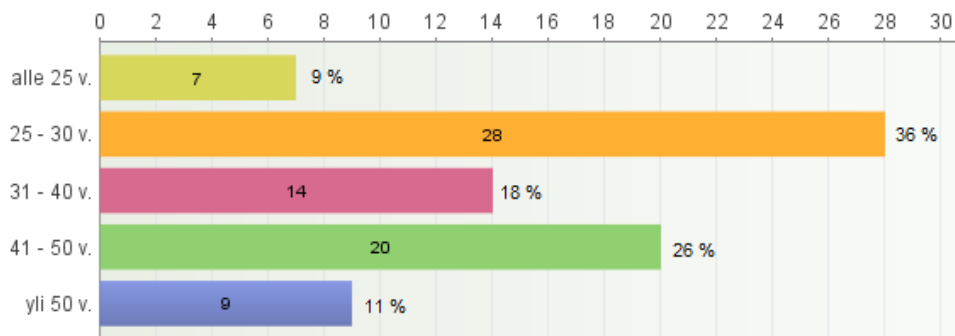
Saatekirje ja ohjeet verkkokyselyn löytämiseksi lähetettiin 130 (N) valmistuneelle, joiden osoitetiedot löytyivät koulun tietokannoista. 12 henkilöä jäi tutkimuksen ulkopuolelle, sillä heidän osoitetietonsa eivät olleet käytettävissä. Vastauksia kyselyyn saatiin muistutuskierron jälkeen yhteensä 78 (n) henkilöltä, mikä tekee vastausprosentiksi 60 %. Kyselyyn jätti vastaamatta 52 henkilöä (40 %).

7.1 Taustatiedot

Vastanneista 66 (85 %) oli naisia ja 12 (15 %) miehiä (Kuvio 2). Vastaajien ikäjakauma ulottui alle 25 vuotiaista yli 50 vuotiaisiin ja vastausvaihtoehdot oli jaettu viiteen ikäryhmään. Kyselyyn vastanneista suurin osa, 28 (36 %) henkilöä, oli 25–30-vuotiaita. Alle 25-vuotiaita ja yli 50-vuotiaita oli molempia vajaa 10 henkilöä. (Kuvio 3.)

KUVIO 2. Vastanneiden sukupuoli

KUVIO 3. Vastanneiden ikäjakauma

Aikaisempi koulutus ja tehtävänimikkeet

Kysyttäessä pohjakoulutusta ennen kuntoutuksen ohjaaja (AMK) opintoja oli voinut valita useamman vaihtoehdon. Tuloksissa on siis otettava huomioon, että sama henkilön vastaus voi toistua useammassa kohtaa. Valitsemansa pohjakoulutuksen perään on vielä voinut avoimesti kirjoittaa, minkä alan tutkinnon on suorittanut.

Vastaajista 52 oli käynyt lukion, 35 ammattitutkinnon, 7 alemman ammattikorkeakoulututkinnon ja 1 yliopiston kandidaatin tutkinnon.

Ammattitutkinnon suorittaneista suurin osa oli suorittanut sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon lähihoitajana ja muita ammattitutkintoja olivat esimerkiksi opistoasteen hieroja ja fysioterapeutti, kehitysvammaistenohjaaja, merkonomi, leipuri-kondiittori ja parturi-kampaaja. Aikaisempia alempia ammattikorkeakoulututkintoja vastaajat olivat suorittaneet muun muassa sairaanhoitajana, tulkkina, kulttuurituottajana, muotoilijana ja liiketalouden alalla.

Vastanneiden aikaisempia ammattinimikkeitä ennen kuntoutuksen ohjaajan (AMK) koulutusta oli useita erilaisia. Aiemman koulutuksen mukaisesti lähihoitajana työskennelleitä oli useita. Muita aikaisempia ammattinimikkeitä sosiaali- ja terveysalaan liittyen olivat muun muassa fysioterapeutti, kuntohoitaja,

liikuntaneuvoja ja urheiluhieroja. Muita kuin sosiaali- ja terveysalan aikaisempia ammattinimikkeitä olivat muun muassa myyjä, tuntiopettaja, armeijan upseeri, baarimestari, keittiöpäällikkö, kalustesuunnittelija ja -myyjä sekä sijoituspäällikkö.

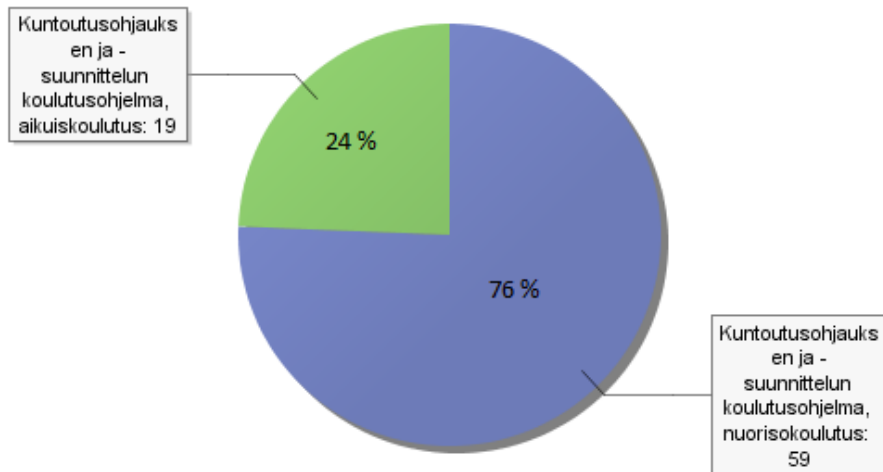
Vastanneiden aikaisempi työkokemus

Sosiaali- ja terveysalan työkokemus ennen kuntoutuksen ohjaajan koulutusta vaihteli. Vastaajat kertoivat työkokemuksensa puolen vuoden tarkkuudella. 78 vastanneesta 53 vastaajalla (68 %) oli aikaisempaa työkokemusta sosiaali- ja terveysalalta ja työkokemus vaihteli 0,5 vuodesta 32 vuoteen. 78 vastanneesta 25 henkilöllä (32 %) ei ollut lainkaan aiempaa sosiaali- ja terveysalan työkokemusta. Sosiaali- ja terveysalalla työskennelleiden työkokemuksen keskiarvo oli 5,8 työvuotta.

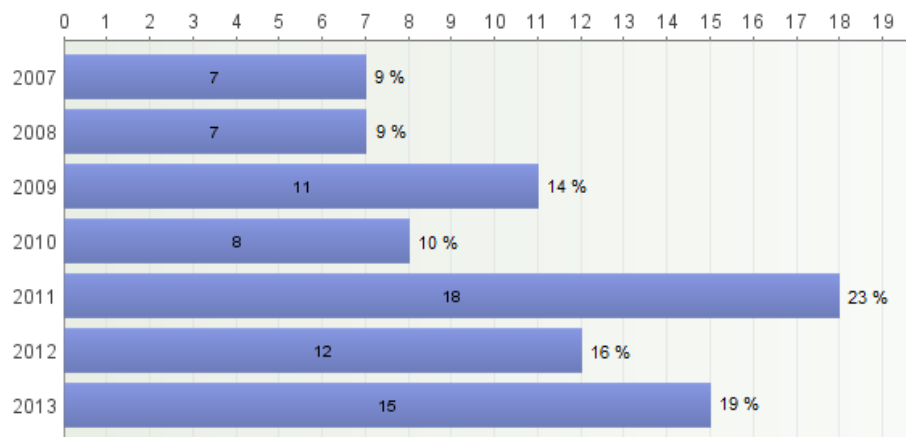
Aikaisempi työkokemus muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta vaihteli 0 vuodesta 23 vuoteen. Vastanneista 5 henkilöllä (6 %) ei ollut aikaisempaa työkokemusta muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta. Muun työn parissa työskennelleiden työkokemuksen keskiarvo oli 3,6 työvuotta.

7.2 AMK -opinnot

Vastanneista 59 (76 %) oli nuorisokoulutuksen käyneitä ja 19 (24 %) aikuiskoulutuksen käyneitä (ks. Kuvio 4). Enemmistö vastanneista oli valmistunut vuosina 2011–2013. Heitä oli yhteensä 45 (58 %). Vuosina 2007–2010 valmistuneita oli 33 (42 %). (Kuvio 5.)

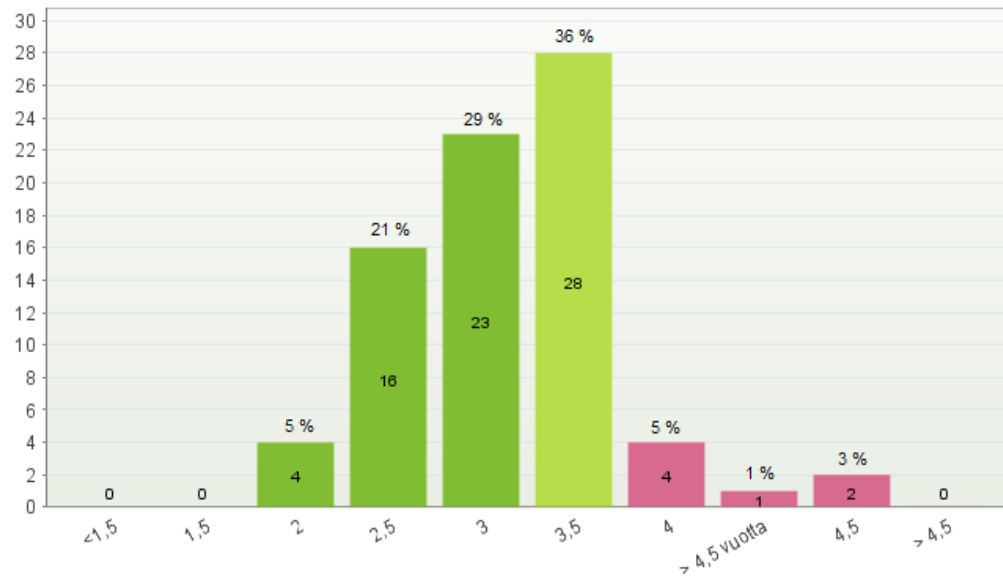

KUVIO 4. Vastanneet koulutusohjelman mukaan

KUVIO 5. Vastanneet valmistumisvuoden mukaan

Vastanneista 28 (36 %) valmistui 3,5 vuoden tavoiteajassa, mutta alle tavoiteajan valmistuneita oli huomattava määrä, 43 (55 %) valmistuneista. Kolmessa vuodessa oli valmistunut 23(30 %), 2,5 vuodessa 16(21 %) vastanneista ja 4 (5 %) kahdessa vuodessa. Seitsemällä (9 %) vastanneella valmistuminen ylitti tavoiteajan puolella vuodella tai vuodella. (Kuvio 6.)

KUVIO 6. Vastanneiden opintojen kesto

Kysyttäessä vastanneiden kokemuksia koulutusohjelman sisällöstä 33 (42 %) vastaajaa oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma oli pääpiirteittäin selkeä ennen opintojen aloitusta. Vastaajista yli puolet, 45 (58 %) oli väittämästä täysin tai osittain eri mieltä.

Huomattava osa, 66 (85 %) vastaajaa oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto tunnetaan työmarkkinoilla. Vastaajista 12 (15 %) oli osittain samaa mieltä kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tunnettuudesta työmarkkinoilla. Kukaan ei ollut täysin samaa mieltä siitä, että kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tunnettaisiin työmarkkinoilla. Tämä tuli esiin jo vuoden 2007 tehdyssä tutkimuksessa, mutta se korostuu yhä vastaajien kokemuksissa.

25 (32 %) vastannutta oli täysin samaa mieltä ja 47 (60 %) osittain samaa mieltä siitä, että he voivat hyödyntää ammattikorkeakoulussa oppimiaan asioita työssään, mikä on erittäin positiivinen tulos. Loput 6 (8 %) olivat osittain eri mieltä. Kukaan ei kokenut, ettei voisi hyödyntää ammattikorkeakoulussa oppimaansa työssään. (Ks. Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma vastaajien kokemana

	Täysin eri mieltä N (%)	Osittain eri mieltä N (%)	Osittain samaa mieltä N (%)	Täysin samaa mieltä N (%)	Vastanneita N
Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma oli pääpiirteittäin minulle selkeä jo ennen kuin aloitin opinnot	8 (10 %)	37 (47 %)	27 (35 %)	6 (8 %)	78
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto tunnetaan työmarkkinoilla	26 (33 %)	40 (51 %)	12 (16 %)	0 (0 %)	78
Voin hyödyntää ammattikorkeakoulussa oppimaani työssäni	0 (0%)	6 (8 %)	47 (60 %)	25 (32 %)	78

Seuraava kysymys koski vastaajien kokemuksia tutkinnon tuomasta osaamisesta.

Vastanneista 50 (64 %) oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että he ovat saaneet riittävän laaja-alaiset tiedot ja taidot asiantuntijatehtävissä toimimista varten.

Osittain tai täysin eri mieltä väittämästä oli 28 (36 %).

Vastanneista 70 (90 %) oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että hallitsee riittävässä määrin kuntoutuksen ohjaus- ja suunnittelutehtävien edellyttämät teoreettiset perusteet. Loput vastaajista 8 (10 %) olivat osittain eri mieltä teoreettisten perusteiden hallinnasta.

Yrittäjyysosaamiseen liittyvässä väittämässä vastaajista 26 (33 %) koki saaneensa riittävästi valmiuksia yrittäjyyteen. Loput 52 (67 %) vastaajaa oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että heillä olisi riittävät valmiudet yrittäjänä toimimiseen.

Kansainvälisyysosaamisen arvioinnissa 33 (42 %) vastannutta oli osittain tai täysin samaa mieltä siitä, että heidän kansainvälisyysosaamisensa on riittävä työelämän tarpeisiin. Vastanneista 45 (58 %) vastaajista oli osittain tai täysin eri mieltä siitä, että heidän kansainvälisyysosaamisensa työelämän tarpeissa on riittävä.

Vastaajista 48 (62 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että ammattikorkeakoulu on tukenut heidän verkostoitumista työelämään. Vastanneista 22 (28 %) oli osittain eri mieltä ja vastanneista 8 (10 %) oli täysin eri mieltä ammattikorkeakoulun tuesta työelämään verkostoitumisessa. (Ks. Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon tuoma osaaminen vastaajien kokemana

	Täysin eri mieltä N (%)	Osittain eri mieltä N (%)	Osittain samaa mieltä N (%)	Täysin samaa mieltä N (%)	Vastanneita N
Sain riittävän laaja-alaiset tiedot ja taidot asiantuntijatehtävissä toimimista varten	1 (1 %)	27 (35 %)	43 (55 %)	7 (9 %)	78
Hallitsen riittävässä määrin kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelu-tehtävien edellyttämät teoreettiset perusteet	0 (0%)	8 (10 %)	47 (60 %)	23 (30 %)	78
Minulla on riittävät valmiudet yrittäjyyteen	16 (21 %)	36 (46 %)	21 (27 %)	5 (6 %)	78
Minulla on riittävästi kansainvälisyysosaamista, jota voin hyödyntää työelämän tarpeissa.	13 (17 %)	32 (41 %)	26 (33 %)	7 (9 %)	78
Ammattikorkeakoulu on tukenut verkostoitumistani työelämään	8 (10 %)	22 (28 %)	37 (48 %)	11 (14 %)	78

Vastanneilta kysyttiin, miten he kokivat opintojen aikaisten koti- ja ulkomaan harjoitteluiden, muun opintojen aikaisen työkokemuksen, opinnäytetyön sekä työelämään linkittyneiden projektien hyödyttävän työllistymisessä (Ks. Taulukko 3).

Vastanneista 72 (92 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että ammattitaitoa edistävästä harjoitteluista on ollut hyötyä työllistymisessä. Vastanneista 6 (8 %) oli osittain tai täysin eri mieltä siitä, että ammattitaitoa edistävästä harjoitteluista on ollut hyötyä työllistymisessä.

Muun opiskelujen aikana hankitun työkokemuksen hyödyllisyydestä täysin tai osittain samaa mieltä oli yhteensä 55 (70 %) vastannutta. Vastaaajista 23 (30 %) oli täysin tai osittain eri mieltä siitä, että muu opiskelujen aikainen työkokemus on hyödyttänyt työllistymisessä.

36 (46 %) vastannutta koki, että opinnäytetyöstä on ollut hyötyä työllistymiseen ja 42 (54 %) vastaajaa oli täysin tai osittain eri mieltä opinnäytetyön hyödystä työllistymisessä.

Vastanneista 31 (40 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä siitä, että työelämään linkittyneistä projekteista on ollut hyötyä työllistymisessä ja 47 (60 %) oli osittain tai täysin eri mieltä työelämään linkittyneiden projektien hyödyllisyydestä työllistymisessä. Ulkomailla suoritetuista opinnoista tai harjoitteluista koki työllistymisessä hyötynensä 16 (20 %) ja vastaaajista 62 (80 %) koki, ettei ole juuri hyötynyt niistä.

Muita opintoihin liittyneitä asioita, joista koettiin olleen hyötyä työelämässä, mainittiin kysymyksen "muita" -kohdassa. Esiin tulivat kirjalliset tehtävät, joista on saanut tarvittavaa varmuutta kirjallisen tekstin tuottamiseen, verkostoitumiseen liittyvät asiat kuten tutustumiskäynnit, projektit ja tiedonhaku sekä opintojen aikana tutuksi tulleet ihmiset. Myös aikaisempi työkokemus ja ammatti koettiin hyödyllisiksi työllistymisessä.

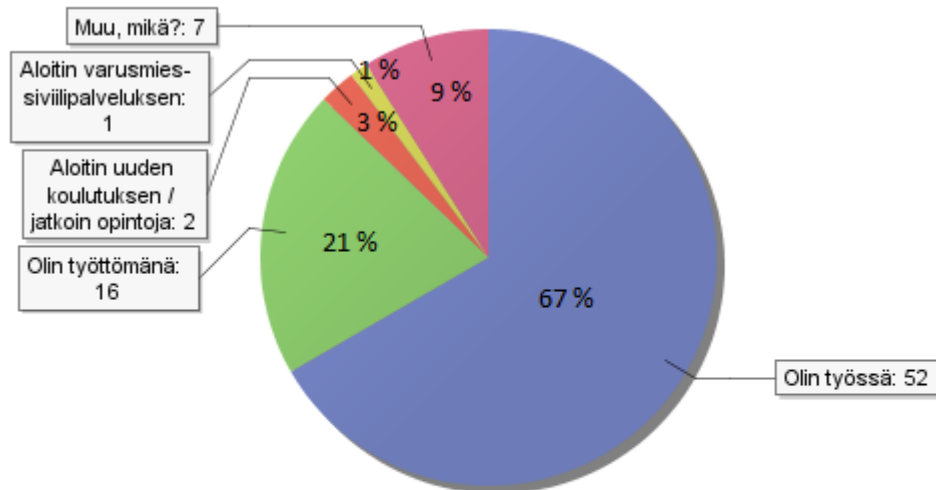
TAULUKKO 3. Työllistymisen kannalta hyödylliset opintojen aikaiset asiat vastanneiden kokemana

	Täysin eri mieltä N (%)	Osittain eri mieltä N (%)	Osittain samaa mieltä N (%)	Täysin samaa mieltä N (%)	Vastanneita N
Ammattitaitoa edistävät harjoittelut	2 (3 %)	4 (5 %)	21 (27 %)	51 (65 %)	78
Muu opiskelun aikana hankittu työkokemus	8 (10 %)	15 (19 %)	24 (31 %)	31 (40 %)	78
Opinnäytetyö	17 (22 %)	25 (32 %)	22 (28 %)	14 (18 %)	78
Työelämään linkittyneet projektit	16 (21 %)	31 (40 %)	22 (28 %)	9 (11 %)	78
Ulkomailla suoritettut opinnot/harjoittelut	48 (62 %)	14 (18 %)	15 (19 %)	1 (1 %)	78

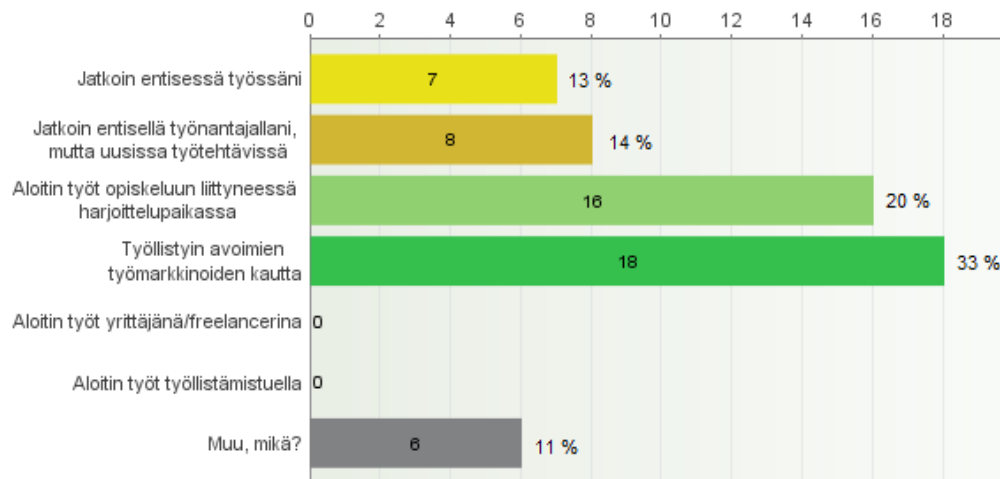
7.3 Työllistyminen

Kysyttäessä valmistuneiden työtilannetta valmistumisen jälkeen 78 vastaajasta 52 henkilöä (67 %) oli työssä, 16 henkilöä (21 %) työttömänä ja 7 henkilöä (9 %) oli äitiyslomalla tai osa-aikaisesti töissä. Vastanneista kaksi henkilöä (3 %) aloitti uuden koulutuksen tai jatkoi opintoja ja yksi vastaajista (1 %) aloitti varusmies- tai siviilipalveluksen. (Kuvio 7.)

55 vastanneesta 15 (27,2 %) jatkoi entisessä työssään tai entisellä työnantajalla, mutta uusissa työtehtävissä. Vastanneista 16 (30,0 %) aloitti työt opiskeluun liittyneessä harjoittelupaikassa ja suurin määrä, 18 vastaajaa (32,7 %), työllistyi avoimien työmarkkinoiden kautta. Muita kautta työllistyneitä oli 6 (10,9 %) vastannutta. (Kuvio 8.)

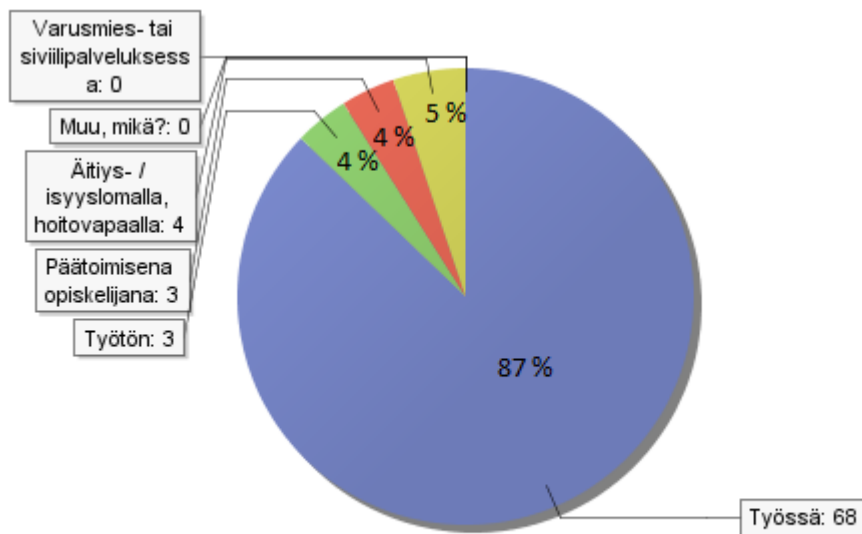

KUVIO 7. Vastanneiden työtilanne valmistumishetkellä

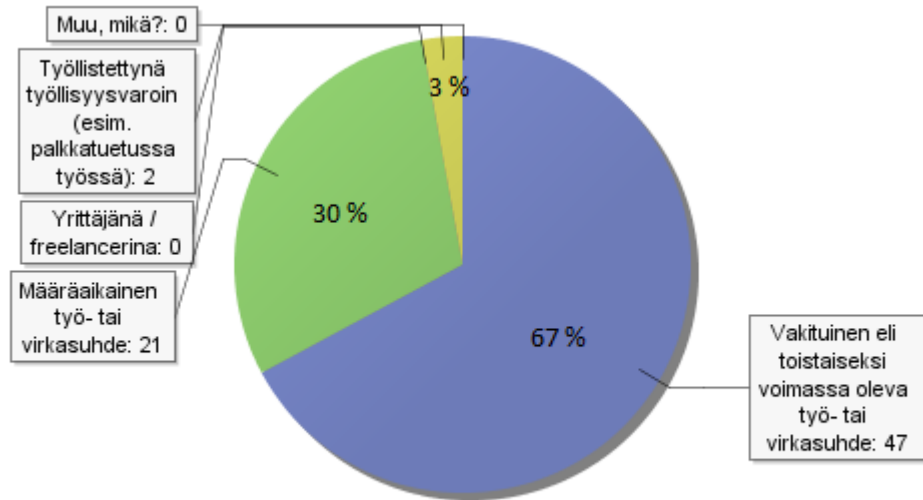
KUVIO 8. Vastanneiden työllistymistahot

Keväällä 2014 kyselyyn **vastanneista 68 (87 %) oli työssä**, 3 (4 %) työttömänä, 3 (4 %) päätoimisena opiskelijana ja 4 (5 %) äitiys-/isyyslomalla tai hoitovapaalla. Kukaan ei vastaushetkellä ollut varusmies- tai siviilipalveluksessa. (Kuvio 9.)

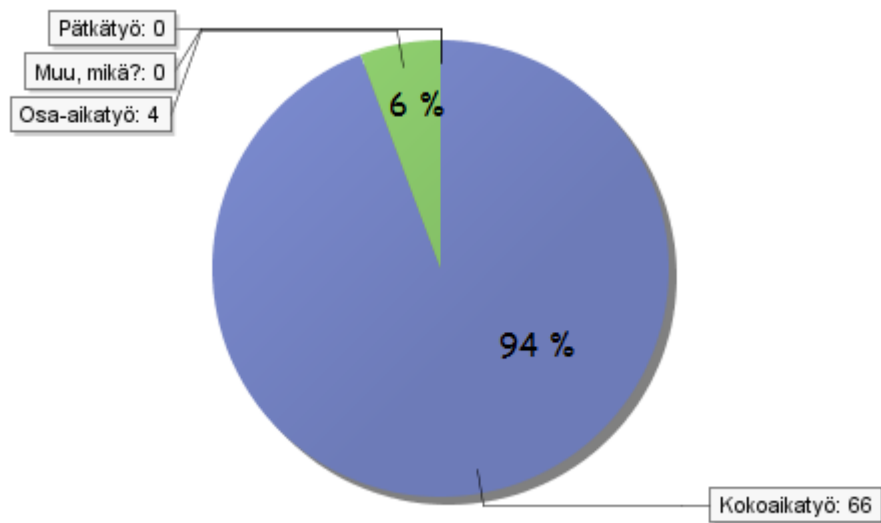

KUVIO 9. Vastanneiden työtilanne keväällä 2014

Työsuhteen laatua ja muotoa koskeviin kysymyksiin vastasi 70 ihmistä. Töissä olevista henkilöistä vakituudessa eli toistaiseksi voimassa olevassa työ- tai virkasuhteessa oli 47 (67 %) ja määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 21 (30 %). Vastanneista 2 (3 %) oli työllistettynä työllisyysvaroin. Kukaan vastanneista ei toiminut yrittäjänä/freelancerina. (Kuvio 10.) Työelämässä olevista kokoaikatyössä oli 66 (94 %) ja 4 (6 %) teki osa-aikatyötä. Kukaan vastaajista ei tehnyt pätkätyötä. (Kuvio 11.)

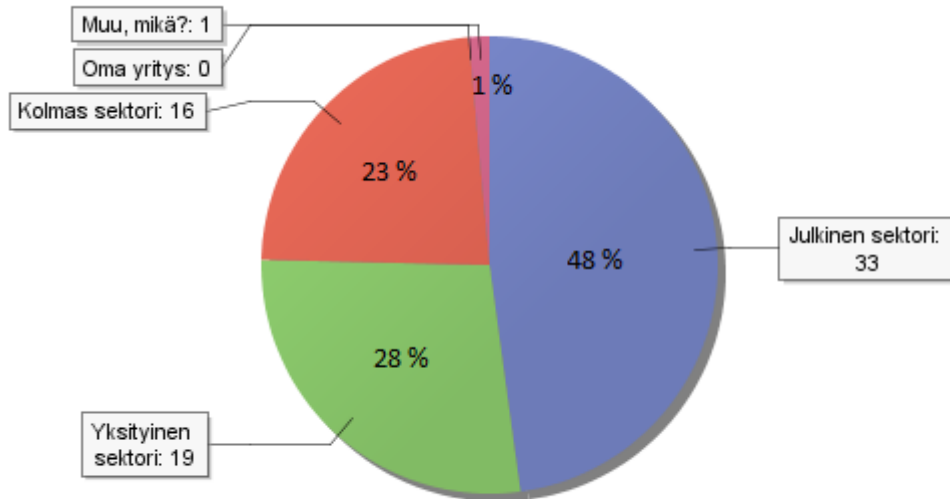
KUVIO 10. Työssä olevien työsuhteen laatu

KUVIO 11. Työssä olevien työmuoto

Työnantaja ja työorganisaation nimi

69 vastanneesta 34 (48 %) oli töissä julkisella sektorilla, 19 (28 %) yksityisellä sektorilla ja kolmannella sektorilla työskenteli 16 vastaajaa (23 %). Kukaan vastaajista ei työskennellyt omassa yrityksessä. (Kuvio 12.)

KUVIO 12. Vastanneiden työskentely sektoreittain

Vastanneiden nykyiset työnantajaorganisaatiot jaoimme julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin mukaan vastaajien antaman työnantajasektorin mukaan. Vastauksia kysymykseen saatiin yhteensä 62. Lista kaikista työnantajista löytyy liitteestä 5.

Työskentelykunta

Kyselyyn vastanneet työskentelivät yhteensä 27 eri kunnan alueella. Eniten vastanneista työskenteli Keski-Suomen alueella, toiseksi eniten Pirkanmaalla ja kolmanneksi eniten pääkaupunkiseudulla (Kuvio 13). Kuvassa on vastanneiden työpaikkojen sijoittuminen kartalla. Lista kaikista työskentelykunnista löytyy liitteestä 6.

KUVIO 13. Vastanneiden työorganisaatioiden sijoittuminen kartalla

Tehtävänimike

Kysymykseen tämän hetkisestä tehtävänimikkeestä vastasi yhteensä 69 henkilöä ja vastanneet työskentelivät yhteensä 49 eri tehtävänimikkeellä. Tekemämme jaottelun jälkeen laskimme, että vastanneista 69 henkilöstä arviolta 59 työskenteli koulutusta vastaavassa työssä. Tehtävänimikkeiden suuren määrän vuoksi olemme poimineet tähän muutamia yleisimmin esiintyneitä tehtävänimikkeitä. Lista kaikista tehtävänimikkeistä löytyy liitteestä 4 työn lopussa. Suurin osa tehtävänimikkeistä käsitti sanan ohjaaja, kuten kuntoutusohjaaja, etsiväntyön ohjaaja, sosiaali-ohjaaja, vastaava ohjaaja tai nuorisokodin ohjaaja.

<u>Tehtävänimike</u>	<u>Henkilöä</u>
• Kuntoutusohjaaja/ kuntoutuksen ohjaaja	13
• Ohjaaja	5
• Projekteissa eri nimikkeillä työskenteleviä	4
• Palveluohjaaja	3
• Etsivän työn ohjaaja	2
• Nuorisokodin ohjaaja	2
• Työhönvalmentaja	2

Palkkaus

Arvioidun bruttopalkan kuukaudessa ilmoitti 64 vastaajaa, joista keskiarvon laskemiseksi pystyimme käyttämään 59:ää yhtenevää vastausta. Vastanneiden palkkatulojen keskiarvo oli noin 2410€/kk. Kuukausipalkka vaihteli 1250€/kk ja 3300€/kk välillä. Palkkatiedoista ei voida päätellä, määritteleekö summaa koko- vai osa-aikatyö, tehtävänimike, työvuodet tai mahdolliset esimiestehtävät.

Kokemukset työllistymisestä koulutuksen jälkeen

Vastaajista 53 (68 %) oli työllistynyt odotuksiaan vastaavaan työhön kuntoutuksen ohjaajan (AMK) tutkinnon suoritettuaan. Seuraavassa esitetään muutamia vastanneiden perusteluja vastaukselle:

”Vastuullinen ja hyviä organisointitaitoja vaativa työ.”

”Suunnittelin ja pilotoin kuntoutusohjauksen tarpeen mukaan työnkuvani, josta vakiintui toimi.”

”Työllistyin harjoittelujeni kautta haluamani yhteisön palvelukseen projektityöhön.”

”Työni on juuri toimintakyvyn arviointia, tukemista ja palveluohjausta.”

Vastaajista 25 (32 %) koki, ettei työllistynyt odotuksiaan vastaavasti tutkinnon suoritettuaan. Perusteluita olivat muun muassa seuraavat:

"Koulutusta ei tunneta niin hyvin, että työnantajat palkkaisivat. Ammattitaito ei riitä useimpiinkaan työtehtäviin."

"Asuinalueellani tutkintoani ei tunnettu kovinkaan hyvin ja avoimet työpaikat saivat henkilöt, joilla oli pitkä työkokemus alalta ja lähihoitajan tms. "perustutkinto" ja täydennyskoulutusta takanaan. Kuntoutuksen ohjaajan työt olisi pitänyt aloittaa ns. "pohjalta" eli avustavista töistä ja edetä sieltä ylöspäin, ja sitä en halunnut tehdä, joten lähdin opiskelemaan yliopistoon uutta alaa. Toinen vaihtoehto olisi ollut muuttaa pääkaupunkiseudulle töiden perässä."

"Työni sivuaa kuntoutuksenohjausta mutta ei ole sitä varsinaisesti. Ohjeet tulee ylhäältä ja osaamistani ei käytetä kyseisessä paikassa."

7.4 Työtehtävät ja haasteet

Työtehtävien sisältö

Kysymyksessä työtehtävien sisällöstä oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja, jotka oli muodostettu Kuntoutusohjausnimikkeistöä hyödyntäen (ks. Kuvio 14).

Vastauksissa oli myös mahdollisuus kirjoittaa vaihtoehtojen ulkopuolelta.

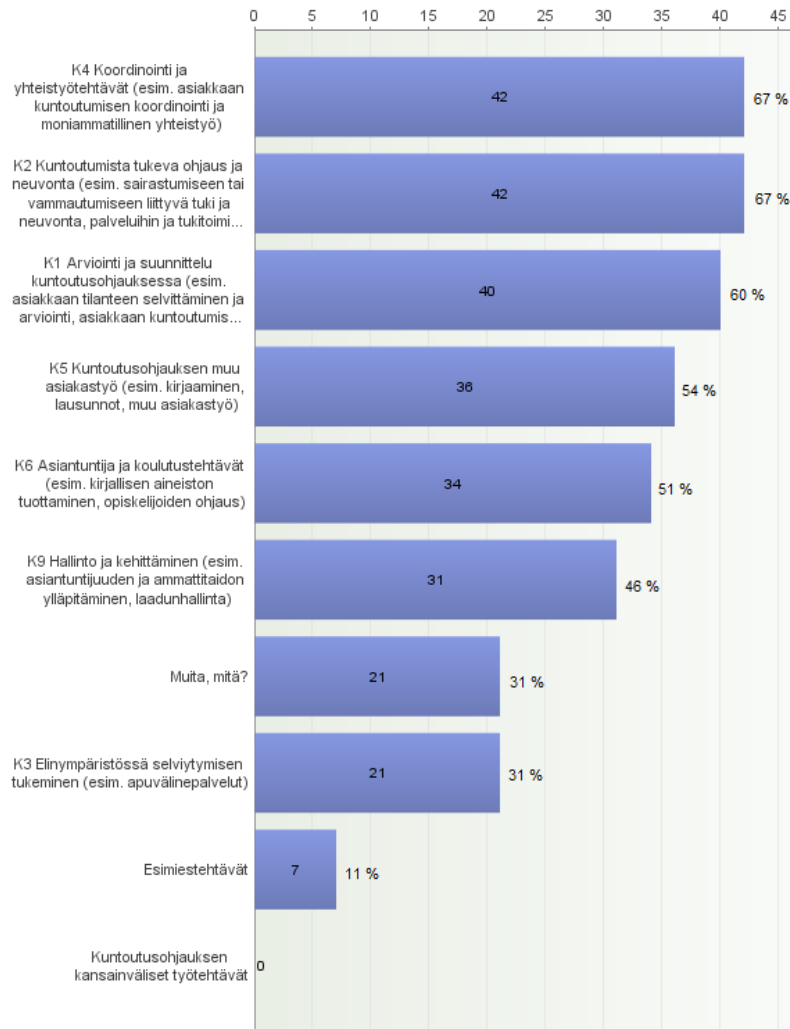
Kysymykseen vastasi 67 henkilöä ja työtehtävien sisältö jakautui vastaajien kesken seuraavasti: K1 arviointi ja suunnittelu kuntoutusohjauksessa sisältyi 40 (60 %) vastanneet työtehtäviin. 42 (63 %) vastanneella työtehtäviin sisältyi K2 kuntoutumista tukeva ohjaus ja neuvonta. K3 Elinympäristössä selviytymisen tukeminen kuului 21 (31 %) vastanneen työtehtäviin ja 42 (63 %) vastanneen työ sisälsi K4 koordinointi ja yhteistyötehtäviä.

36 (54 %) vastanneen työhön sisältyi K5 kuntoutusohjauksen muu asiakastyö ja lähes yhtä monen vastanneen työn sisältöön kuului K6 asiantuntija ja koulutustehtäviä.

Hallinto- ja kehittämistehtävät sisältyivät 31 (46 %) vastanneen työnkuvaan. Esimiestehtäviä sisältyi 7 (11 %) vastaajan työnkuvaan.

Muita työtehtäviä kohdassa vastauksia oli tullut 21 (31 %) vastanneelta. Muita työtehtäviä olivat muun muassa projekti- ja hanketöihin liittyvät tehtävät ja johtaminen, kansainväliset työtehtävät sekä rekrytointitehtävät. Osa tässä kohdassa annetuista vastauksista, kuten etuuksien hakemiseen ohjaus ja arjessa

selviytymisen tukeminen, voidaan katsoa sisältyvän yllämainittuihin työtehtäväluokkiin.

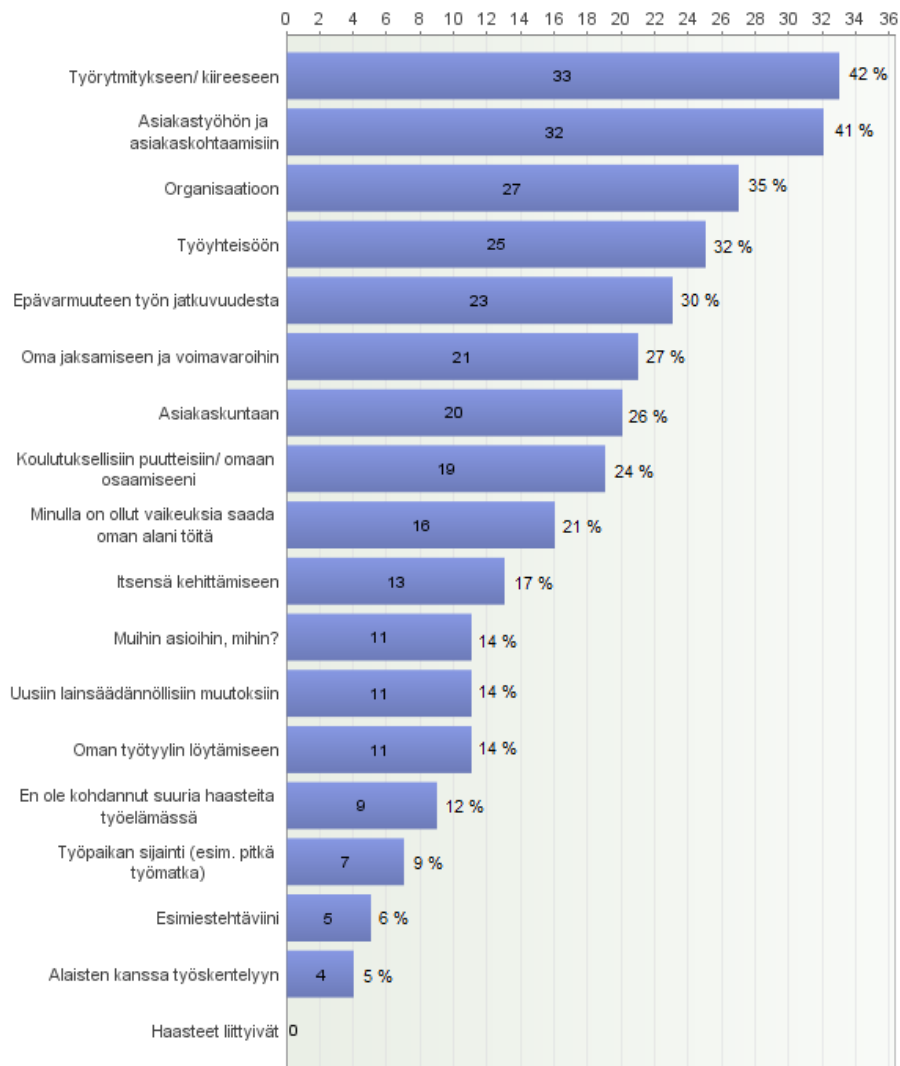
KUVIO 14. Vastaajien työtehtävien sisältö

Työelämässä koetut haasteet

Kysyttäessä työelämään liittyviä haasteita vastausvaihtoehtoja oli mahdollisuus valita useita. Pyrimme listaamaan kyselyyn mahdollisimman monipuolisesti yleisimpiä työelämään liittyviä haasteita ja viimeisessä kohdassa oli mahdollisuus myös kirjoittaa vastausvaihtoehtojen ulkopuolelta. Vastauksia kysymykseen saimme kaikilta 78 kyselyyn osallistuneelta yhteensä 287 kpl.

Kuten kuviosta 15 voi huomata, monet vastaajista olivat kokeneet haasteita työrytmytykseen/ kiireeseen 33 (42 %) sekä asiakastyöhön ja asiakaskohtaamisiin 32 (41 %) liittyen. Lisäksi haasteita koettiin liittyen organisaatioon 27 (35 %), työyhteisöön 25 (32 %) sekä epävarmuuteen työn jatkuvuudesta 23 (30 %) (Ks. kuvio 14). Omaan jaksamiseen ja voimavaroihin liittyviä haasteita koki 21 vastaajaa, asiakaskuntaan 20 vastaajaa, koulutuksellisiin puutteisiin / omaan osaamiseen 19 vastaajaa sekä oman alan töiden löytymiseen 16 vastaajaa. Oman työtyylin löytymiseen, itsensä kehittämiseen ja uusiin lainsäädännöllisiin muutoksiin liittyviä haasteita koki 13–11 vastaajaa. Esimiestehtäviin, alaisten kanssa työskentelyyn ja työpaikan sijaintiin liittyviä haasteita koki 7-4 vastaajaa. Vaihtoehdon “ en ole kohdannut suuria haasteita työelämässä” oli valinnut 9 vastaajaa (12 %).

Muita avoimissa vastauksissa esille tulleita työelämään liittyviä haasteita olivat muun muassa ammattinimikkeen heikko tuntemus ja siihen liittyvät ongelmat, työn vaatavuuden ja palkkauksen ristiriitaisuus, epävarmuuden sieto asiakasprosesseissa, kuntien huono rahallinen tilanne ja sosiaali- ja terveystalouden ja palvelutarjonnan vajavuus sekä ristiriita käytännön työn ja sopimusten välillä.

KUVIO 15. Vastanneiden kokemat työelämään liittyvät haasteet

7.5 Koulutuksen kehittämisideat

Koulutuksen kehittämisideoihin liittyneissä tuloksissa luokittelimme avointen kysymysten vastaukset yleisimmin esiintyneisiin luokkiin ja rakensimme tulokset näiden pääluokkien pohjalta. Kokosimme avoimet vastaukset yhtenäiseksi tekstiksi, joiden tueksi poimimme vastanneiden suoria kommentteja. Tekstissä kuvaamme ainoastaan vastaajien mielteitä niitä tulkitsematta.

7.5.1 Monivalintaväittämät koulutusohjelman kehittämiseen liittyen

Koulutuksen kehittämisideoihin liittyvissä kysymyksissä yhtenä kysymyksenä oli, minkälaisia asioita vastaajat pitivät koulutuksen kehittämisen kannalta tarpeellisina.

Olimme jakaneet kysymyksessä vastausvaihtoehdot kategorioittain opetusmenetelmiin, opetuksen sisältöön, suuntautumisvaihtoehtoihin, ammattitaitoa edistäviin harjoitteluihin sekä muihin asioihin liittyen. Kysymykseen saatiin vastauksia 78 henkilöltä ja kysymyksessä oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja.

Opetusmenetelmiin liittyvissä väittämissä 55 henkilöä (71 %) näki moniammatillisen työryhmätyöskentelyn lisäämisen tarpeellisena. Kontaktiopetuksen lisäämistä kannatti 51 (65 %) vastaajista.

Kysymykseen, mitä opetuksen sisällössä tulisi painottaa enemmän, saimme yhteensä 51 vastausta. Näiden vastausten jaottelun jälkeen luokittelimme vastaukset yleisimmin esiintyneisiin vastausluokkiin. Esiin nousi yhtenä merkittävänä luokkana vastaukset, joissa toivottiin opetuksessa painotettavan käytännön **asiakastyötä ja asiakaslähtöisyyden lisäämistä** esimerkiksi syventämällä opintoja tiettyyn asiakas- tai sairausryhmään sekä saamalla mahdollisimman paljon kokemuksia oikeasta käytännön asiakastyöstä. Vastauksissa toivottiin koulun puolelta enemmän opastusta oman suuntautumisen ja työelämän kannalta merkittävien valinnaisten kurssien valitsemiseen.

Myös **teoriatiedon lisääminen erilaisin painotuksin** nähtiin useassa vastauksessa tärkeänä. Teoriatiedon selkeyttäminen ja erilaisten asiakokonaisuuksien sitominen kontekstiinsa nähtiin tärkeäksi. Lainsäädännön, palvelujärjestelmän, kuntoutusetuuksien ja sairausryhmäkohtaisen kuntoutustiedon tuntemusta tulisi teoriassa painottaa. Lisäksi talousnäkökulmien, talousarvioiden, budjettien ja kuntoutuksen vaikuttavuuden arvioinnin painottaminen tuli vastauksissa esiin.

Suuntautumisvaihtoehtoihin liittyvistä vastausvaihtoehdoista 40 vastaajaa (51 %) oli sitä mieltä, että suuntautumisen tulisi tapahtua vapaasti valittavien opintojen kautta. 33 (42 %) vastaajista kannatti ennalta määriteltyjä suuntautumisvaihtoehtoja. Harjoittelujaksojen teemoitusta kannatti yhteensä 44 henkilöä (56 %).

Koulutuksen järjestämistä vain aikuiskoulutuksena kannatti yhteensä 15 vastaajaa (19 %). Perusteluina tälle olivat pääasiassa työelämän myötä tullut vankempi työ- ja elämäkokemus sekä aikaisemman koulutuksen myötä tullut tietotaito, jotka vastaajien mukaan tukevat kuntoutusohjausopintoja tai he näkevät niiden olevan jopa edellytykset koulutukselle ja toisaalta haastavalle kuntoutusohjaustyölle. (Ks. Taulukko 4.)

TAULUKKO 4. Vastanneiden mukaan tarpeellisina pidettyjä asioita koulutusohjelman kehittämisen kannalta

Tarpeellisina pidettyjä asioita kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman kehittämisen kannalta	(%) vastanneista	
	N	N=78
Opetusmenetelmät:		
Moniammatillisen työryhmätyöskentelyn lisääminen	55	(71 %)
Kontaktiopetuksen lisääminen	51	(65 %)
Verkko-opetuksen lisääminen	7	(9 %)
Ryhmätehtävien lisääminen	7	(9 %)
Yksilötehtävien lisääminen	15	(19 %)
Opetuksen sisältö:		
Opetuksen sisällössä tulisi painottaa enemmän ... Mitä?	51	(65 %)
Vapaasti valittavien opintojen lisääminen	22	(28 %)
Suuntautumisvaihtoehdot:		
Suuntautuminen vapaasti valittavien opintojen kautta	40	(51 %)
Ennalta määritellyt suuntautumisvaihtoehdot (esim. mielenterveytyön suuntautumisvaihtoehto, joka määrittäisi vapaasti valittavat opinnot)	33	(42 %)

(Taulukko jatkuu seuraavalle sivulle)

(Taulukko jatkuu edelliseltä sivulta)

Ammattitaitoa edistävät harjoittelut:

Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen lisääminen	18	(23 %)
Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen vähentäminen	2	(3 %)
Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen pidentäminen	12	(15 %)
Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen lyhentäminen	5	(6 %)
Harjoittelujaksojen teemoitus	44	(56 %)

Muut:

Koulutuksen järjestäminen vain aikuiskoulutuksena, perustele halutessasi	15	(19 %)
Muita kehittämissideoita, mitä?	13	(17 %)

7.5.2 Kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllisyyden edistäminen

Kysyimme vastaajilta ehdotuksia siihen, miten kuntoutuksen ohjaajien työllistymistä voitaisiin edistää. Koulutuksen tunnettuuden parantamisen tarve heijastui lähes kaikista vastauksista, sillä usean vastaajan mielestä nuorehko ammattikuntamme on edelleen melko tuntematon. Kehitysideat tunnettuuden parantamiseksi jakautuivat kolmeen eri kategoriaan: koulutuksen tunnettuuden parantaminen työmarkkinoilla, tunnettuuden parantaminen markkinoinnin avulla sekä tunnettuuden parantaminen opiskelun ohessa.

Koulutuksen tunnettuuden parantaminen työmarkkinoilla

Työnantajapuolella haasteeksi oli noussut se, etteivät useat työnantajat edes ole kuulleet kuntoutuksen ohjaaja (AMK) nimikettä. Tästä johtuen myöskään kuntoutuksen ohjaajan toimenkuva, hänen erikoisosaamisensa ja ammatin antamat pätevyyydet eivät ole tiedossa. Monet kokevat, että etenkin sosiaalialan paikoissa haettuun tehtävään palkataan kuntoutuksen ohjaajan sijasta mieluummin sosionomi, jonka pätevyudet ja toimenkuva tunnetaan. Kuntoutuksen ohjaajan vahvuusalueita esimerkiksi sosionomiin verrattuna tulisi täsmentää jo koulutuksen aikana, jotta omat vahvuutensa voisi tuoda paremmin esille työnhaussa. Monesti kuntoutuksen ohjaajan työ

rinnastetaan myös fysioterapeutin työhön. Tiivis yhteistyö työnantajapuolen ja koulutuksen tarjoajan kanssa on ainakin Jyvässeudulla lisännyt ammatin tunnettuutta, mutta kaupunkien rajat rikkovaa yhteistyötä kaivattaisiin myös Jyvässeudun ulkopuolella. Eräs vastaaja toteaaakin, ettei ammattia juuri arvosteta, kun alaa ei edes tunneta. Kuntoutuksen ohjaajan tunnettuus muotoutuu kuitenkin sitä mukaa, mitä enemmän he näkyvät työpaikoilla. Kuntoutuksen ohjaajien näkyvyys työpaikoilla voisi toteutua myös alan opiskelijoiden muodossa ja opiskelijayhteistyötä tehdä yli ammattirajojen.

Keinoja tunnettuuteen vaikuttamiseen olisi myös poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen sekä terveydenhuoltolain kirjaimen noudattaminen. Lain noudattaminen varmasti monessa paikassa parantaisi kuntoutuksen ohjaajan työllistymistä, mutta jatkuvat leikkauspaineet eivät anna tilaa uusien virkojen avaamiselle.

Eräs vastaaja koki ammattikunnan olevan tunnettu vain paikkakunnilla, joilla on yliopistollinen keskussairaala, sillä erikoissairaanhoidossa kuntoutusohjaajalla on selkeä työnkuva kuntoutustiimin osana. Hoitotahoa sekä eri alojen terapeutteja tulisi tiedottaa siitä, että kuntoutuksen ohjaaja on nimenomaan yhdyshenkilö sosiaalisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen puolella. Isoja säästöjä syntyisi, jos yhdyshenkilön töitä osattaisiin koordinoida kuntoutuksen ohjaajalle eikä resursseja kuluisi sosiaalisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen puolelta. Koulutuksen ja ammattinimikkeen näkyvyyttä tulisi parantaa terveydenhuollon kaikilla sektoreilla, jossa kuntoutuksen ohjaajien tehtäviä hoitavat monien muiden ammattikuntien edustajat. Tutkimus kuntoutuksen ohjauksen vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta sosiaali- ja terveysalan eri asiakasryhmillä voisi auttaa havainnollistamaan kuntoutuksen ohjauksen tarpeellisuutta terveydenhuollossa. Eräs vastaaja oivallisesti toteaaakin:

”...kun kuntoutusohjauksen vaikuttavuutta eri sote-alan asiakasryhmillä pystyttäisiin havainnollistamaan suhteessa kunnan ostettujen palveluiden vähenemisenä ja näin ollen säästöinä, voisi valtakunnallista kiinnostusta ruveta löytymään.”

Työllistymisen haasteet

Kuntoutuksen ohjaaja joutuu monesti töitä hakiessaan miettimään minkälaista asiantuntijaa työelämä haluaa. Työllistymisen edistämisen tekee vaikeaksi se, ettei kuntoutuksen ohjaajalla ole tiettyä ammattia, johon voisi työllistyä. Erään vastaajan mielestä kuntoutuksen ohjaajalle pitäisi kehittää oma, työelämästä kumpuava asiantuntijuusalueensa. Muutamit vastaajat kokivat kuntoutuksen ohjaajan tutkintonimikkeen tuntemattomuuden johtuvan siitä, ettei ammattinimike ei löydy Valviran (2014) lailistettujen tai nimikesuojattujen ammattihenkilöiden listalta. Myös ammattinimikkeen rekisteröintiä kannatettiin. Monet vastaajat olivat myös miettineet ammattia paremmin kuvaavaa nimikettä, kuten kuntoutus- ja palveluohjaajaa tai palveluohjaajaa. Eräs vastaaja pohtiikin seuraavaa:

“Työpaikkailmoituksissa harvoin haetaan suoraan kuntoutuksen ohjaajaa, tutkinnon suorittaneen täytyy itse osata tunnistaa omat vahvuusalueensa ja soveltaa tutkinnon tuomia taitoja hakemassaan työssä, vaikka hakunimike ei olisikaan juuri kuntoutuksen ohjaaja.”

Koulutuksen tunnettuuden parantaminen markkinoinnin avulla

Yhtenä keinona tunnettuuden parantamiseen vastauksissa nousi esiin markkinointi ja erilaiset väylät, joissa kuntoutuksen ohjaajan tutkintoa ja ammattinimikettä voidaan markkinoida. Yhdeksi parhaimmista tavoista markkinoida pidetään tapaa toimia itse oman koulutuksensa ja ammatillisen erikoisosaamisensa markkinoijana. Itsensä markkinoimiseen monesti oppii jo koulutuksen aikana.

Markkinointiväyliä voisivat olla lääkäri- ja sairaanhoitajapäivät sekä sosiaalityöpäivät, jossa olisi runsaasti tietoa kuntoutuksen ohjauksen ammattilaisista ja mitä heillä on tarjota työpaikoille. Markkinoinnin keinoiksi esitetään myös esiintymistä medias- sa, kuten lehtijuttuja niin alan kuin isoimpiin paikallislehtiin. Artikkelit voisivat käsitellä kuntoutuksen ohjaajaksi opiskelua, sen sisältöä ja niissä voitaisiin haastatella jo valmistuneita kuntoutuksen ohjaajia, jotka ovat ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen työllistyneet omaa koulutustaan vastaavaan työhön. Tämä olisi hyvä keino tiedottaa tutkinnon sekä ammatin olemassaolosta. Kyseisenlainen markkinointi todennäköisesti lisäisi tietoutta kaikilla terveydenhuollon sektoreilla.

Koulutuksen tunnettuuden parantaminen opiskelun ohessa

Keski-Suomessa, jossa koulutusta järjestetään, ammattinimike tunnetaan sosiaali- ja terveysalan keskuudessa kohtalaisen hyvin toisin kuin muualla Suomessa. Vastaajia mietitytti eri sektorien tarpeiden haarukointi suhteessa koulutuksen antamiin kompetensseihin ja työelämän tarpeisiin.

Opiskelun aikana olisi hyvä saada muodostettua käsitys omasta alasta ja roolista työelämässä. Tärkeää olisi pystyä luomaan opiskeluajan aikana itselleen vahva ammatti-identiteetti käytännön tason työhön, jota voisi tulevaisuudessa käyttää käyntikorttina. Omien tilaisuuksiensa tunnistamiseksi opiskeluvaiheessa oli tärkeää tavata runsaasti saman koulutuksen käyneitä kollegoja. Kyseisten keinojen avulla jo opiskeluaikana saisi itselleen käsityksen, mitä on kuntoutusohjaus, mihin kaikkeen osaaminen riittää ja miten saa koulutuksessa opitut asiat esitettyä mahdolliselle työnantajalle työpaikkaa hakiessa. Näin valmistuneet pystyisivät tuomaan esille laadukkaan koulutuksen, josta valmistuu yhteistyökykyisiä, kuntoutukseen liittyvien syvempien merkitysten ymmärtäviä vuorovaikutuksen ammattilaisia.

Vastaajat kokevat pitkien harjoittelujaksojen ja työelämäprojektien edesauttavan työllistymistä. Vastauksissa korostui koulutusohjelman ja työelämän välinen vuoropuhelu sekä harjoittelujaksojen tavoitteellisuus: Mitä painotuksia koulutuksen sisällä arvostetaan ja mitä puolestaan työelämässä? Harjoittelupaikat ovat opiskelijoille parhaita työllistymismahdollisuuksia, sillä asiakastyön oppii parhaiten käytännön työn äärellä. Harjoittelujaksojen teemoitus ja monipuolisuus saattaisivat auttaa opiskelijoita hahmottamaan paremmin omia kiinnostuksen kohteitaan ja luomaan pohjaa omalle suuntautumiselleen. Oman henkilökohtaisen suuntautumisen hahmotuttua on helpompi lähteä verkostoitumaan kyseisen alan toimijoiden kanssa. Harjoittelujaksojen pituudeksi ehdotetaan useita 3-4 viikon harjoittelujaksoja sekä yhtä pidempää harjoittelujaksoa.

Opiskelun laatuun liittyvät kommentteissa pohdittiin opiskelun kannustavuutta riittävän vahvoihin itsereflektointitaitoihin sekä opiskelijoiden työskentelyn arvioinnin läpinäkyvyyttä. Tutkintorakenteen ja harjoittelun tavoitteineen kuuluisi tukea sitä, mitä kussakin harjoittelussa painotetaan ja on tarkoitus oppia. Myös harjoittelua oh-

jaavan opettajan näkyvä rooli harjoittelujen yhteydessä voisi tuoda työpaikalla lisäarvoa koulutukselle. Tunnettuuden lisääminen sekä yleisen pohjakoulutuspätevyyden hyväksyminen myös muissa kuin koulutusta järjestävissä ammattikorkeakouluissa olisi tarpeen, jotta halutessaan pystyisi suorittamaan ylemmän AMK-tutkinnon toisessa ammattikorkeakoulussa. Muutama vastaaja harmitteleekin, ettei useassa ammattikorkeakoulussa voi tällä hetkellä opiskella sosiaali- ja terveysalan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, koska Kuntoutuksen ohjaaja AMK-tutkintoa ei pidetä soveltuvana pohjakoulutuksena YAMK-opintoihin hakeutuessa.

Nuorten valmistuvien keskuudessa oppilaitokselta kaivattiin enemmän tukea oman urapolkunsu suunnitteluun ja työllistymisen edistämiseen. Osa kaipasi tukea työllistymiseen sekä ohjausta hakeutumisessa sellaisiin työharjoittelupaikkoihin, jotka voisivat valmistumisvaiheessa olla mahdollisia työllistäjiä. Työllisyyden parantamiseksi opiskelussa kaivattiin myös suuntautumisvaihtoehtoja. Suuntautuminen helpottaisi työmarkkinoille työllistymistä, kun on jo erikoisosaamista ja kokemusta tietystä asiakasryhmästä. Eräät vastaajat toteavatkin:

“Koulutus on antanut laajan ”raapaisun” vähän kaikesta. Työmarkkinoilla kysytään paljon erikoisosaamista ja ellei ole suunnannut opintoja tiettyyn suuntaan, syvempi erikoisosaaminen puuttuu.”

“Vaadittaisiin suuntautumista opinnoissa, jotta opiskelijalle syntyisi vankka tietämys ja kokemus tietystä asiakaskunnasta, eikä roppeita sieltä sun täältä. Siten on helpompi markkinoida itseään ja saa luottamusta omaan osaamiseensa.”

Päihdetyö sekä mielenterveys- ja geriatrinen kuntoutus nähdään tulevaisuuden suurina työllistäjinä, sillä etenkin viimeksi mainitulla kentällä on pulaa asiantuntijoista. Kuntoutusta voitaisiin käydä myös läpi lääkinnällisen, ammatillisen, sosiaalisen sekä kasvatuksellisen kuntoutuksen näkökulmista. Sosiaalityöosaamista voisi myös lisätä tukemaan työllistymistä sosiaalipuolelle.

7.5.3 Koulutuksen painopistealueista työkaluja työelämään

Yhdessä avoimessa kysymyksessä pyydettiin antamaan kehitysehdotuksia, kuinka koulutuksen uusia painopistealueita (yrittäjyys, kansainvälisyys ja perhelähtöisyys)

tulisi opettaa, jotta niistä tulisi työkaluja työelämään. Kehitysideoita tuli runsaasti jokaiselta painopistealueelta, joten jaottelimme vastaukset yleisiin kommentteihin painopistealueiden opetuksesta sekä käsitelimme jokaisen painopistealueen erikseen.

Yleistä painopistealueiden opetuksesta

Painopistealueiden opetuksessa tulee ilmi tarve sekä käytännönläheisyyteen että kontaktiopetukseen, jossa toisilta oppiminen mahdollistuu. Käytännönläheisyydeksi vastaajat kuvaavat painopistealueina opetettavien asioiden konkretisoimista käytäntöön kuten osallistumalla työelämäprojekteihin, rantautumalla ammattilaisten keskuuteen työharjoitteluiden kautta, saaden samalla oikeita kokemuksia käytännön tilanteista työelämässä. Opetettavien asioiden tarjoaminen suuntautumisvaihtoehtona antaisi jokaiselle opiskelijalle mahdollisuuden valita itseään eniten kiinnostava alue, johon paneutua.

Vastauksista ilmeni mielipide-eroja, mitkä ovat kuntoutuksen ohjaajalle ensisijaisia painopistealueita ja miten niistä pitäisi ensisijaisesti opettaa. Seuraavassa joitakin kommentteja:

”Erialaisten projektien ja työssäoppisen kautta. Harjoittelujaksojen teemoitus ja tarkkaan mietityt työssäoppimispaikat voisivat tukea oppimista em. painopistealueilla.”

”Kun opetuksessa otetaan huomioon ajankohtaisuus ja hyväksi havaitut opetusmenetelmät niin paletti saadaan varmasti toimimaan.”

”Työelämän pohjalta ehdottaisin painopisteiksi asiakasosaamista (asiakaslähtöisyyttä, asiakkaan erityisyyden huomioimista, valtaistamista), yhteistyöosaamista (verkostot, verkostoituminen, molemminpuolinen yhteistyö) sekä opiskelijan oman valinnan mukaista ammatillista suuntautumista.”

”Näistä painopisteistä opiskelijan tulisi voida valita joku johon voisi kunnolla paneutua, pintaraapaisu kaikesta ei edistä työelämän kilpailussa pärjäämistä.”

Yrittäjyys

Yrittäjyyteen liittyen saimme runsaasti ehdotuksia yrittäjyysopintojen sisällöstä, opetusmetodeista, sekä yrittäjyydestä pakollisina/vapaavalintaisina kursseina, suuntautumisvaihtoehtona, opintokokonaisuutena tai opintopolkuna. Taulukkoon 5 on kerätty vastanneiden toivomuksia yrittäjyysopintojen sisällöstä.

TAULUKKO 5. Vastanneiden toivomia asioita yrittäjyysopintoihin liittyen

Perusteet	Talouteen ja tilinpitoon liittyvät seikat	Luennot ja vierailut	Muuta
Käytännön taso: mistä lähdettävä liikkeelle? Mitä yrittäjän pitää tietää ja mistä tietoa löytää?	Rahoitus	Yrittäjien omat kokemukset (oma yritys/toiminimi)	Esimiestyöskentely ja henkilöstöjohtaminen
Askel askeleelta yrittäjyyteen	Taloudenhallinta	Luentoja yrittäjäksi ryhtymisestä	Harjoitusyrityksen perustaminen
Yrityksen perustaminen: eri yritysmuodot, esim. osuuskunta	Liiketoimintasuunnitelman laadinta: tuotteistus, markkinointi, tarveanalyysi	Te-toimistot tai paikat, jotka järjestävät yrittäjyyskursseja tai myöntävät starttirahoja yrityksen perustamiseen	Yritystaustaiset projektit ja yhteistyötahot
Matalan kynnyksen yrittäjyys	Budjetointi	Kuntoutus ja hoiva-alanyritykset	Mahdollisuuksien havainnollistaminen
Yrittäjyyden riskit ja positiiviset puolet	Lomakeviidakko		

Vastanneet mainitsivat muun muassa seuraavia yrittäjyyden puolesta puhuvia kommentteja:

”Yrittäjyyteen on pakko tulevaisuudessa satsata vanhustyön saralla yhä enemmän, sillä julkisen puolen palvelut eivät enää kata puoltakaan tarpeesta ja tuleva laitoshoidon purku lisää entisestään yksityisen palvelun tarvetta.”

”Yrittäjyyttä voitaisiin opettaa yhdessä toisen AMK:n yksikön kanssa, jolloin aiheesta saataisiin laajempi kokonaisuus ja opiskelijoille parem-

mat valmiudet.”

”Wentre-hankkeen toimintamallit yrittäjyyteen tukemisessa koin henkilökohtaisesti toimiviksi.”

”Yrittäjyyteen kannustettava ja poistettava ennakkoluuloja/pelkoja.”

Eräät vastaajat pohtivat, että yrittäjyyttä voitaisiin lähteä valjastamaan sisäisen yrittäjyyden kautta niiden opiskelijoiden kanssa, jotka eivät ole kiinnostuneita siitä. Vastaajia mietitytti myös kuntoutuksen ohjaajan mahdollisuudet yrittäjänä. Muutamat vastaajat kommentoivat, etteivät tiedä kuinka kuntoutuksen ohjaajana voisi toimia yrittäjänä, miten kuntoutusohjausta myytäisiin palveluna ja mitä realistisia yrittäjyysmahdollisuuksia tällä saralla todellisuudessa on. Onko suomalainen yhteiskunta valmis vastaanottamaan kuntoutuksen ohjausta yrittämisen muotona? Myös yrittäjyyden työmuodon realismi ja ajankohtaisuus juuri valmistumisen jälkeen askarrutti, sillä yrittäjyys vaatii vahvaa ammatillista osaamista.

Kansainvälisyys

Kansainvälisyyden painopistealueella kommentit liittyivät kansainvälisen kuntoutuksen tuntemukseen, maahanmuuttajalähtöiseen näkökulmaan sekä kansainvälistymisvaihtoehtoihin JAMK:ssa.

Kuntoutuskäytäntöjen kansainvälinen vertailu

Kansainvälisyysosaamisessa vastaajia kiinnostivat etenkin pohjoismaissa toteutettavat kuntoutuskäytännöt. Minkälaiset sosiaali- ja terveyspalveluiden mallit ohjaavat esimerkiksi Ruotsin ja Tanskan kuntoutusta? Minkälaisia ohjaus- ja kuntoutusmalleja muista maista löytyy? Miten muiden maiden sosiaali- ja terveydenhuoltoalan organisaatioiden toimintatapoja voitaisiin mallintaa Suomessa? Ulkomailta tuotetaan paljon tutkimustietoa kuntoutuksesta, jota voisi hyödyntää opiskelussa. Eräät vastaajat kaipasivat kansainvälisen työn ammattihenkilöitä kertomaan ja opettamaan työstään ja siitä, miten muualla tehdään ja toimitaan. Miten omaa ammattitaitoa voi soveltaa kansainvälisesti ja mitä oikeuksia toimia on muissa maissa suomalaisella sosiaali- ja terveysalan tutkinnolla?

Maahanmuuttajalähtöinen näkökulma kansainvälistymiseen

Monien vastaajien mielestä kansainvälisyydessä pitäisi painottaa maahanmuuttajien parissa tehtävää työtä, ennakkoluulojen häivyttämistä maahanmuuttajien kulttuuriin perehtymisellä sekä pohtia maahanmuuttajien ennaltaehkäisevää kuntoutustyötä. Ainakin vielä maahanmuuttajiksi ajatellaan kauempaa Suomeen muuttaneet etniset vähemmistöt ja muut ulkomailla syntyneet henkilöt. Kansainvälisyys ei vielä kosketa vanhustyössä vaikka todellisuudessa etenkin venäjän kielen ja kulttuurin alueelta maahanmuuttajia on paljon.

Suomessa maahanmuuttajien määrä kasvaa jatkuvasti ja jokainen tulee tällä alalla törmäämään eri kulttuuritaustan omaaviin henkilöihin. Koulutuksen puitteissa olisi hyvä tietää ja tuntea kulttuuritaustoja, ja mitä heidän kanssa toimiessaan tulee huomioida. Tavoitteena on saada maahanmuuttajat kotoutumaan mahdollisimman nopeasti Suomeen, jotta heistä tulisi tuottavia Suomen kansalaisia. Kotouttamisen onnistumiseksi on heitä perehdytettävä suomalaiseen kulttuuriin, opettaa suomen kieltä arjesta selviytymistä ja oman asemansa parantamista varten. Yksi vastaaja tiivistääkin oivallisesti:

“... sitä (monikulttuurisuutta) toki pitää painottaa jotta meillä kaikilla olisi täällä maassa hyvä olla ja saisimme palvelut joita tarvitsemme.”

Kansainvälisyyden ja suvaitsevaisuuden kasvu toteutuisi parhaiten henkilökohtaisen kokemuksen kautta esimerkiksi kerho-, ystävä- ja tukihenkilötoiminnalla tai projekteilla maahanmuuttajien kanssa. Käytännön kohtaamiset ja kohtaamisten harjoittelu muuttavat ennakkoluuloja tiedoksi ja yhteisen vuorovaikutuksen kautta myös kulttuuritietämys lisääntyy. Maahanmuuttajatietämys ja kulttuurien tuntemus lisäksi varmasti työharjoitteluiden toteuttamista tahoilla, jossa on maahanmuuttajia tukevaa toimintaa.

Kansainvälistymisvaihtoehdot JAMK:ssa

Vastaajien keskuudessa oli erotettavissa näkemyseroja kansainvälisyyden toteuttamisesta opinnoissa. Osa vastaajista oli vähäisemmän kansainvälisyysosaamisen ja kotikansainvälistymisen kannalla, osa puolestaan kansainvälisyyden rohkaisemisen ja kansainvälisen työharjoittelun ja verkostoitumisen kannalla.

Kotikansainvälisyyttä tukisivat edellisessä kappaleessa mainittu kansainvälisyys- ja suvaitsevaisuuskasvatus. Osa vastaajista koki, että kansainvälistymisen on oltava ennen kaikkea opiskelijälähtöistä opiskelua, johon kannustettaisiin ja rohkaistaisiin. Erään vastaajan mielestä kansainvälisyyteen ei riitä pelkästään muutamien englanninkielisten kurssien suorittaminen vaan *“..opiskelijoita tulisi aktiivisemmin ohjata tekemään työharjoitteluita ulkomailla ja muita opintojaksoja.”* Esimerkkejä kansainvälisyysosaamisen opetuskeinoiksi olivat projektiin osallistuminen harjoittelun kautta tai esimerkiksi teoriajakson avulla koko luokan yhteinen projekti. Tämänkaltaiset opetuskeinot mahdollistaisivat sen, että kansainvälisyys voisi olla muutakin kuin vaihto ulkomailla. Jotkin vastaajista kuvasivat kansainvälisyyden kuitenkin olevan vain pieni osa koko koulutusta ajatellen ja että valtaosan työpanosta tarvitaan täällä kotimaassa monimutkaisen kuntoutusjärjestelmämme parissa.

Perhelähtöisyys

Osa vastaajista koki perhelähtöisyyden työelämässä yhdeksi kehittämiskohdaksi, johon kannattaa panostaa - osan mielestä perhelähtöisyys tulee ihmisestä luonnostaan eikä sitä voi oppia kuin käytännön työn kautta.

Vastaajat toteavat, että perhelähtöisyyden perusteita ja teoriaa opetuksessa olisi hyvä lähteä käsittelemään aluksi ryhmissä omakohtaisten perhekokemuksen kautta, mikä antaisi tuntumaa siitä, miltä tuntuu saada omaa perhettä koskevia ohjeita ja neuvoja. Perhetyötä voisi käsitellä esimerkiksi seuraavien metodien ja aiheiden kautta:

- ✓ perhetyön näkökulmat → miten nivoutuvat perheen arkeen ja palvelutarpeisiin?
- ✓ perhetyön erilaiset toiminnalliset menetelmät
- ✓ perhetyön etiikka
- ✓ voimavaralähtöinen kohtaaminen
- ✓ perheen kohtaaminen kriisitilanteessa
- ✓ haastattelutyylit ja dialoginen perhekohtaaminen
- ✓ case –esimerkit (nykyaikaiset ja realistiset perheiden ongelmat)

Perhelähtöisten valmiuksien lisäksi työelämän asiantuntijoiden kertomukset tai luennot sekä käytännön esimerkit esimerkiksi voimauttavasta dialogisuudesta ja perhelähtöisestä kuntoutuksesta toisivat perspektiiviä siitä, mitä perhetyö todellisuudessa on kentällä. Vaikka kuntoutujan ja hänen ympäristönsä tukeminen auttaa kohteen kuntoutumista, on välillä hyvä pohtia kysymystä: ”kuinka pitkälle perhettä lähdetään tukemaan?”. Monien vastaajien mielestä teoriaopetuksen lisäksi perhelähtöistä työskentelyä opettaisi parhaiten perhelähtöisyyteen suunnattu työharjoittelu. Tällöin kaikille opiskelijoille syntyisi kokemuksia tällä osa-alueella käytetyistä erilaisista työskentelymenetelmistä ja niiden soveltamisesta käytännössä. Tässä vastanneiden mietteitä perhelähtöisyydestä:

”Perhelähtöisyyttä ja asiakaslähtöisyyttä ei mielestäni voi muuten oppia kuin konkreettisesti työharjoittelussa. Tietysti koulussa saa jotain työkaluja, kuinka kohdata asiakas missäkin tilanteessa, mutta kyllä se vain niin on että työ tekijäänsä opettaa.”

”Esimerkiksi harjoitteluissa itselläni hyödyllisiksi osoittautuivat erilaiset lapsiryhmät (mm. toimintaterapeuttisia ryhmiä, leikkiryhmiä, kehitysvammaisten nuorten ryhmä), joissa tuli työskennellä niin lasten kuin vanhempienkin kanssa.”

”Ainakin kuntoutuksen ohjaaja opiskelijoiden olisi hyvä päästä esim. sosiaalitoimen kautta näkemään millaisia perheiden haasteet tänä päivänä oikeasti ovat. Tämä korostaisi perhelähtöisyyden merkitystä kuntoustoiminnassa.”

”Kokemus osoittanut, että tärkeää on miettiä tilanteessa kuin tilanteessa, mistä raha tulee. Tämä koskee niin yksittäisiä kuntoutujia kuin erinäisiä palveluita. Valitettavasti raha on se, joka usein toimintaa määrittelee.”

8 YHTEENVETO TULOKSISTA

Taustatiedot

Yhteenvetona tutkimuksen otoksen /tutkimukseen osallistuneiden taustatiedoista voidaan sanoa, että suurin osa, tässä tapauksessa yli 80 %, on naisia. Ikäjakauma koulutuksesta valmistuneilla vaihteli alle 25-vuotiaista yli 50- vuotiaisiin ja määrällisesti 25–30-vuotiaat olivat ikäryhmänä suurin vastaajajoukko.

Aikaisemmat ammattinimikkeet ja työkokemus ennen kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusta vaihteli paljon vastaajien kesken. Osalla työkokemusta oli ehtinyt karttua jo kymmeniä vuosia kun taas toisilla työkokemusta ei kyseisellä alalla ollut vielä karttunut ollenkaan. Tuloksista ei kuitenkaan voi päätellä kuinka paljon työkokemusvuosia on kertynyt henkilöä kohti yhteensä, kun sosiaali- ja terveysalan työkokemus ja muun alan työkokemus laskettaisiin yhteen.

Koulutusohjelmaan hakeutuvat kaiken ikäiset niin miehet kuin naiset hyvin erilaisista lähtökohdista. Ammatilliset taustat ja aikaisempi työkokemus on vastaajien kesken hyvin vaihtelevaa, toiset tuntevat sosiaali- ja terveysalaa hyvin jo ennestään työkokemuksen ja aikaisemman ammatin myötä, mutta toiset vaihtavat alaa tai tulevat suoraan lukiosta.

Opintojen kesto ja vastanneiden kokemukset koulutusohjelman sisällöstä

Koulutusohjelman opiskelijoista huomattava osa valmistui opiskelujen ohjeajassa (3,5 vuotta) tai jopa sitä ennen. Aikaisempien koulutuksien ja työkokemuksen tuoma osaaminen on mahdollista hyväksilukea ja opintoja on mahdollisuus suunnitella oman aikataulun mukaisesti, mikä mahdollistaa nopean valmistumisen.

Merkittävää oli, että yli puolet vastanneista eivät koulutusohjelmaan hakiessaan olleet täysin selvillä koulutusohjelman sisällöstä. Tämä saattaa aiheuttaa koulutusohjelman keskeyttämisen. Tuloksista käy myös ilmi, että tutkinto tunnetaan yhä varsin huonosti työmarkkinoilla.

Tutkinnon kautta tullut osaaminen koettiin suurimmaksi osaksi riittäväksi asiantuntijatehtäviä toimimista varten samoin ohjaus - ja suunnittelutehtävien edellyttämien teoreettisten perusteiden hallinta. Sen sijaan yrittäjyyteen ja kansainvälisyyteen liittyvien valmiuksien riittävydestä vastaajat olivat pääsääntöisesti osittain tai täysin eri mieltä. Tähän vaikuttaa varmasti se, että yrittäjyys ja kansainvälisyys (esimerkiksi ulkomaan vaihto-opiskelu) ovat niitä valintoja, joihin opiskelijat voivat omilla valinnoilla opintoja suunnata. Koulutusohjelma ja opintotarjonnat ovat myös muuttuneet paljon tähän päivään

mennessä, ja kyselyyn vastanneiden kokemukset pohjautuvat heidän opiskeluaikanaan olleisiin mahdollisuuksiin.

Lähes kaikki vastanneet (97 %) kokivat ammattitaitoa edistävien harjoittelujen myötä tulleen osaamisen hyödylliseksi työllistymisessä. Myös muu opintojen aikana hankittu työkokemus koettiin työllistymisen kannalta hyödylliseksi. Opinnäytetyön hyödyllisyys työllistymisessä jakoi vastaajien kokemukset suunnilleen tasan. Tulokset tukevat opintojen tämän hetkistä linjaa, missä tiivis työelämäyhteistyö ja työelämälähtöisyys korostuvat.

Työllistyminen

Tulokset osoittavat, että kyselyyn vastanneiden tämän hetkinen työllisyysprosentti oli erittäin hyvä (87 %) ja jopa heti valmistumisen jälkeen yli puolet oli työssä. Suurin osa vastaajista oli työllistynyt avointen työmarkkinoiden kautta tai opintoihin liittyviin harjoittelupaikkoihin. Myös entisessä työssä uusin tehtävin jatkavia oli muutama. Yli puolet vastanneista oli vakituksessa eli toistaiseksi voimassa olevassa työ- tai virkasuhteessa, mikä on ajan luonteen vuoksi positiivinen yllätys. Määräaikaisessa työ- tai virkasuhteessa oli noin kolmasosa vastanneista. Yrittäjänä ei toiminut yksikään kyselyyn vastanneista. Yrittäjyys ei ole ainakaan vielä noussut kuntoutuksen ohjaajien keskuudessa suosioon, mutta voi myös olla, että kysely ei ole tavoittanut mahdollisesti yrittäjänä toimivia tai he eivät muista syistä ole osallistuneet tutkimukseen.

Valmistuneet kuntoutuksen ohjaajat työllistyvät tulosten perusteella monipuolisesti niin julkiselle, yksityiselle kuin kolmannellekin sektorille, ja julkisella sektorilla työskennelleiden määrä oli prosentuaalisesti suurin, 48 %. Työnantajaorganisaatiot olivat myös hyvin erilaisia ja sijoittuivat 27 eri kunnan alueelle ympäri Suomea. 69 vastanneesta 59 henkilö työskenteli nimikkeellä, johon koulutus antaa pätevyyden. Erilaisia tehtävänimikkeitä oli yhteensä 49. Palkkaus vaihteli 1250 eurosta 3300 euroon kuussa. Vaihteluväli on hyvin suuri, ja siihen vaikuttavat monet asiat. Suurin osa, lähes 70 % tutkimukseen osallistuneista koki työllistymisensä koulutuksen jälkeen odotuksiaan vastaavaksi.

Työtehtävien sisältö ja työelämässä koetut haasteet

Kyselyyn vastanneiden työ sisälsi monipuolisesti kuntoutusohjausnimikkeistön mukaisia tehtäviä. Monen kyselyyn vastanneen työ sisälsi kuntoutumista tukevaa ohjausta ja neuvontaa sekä koordinointia ja yhteistyötehtäviä. Myös arviointi ja suunnittelu kuntoutusohjauksessa, asiantuntija ja koulutustehtävät, hallinto- ja kehittämistehtävät sekä kuntoutuksen muu asiakastyö kuuluivat monen tutkimukseen osallistuneen työtehtäviin.

Yleisimmin koettuja haasteita vastaajien kesken olivat työrytmytykseen/ kiireeseen sekä asiakastyöhön ja asiakaskohtaamisiin liittyvät haasteet. Asiakastapaamisiin ja -kohtaamisiin liittyvät haasteet saattavat johtua yhä moniongelmaistuvasta asiakaskunnasta, mikä edellyttää työntekijöiltä jatkuvaa itsensä kehittämistä ja itsereflektointitaitoja omien työtapojen arvioimiseksi. Organisaatioon ja työyhteisöön liittyvät haasteet sekä työn jatkuvuuteen liittyvä epävarmuus tulivat myös useassa vastauksessa esiin. Näiden ongelmien taustalla saattavat olla organisaatioiden voimakas byrokratia sekä työyhteisöjen työnjaon ongelmat tai työn arvostuksen uupuminen. Myös johtoryhmän ongelmat heijastuvat työyhteisöjen hyvinvointiin, niin hyvässä kuin pahassa. Epävarmuus työn jatkuvuudesta on tänä päivänä yleinen huoli, minkä taustalla on pitkälti 2000-luvun laman seuraukset.

Koulutuksen kehittämisideat

Koulutuksen kehitysideoihin liittyvät kysymykset toivat esille, että kuntoutuksen ohjaajiksi valmistuneilla on paljon mielipiteitä ja kehitysehdotuksia nuoren koulutusohjelman parantamiseksi. Vastausten runsaasta määrästä voidaan myös päätellä, että koulutusohjelmasta valmistuneet pitävät koulutuksen kehittämistä tärkeänä.

Kuntoutuksen ohjaajien työllisyyden edistämässä päällimmäiseksi asiaksi nousi tarve koulutuksen ja ammattinimikkeen tunnettuuden parantamiseen. Kuntoutuksen ohjaajan erikoisosaaminen ja ammatin antamat pätevyudet ovat yhä hämärän peitossa monien työnantajien keskuudessa, mikä haastaa työllistymisen etenkin sosiaalialalle. Koulutuksen tiivis yhteistyö yli sektori- ja kaupunkirajojen sekä media- ja messunäkyvyys parantaisivat tunnettuutta kansallisesti. Mitä enemmän

kuntoutusohjaajia saadaan näkyväksi työpaikoilla, sitä paremmin heidät aletaan tunnistamaan. Paras keino markkinoida koulutusta ja ammattinimikettä on toimia itse oman osaamisensa käyntikorttina. Itsensä markkinoinnin oppii monesti jo koulutuksen aikana ja siksi koulutuksen ja työelämän välinen vuoropuhelu on erikoisen tärkeää. Työllisyyden parantamiseksi suuntautumisvaihtoehdot olisivat oiva lisä, sillä työelämä kaipaa alan erikoisosaamista, ei pintaraapaisua kaikesta.

Koulutuksessa painopistealueiden opetuksessa nousi esiin käytännönläheisyys harjoittelun, työelämäprojektien tai vastaavien kautta sekä painopistealueiden jakaminen suuntautumisvaihtoehdoiksi opiskelijoiden kiinnostuksen mukaan. Yrittäjyyden painopistealueelta tuli esiin yrittäjyyden opetusmetodeja, kansainvälisyyden saralla keskityttiin pohtimaan muiden maiden kuntoutuskäytäntöjä sekä maahanmuuttajalähtöistä näkökulmaa. Perhelähtöisyys nähtiin teemaharjoittelun arvoisena oppimismahdollisuutena, jota olisi hyvä pohjustaa ensin koulun penkillä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007–2013 kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneet ovat työllistyneet hyvin koulutustaan vastaaviin tehtäviin. Tulokset tukevat vuoden 2007 tehdyn tutkimuksen tuloksia ja voidaan sanoa, että koulutusohjelmasta valmistuneiden työllisyysprosentti on yleisesti hyvä. Korkeasta vastausprosentista ja avointen vastausten suuresta määrästä voidaan päätellä, että koulutusohjelmasta valmistuneet näkevät koulutusohjelman kehittämisen tärkeänä. Yhteistyö työelämän toimijoiden kanssa on merkittävä osa koulutuksen kehittämistyössä, ja työllisyyden ja kehitysideoiden kartoittamisen tarve on jatkuvaa.

Tuloksia tarkasteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, että vastaamatta jättäneessä 40 %:n joukossa voi hyvinkin olla henkilöitä, jotka eivät kokeneet kyselyyn vastaamista henkilökohtaisesti tärkeäksi. Vastaamatta jättäneiden

henkilöiden motiivina on voinut olla esimerkiksi se, etteivät he ole työllistyneet alan tehtäviin, tutkinnon suorittamisesta on kulunut jo niin paljon aikaa tai ettei posti tavoittanut heitä. On mahdollista, että heidän vastauksillaan olisi saattanut olla vaikutusta nyt saatuihin tutkimustuloksiin.

Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden säilyttämiseksi tutkimuksen toteutusta ja tuloksia tulee arvioida ja pyrkiä välttämään virheiden syntymistä. Tutkimuksen reliabeliudella eli mittaustulosten toistettavuudella tarkoitetaan tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella, minkä vuoksi sen toistettavuus on hyvä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231.) Täytyy kuitenkin huomioida, että tutkimuksen tulokset kertovat vastanneiden sen hetkisestä tilanteesta, joten tulokset esimerkiksi työtilanteen suhteen voivat vaihdella, mikäli se toteutetaan uudelleen.

Tutkimuksen validiutta tarkasteltaessa kysytään, saatiinko käytetyllä mittarilla vastaukset niihin kysymyksiin, joihin tutkimuksella pyrittiin. Kyselylomakkeen käytössä virheitä saattaa aiheuttaa se, että vastaajat ovat käsittäneet osan kysymyksistä toisin kuin tutkijat olivat ajatelleet. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231-232.) Muutamasta vastauksesta kävi ilmi, ettei kysymystä oltu ymmärretty kyselyn tekijöiden olettamalla tavalla. Osa kysymyksistä olisi pitänyt muotoilla ymmärrettävämmiin ja joissain kohtaa laittaa avoimen kysymyksen sijaan valmiit vastausvaihtoehdot, mikä olisi helpottanut aineiston analysointia. Tutkimuksen tulokset antavat kuitenkin vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin, joten tutkimus on pätevä.

Opinnäytetyön tiedonhaussa käytettyjä tärkeimpiä asiasanoja olivat kuntoutus kuntoutusohjaus, kuntoutuksen ohjaaja, palveluohjaus ja case management. Asiasanojen haussa hyödynnettiin Yleistä suomalaista asiasanastoa sekä Nelli-tiedonhakuportaalia, josta sai haettua myös erilaisten lähteiden viitetietoja. Hyviä lähdevinkkejä opinnäytetyöhön saatiin myös ohjaavalta opettajalta. Näitä olivat muun muassa koulutusohjelman kehittämiseen liittyviä lähteet. Kansainvälisiä lähteitä tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi oli vaikea löytää, sillä kuntoutus ja

ennen kaikkea kuntoutusohjaus ja siihen liittyvä koulutus nähdään ja toteutetaan hieman eri tavalla ympäri maailmaa.

Tutkimustulosten pohdinta

Kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllisyyden parantamiseksi tuli paljon ehdotuksia ja ajatuksia korkeasta työllistymisprosentista huolimatta. Muutamat vastaajat esittivät, että ammattia paremmin kuvaavaa nimeä, kuten kuntoutus- ja palveluohjaaja tai palveluohjaaja, voisi parantaa työllistymistä. Palvelu- ja kuntoutusohjaus tähtäävät samaan toimintaa erilaisista määritelmistä huolimatta, joten palveluiden yhdistäminen ja kehittäminen yhdessä olisikin kannattavaa (Notko 2006, 65).

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen tuo mukanaan uusia haasteita ja työelämässä tarvittava osaaminen muovautuu koko ajan. Koulutuksen tulee elää kehityksessä mukana ja tehdä tiivistä yhteistyötä työelämän toimijoiden kanssa (Koivuniemi & Sallinen 2012, 71). Tulevaisuudessa tehtävänimikkeenkin tarkastelu nostetaan varmasti uudelleen pöydälle ja siinä kohtaa näemme kuntoutus- ja palveluohjaaja -nimikkeen hyvänä vaihtoehtona. Se antaa jo huomattavasti enemmän käsitystä ammattilaisen osaamisesta erityisesti niille henkilöille, jotka eivät ole aikaisemmin kuulleet kuntoutuksen ohjauksesta.

Koulutuksen kehittämisessä pääpiirteensä nousi esiin juuri koulutuksen ja ammattinimikkeen tunnettuuden parantaminen. Kommentteja tuli nimikesuojauksen ja ammattinimikkeen rekisteröinnin puolesta, sillä kuntoutuksen ohjaaja ei ole Valviran laillistettujen tai nimikesuojattujen ammattinimikkeiden listalla (Valvira 2014). Eräissä vastauksissa nousi ajatus, että kuntoutuksen ohjaajalle pitäisi kehittää oma, työelämästä kumpuava asiantuntijuusalueensa työllistymisen helpottamiseksi. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma on kuitenkin suunniteltu sosiaali- ja terveysalan välimaastoon, joka mahdollistaa eri ammattinimikkeille työllistymisen samalla tutkinnolla. Rajoittaisiko asiantuntijuusalueen määrittäminen työelämässä sijoittumista eri sektoreille vai olisiko asiantuntijuusalue määriteltävissä suuntausvaihtoehdon kautta?

Tämänhetkessä huonossa taloustilanteessa täytyy kuitenkin miettiä vaikuttaisiko ammatinharjoittajien tunnettuuden lisääminen kyseisten työnteekijöiden

palkattavuuteen, kun leikkauspaineet kaikkialla ovat kovat. Valtakunnallista kiinnostusta kuntoutuksen ohjaajien palkkaamiselle voisi löytyä, jos saataisiin tutkimuksia kuntoutusohjauksen vaikuttavuudesta ja tuloksellisuudesta. Tutkimus puolestaan voisi havainnollistaa säästöjä, kun kuntoutuksen vaikuttavuutta eri asiakasryhmillä pystyttäisiin havainnollistamaan suhteessa ostettujen palveluiden vähenemiseen.

Tällä hetkellä parhaana tunnettuuden nostattamisen keinona näkisimme itsensä ja tutkintonsa markkinoinnin esimerkiksi työyhteisössä ja verkostoyhteistyön lomassa. Myös opintojen aikaiset työelämään suuntaavat projektit nimenomaan koulutusohjelman tuomasta osaamisesta ja tehtävänimikkeen tunnettuudeksi tekemisestä voisivat olla toimivia. Markkinoinnista puhuttaessa vastuu on kaikilla, niin koululla, jo työelämässä olevilla kuin alan opiskelijoillakin. Oli markkinointi missä muodossa tahansa, tärkeää olisi tehdä siitä säännöllistä ja jatkuvaa, jotta tuloksia saadaan.

Kansainvälisyyden painopistealueella mielipiteet olivat eriäväisiä siitä, onko kansainvälisyysosaaminen tarpeellista ja kuinka sitä kannattaisi opettaa. Kansainvälisyyden vaihtoehtoisten opintojen taistelupariksi asetui pakollinen ulkomaan harjoittelu. Mieleemme kuitenkin tuli kansainvälisyyden kaksi toteuttamisvaihtoehtoa, joista opiskelija voisi suoritusmuotonsa valita: ulkomailla suoritettava esimerkiksi 10–15 op arvoinen työharjoittelu tai samanarvoinen opintokokonaisuus Suomessa toteutettavaksi, johon liittyisi kotikansainvälistymistä ja opiskelua vaihto-oppilaiden kanssa. Oma kokemuksemme kansainvälistymisestä pohjautuu pitkälti englanninkielisten kurssien suorittamiseen sekä omaehtoiseen tiedonhakuun kansainvälistymisestä sekä ulkomaan vaihdon mahdollisuuksista. Kansainvälisyyteen liittyen olisimme yhden kv-koordinaattorin esittelykäynnin sijaan kaivanneet esimerkiksi hyvinvointiyksikön opiskelija-alajärjestön kautta seminaareja, joissa vaihdossa olleet kertoisivat kokemuksistaan.

Tutkimustulosten hyödynnettävyys

Opinnäytetyön tutkimustuloksia voi hyödyntää monipuolisesti. Tulokset osoittavat vuoden 2007 tehdyn tutkimuksen mukaisesti, että koulutusohjelmasta valmistuneet

ovat työllistyneet hyvin. Vastanneiden tehtävänimikkeet ja työnantajaorganisaatiot voivat antaa opiskelijoille ja tuleville hakijoille vinkkejä erilaisista työllistymismahdollisuuksista. Lisäksi opinnäytetyöstä voi saada eväitä opiskelijan oman kuntoutusohjauspolun tarkasteluun. Tänä päivänä taito oman osaamisen markkinoinnista/ nimeämisestä on suuressa roolissa työllistymisessä, ja näemme sen lähes yhtä merkittävänä, jollei merkittävämpänäkin kuin nimikkeen tunnettuuden parantaminen yleisesti.

Tulokset tukevat koulutusohjelmaan liittyvää kehitystyötä. On positiivista huomata, että kehityksessä on menty oikeaan suuntaan: esimerkiksi koulutukseen kaivattu moniammatillisuus kehittyi vuonna 2013 käyttöön otetun uuden tiimioppimisen mallin myötä. Myös yrittäjyyteen panostaminen on ennakointia, jolla pyritään työelämän tarpeisiin vastaamaan. Saattaa olla, että tulevaisuudessa kunta ostaa kaikki palvelunsa yksityisiltä palvelun tuottajilta, kuntoutusohjauksen mukaan lukien.

Jatkotutkimusideat

Satakunnan ammattikorkeakoulusta on tekeillä opinnäytetyö SAMKin valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista ja yksi jatkotutkimusaihe on yhdistää ja vertailla näiden opinnäytetöiden tuloksia. Satakunnan ammattikorkeakoulussa toteutetaan kuntoutusohjauksen- ja suunnittelun koulutusohjelmaa vain aikuiskoulutuksena toisin kuin JAMK:ssa, joten näiden tulosten vertailu on mielenkiintoista.

Muita jatkotutkimusaiheita ovat koulutuksen kehittämisideat itsenäisenä aiheena, jotta sen syvempi analysointi mahdollistuisi. Koulutusohjelman kehitystyö on jatkuvaa, minkä vuoksi myös ajankohtaista tutkimustietoa tarvitaan.

Työllisyystilanteen kartoitus valtakunnallisesti (mukana kaikki valmistuneet) on myös yksi mielenkiintoinen jatkotutkimusaihe.

LÄHTEET

A 18.9.1987/759. Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Finlex, valtion säädöstietopankki. Viitattu 25.3.2014. www.finlex.fi, ajantasainen lainsäädäntö.

A 28.6.1991/1015. Asetus lääkinnällisestä kuntoutuksesta. Finlex, valtion säädöstietopankki. Viitattu 20.4.2014. www.finlex.fi, ajantasainen lainsäädäntö.

Chatzitolios, T., Frantti, K. & Pennanen, H. 2007. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneiden työllistyminen. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma. Julkaistu ammattikorkeakoulujen sähköisessä julkaisuarkistossa. Viitattu 3.4.2014. <http://theseus.fi/handle/10024/17593>.

Eronen, A., Hakkarainen, T., Londén, P., Nykyri, P., Peltosalmi, J. & Särkelä, R. 2013. Sosiaalibarometri. Ajankohtainen arvio hyvinvoinnista, palveluista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Helsinki.

Henkilökohtainen palveluohjaus. Case management mielenterveystyössä. 2002. Toim. Suominen, S. Omaiset Mielenterveystyön tukena. Uudenmaan yhdistys ry. Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

Hokkanen, A. Mitä kuntoutusohjaus on Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä? Opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, kuntoutusohjauksen ja suunnittelun koulutusohjelma. Julkaistu ammattikorkeakoulujen sähköisessä julkaisuarkistossa. Viitattu 27.4.2014. <http://theseus.fi/handle/10024/501>.

Höglund, A. 2013. Kuka vastaa kuntoutuksesta? Jokaiselle kuntoutujalle oikeus kuntoutuksen yhdyshenkilöön sekä kuntoutusohjaukseen ja -neuvontaan. Kansalaisaloite. Viitattu 1.4.2014. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/204>.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien opetussuunnitelmien perusteet 2014-2015. 2013. <http://www.jamk.fi/fi/Etusivu/>, opinto-oppaat, opinto-opas AMK, koulutusohjelmat ja opintotarjonta, suomenkielisten koulutusohjelmien opetussuunnitelmat, Kaikkia AMK-koulutusohjelmia koskevat opetussuunnitelmien perusteet (pdf).

Järvikoski, A. 2013. Monimuotoinen kuntoutus ja sen käsitteet. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. 2013:42. Helsinki. Viitattu 2.5.2014.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882185&name=DLFE-28516.pdf.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. 1.p. WSOY: Helsinki.

Jääskeläinen, T. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä. 2006:24. Viitattu 5.5.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2006/Ammattikorkeakoulusta_terveydenhuoltoon.html.

Karila, A. 2014. Kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneiden määrä? Sähköpostiviesti 5.5.2014. Tietoa Jyväskylän ammattikorkeakoulusta valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista (AMK).

Koivuniemi, M. & Sallinen, M. 2012. Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) koulutuksen kuulumisia. Artikkelikokoelmassa Näkökulmia kuntoutusohjaukseen. Kuntoutusohjauksen kehittämishanke 2011-2012. Toim. Saksanen, R. Invaliidiliiton julkaisuja, 70-71. Viitattu 14.4.2014. http://www.invalidiliitto.fi/files/attachments/kuntoutus/invalidil_nakokulmia_kuntoutusohjaukseen_artikkelikokoelma.pdf.

Koukkari, M. 2011. Kuntoutujien käsityksiä kokonaisvaltaisesta kuntoutuksesta ja kuntoutumisesta. Artikkeliteoksessa Kuntoutus muutoksessa. Toim. Järvikoski, A., Lindh, J. & Suikkanen, A. Lapin yliopistokustannus: Rovaniemi, 220-226.

Kuntoutuksen kukkanen -julistte. 2013. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n julkaisuja. Viitattu 27.4.2014. <http://www.suomenkuntoutusohjaajienyhdistys.fi>, julkaisuja.

Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma. 1997. Kuntoutusalan koulutusohjelma. Vahvistettu 5.6.1997. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Kuntoutusohjaaja 2014. Työ- ja elinkeinopalveluiden verkkopalvelu ammattinetti, joka tarjoaa tietoa ammateista ja aloista. Viitattu 29.4.2014. <http://www.ammattinetti.fi>, ammatit, hae ammatit, kuntoutusohjaaja.

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman jatko-opiskelumahdollisuudet. 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.4.2014. <http://www.jamk.fi/fi/Etusivu/>, koulutus, sosiaali- ja terveysala, AMK-koulutusohjelmat, kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma.

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelma 2014-2017. 2014. Vahvistettu 20.1.2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala. Viitattu 18.3.2014. <http://www.jamk.fi/fi/Etusivu/>, koulutus, opinto-opas, opinto-opas AMK, koulutusohjelmat- ja opintotarjonta, suomenkielisten koulutusohjelmien opetussuunnitelmat, kuntoutusohjaus ja -suunnittelu, nuoret/aikuiset.

Kuntoutusselonteko 2002. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kuntoutuksesta 28.2.2002. PDF. Viitattu 20.3.2014. www.valtioneuvosto.fi, hallituksen toiminta, selonteot, tiedonannot ja ilmoitukset.

Kyselyohjelmisto Webropol 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun opiskelijaintran, Elmon, tiedotteet. Kirjautuminen sivuille opiskelijoiden henkilökohtaisilla tunnuksilla.

KVTES 2014-2016. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus. Kuntatyönantajat. Viitattu 10.5.2014.

<http://www.kuntatyönantajat.fi/fi/sopimukset/kvtes/Sivut/default.aspx>, KVTES 2014-2016 (flash).

L 3.4.1987/380. Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista. Finlex, valtion säädöstietopankki. Viitattu 22.4.2014.

<http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 9.5.2003/351. Ammattikorkeakoululaki. Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, valtion säädöstietopankki. Viitattu 3.4.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 13.6.2003/497. Laki kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä. Finlex, valtion säädöstietopankki. Viitattu 22.4.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 30.12.2010/1326. Terveystietolaki. Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, valtion säädöstietopankki. Viitattu 25.3.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

L 28.12.2012/980. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystietolaki. Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, valtion säädöstietopankki. Viitattu 2.4.2014. <http://www.finlex.fi>, lainsäädäntö, ajantasainen lainsäädäntö.

Lausuntopyyntö kuntoutussuunnittelijan koulutuksesta. 1996. Kuntoutusasiain neuvottelukunta. Sosiaali- ja terveysministeriö.

Longhofer, J. K. & Floersch, P.M.J. 2010. On Being and Having a Case Manager: A Relational Approach to Recovery in Mental Health. Columbia University Press: New York, NY, USA. Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto - E-aineistot.

Materiaalit. 2014. Materiaalia Suomen kuntoutusohjaajienyhdistys ry:n kotisivuilla. Viitattu 6.5.2014. <http://www.suomenkuntoutusohjaajienyhdistys.fi/site/materiaalit>

Matinvesi, S. 2010. Prosessin ja ajoittamisen ongelmat kuntoutuksessa. ICF:n tulkittaa. Väitöskirja. Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi.

Mattsén, K. Kuntoutusohjaus ja kuntoutusohjauksen prosessit Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin julkaisuja 7/2002.

- Mäensivu, T. 1998. Hyvä kuntoutusohjaus - Toimintamalli käytännön työhön. PONSI-projektin tuloksena syntynyt julkaisu. Toim. Holma, T. Suomen kuntaliitto. Helsinki.
- Notko, T. 2012. Kuntoutusohjaajat arvostavat tavoitteellista vuorovaikutusta asiakastyössä. Artikkelikokoelmassa Näkökulmia kuntoutusohjaukseen. Kuntoutusohjauksen kehittämishanke 2011-2012. Toim. Saksanen, R. Invaliidiliiton julkaisuja, 11-14. Viitattu 14.4.2014.
http://www.invalidiliitto.fi/files/attachments/kuntoutus/invalidil_nakokulmia_kuntoutusohjaukseen_artikkelikokoelma.pdf.
- Notko, T. 2009. Erikoissairaanhoidon kuntoutusohjaus Suomessa. Artikkelijulkaisussa Tänäpä töissä - Sosiologisia näkökulmia työhön. Toim. Kinnunen, M. & Autto, J. Lapin yliopistokustannus: Rovaniemi, 153-171.
- Notko, T. 2006. Kuntoutus- ja palveluohjauksen mahdollisuudet. Puheenvuoro Sosiaalipoliittisen yhdistyksen ja Sosiaalityön tutkimuksen seuran julkaisemassa tieteellisessä aikakauslehdessä. Janus vol. 14 1/2006, 61-66.
- Oinas, M. 2014. Kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) valmistuneet opiskelijat. Sähköpostiviesti 29.4.2014. Tietoa Rovaniemen ammattikorkeakoulusta valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista (AMK).
- Perttinä, P. 1997. Suunnistajaksi kuntoutuksen viidaksoon. Kuntoutuksen suunnittelun ja ohjauksen suuntautumisvaihtoehdon opetussuunnitelma Jyväskylän ammattikorkeakouluun. Oulun ja Lapin yliopisto. Kuntoutuksen PD-koulutusohjelma. Kehittämistyö.
- Perttinä, P. 2014. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun (AMK) koulutusohjelman kehittäminen. Luentomateriaali 15.1.2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Pietiläinen, H. Kunt. ohjaajat. Sähköpostiviestit 16.4.2014 & 23.4.2014. Tietoa Oulun seudun ammattikorkeakoulusta valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista (AMK).
- Pätevyysien ja rakenteen kuvaus lukuvuoden 2014-2017 kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman opetussuunnitelmassa. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.3.2014. <http://www.jamk.fi/fi/Etusivu/>, koulutus, opinto-opas, opinto-opas AMK, koulutusohjelmat- ja opintotarjonta, suomenkielisten koulutusohjelmien opetussuunnitelmat, kuntoutusohjaus ja -suunnittelu, rakenne & pätevyudet.
- Päätös ammattikorkeakoulun koulutusohjelmista. 1996. Opetusministeriö. Nro 56/401/96/ 11.9.1996.
- RANDOM.ORG. 2014. What's this fuss about true randomness? Viitattu 1.4.2014. <http://www.random.org/>
- Rauhala, H. 2011. Suomen palveluohjausyhdistys, SPO ry. Viitattu 1.4.2014. www.palveluohjaus.fi, palveluohjaus, mitä palveluohjaus on?

Rehabilitation Counseling 2014. Kent State University. Introduction of education program. Viitattu 29.4.2014. <http://www.kent.edu/ehhs/rhab/index.cfm>.

Rehabilitation Counselling 2014. Griffith University. Viitattu 29.4.2014. <http://www.griffith.edu.au/>, health, human services, what can I study?, postgraduate programs, rehabilitation counselling.

Rehabilitation Counseling Program 2014. University of Kentucky. Description of education program. Viitattu 3.4.2014. <http://2b.education.uky.edu/edsrc/rc/>.

Reito, S. 2009. Onko kuntoutuksen ohjaaja rehabsaurus? Kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmien työelämälähtöisyys Jyväskylän ja Satakunnan ammattikorkeakouluissa. Kehittämishanke. Ammatillinen opettajakorkeakoulu TAMK. Sähköinen julkaisu ammattikorkeakoulujen julkaisuarkistossa. Viitattu 7.4.2014. <http://www.theseus.fi/handle/10024/8030>.

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. Analyysi ja tulkinta. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 11.4.2014. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>.

Suominen, S, & Tuominen, M. 2007. Palveluohjaus – Portti itsenäiseen elämään. 1.painos. Profami Oy: Helsinki.

Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus 2013. Sosiaali- ja terveysministeriö, STM. Viitattu 2.4.2014. <http://www.stm.fi/sosiaalihuoltolaki>.

Tervoja, P. 2014. Tiimioppiminen kehittää vastuuta ja vuorovaikutusta. Viitattu 29.4.2014. <https://www.jamk.fi/fi/Tietoa-JAMKista/Materiaalit/Asiakaslehti-12014/Tiimioppiminen-kehittaa-vastuuta-ja-vuorovaikutusta/>.

Toijanen, M. 2003. Kuntoutusohjaus ja kuntoutusohjaaja. Suomen kuntoutusohjaajien yhdistys ry:n puheenjohtaja. Teoksessa Kuntoutusohjausnimikkeistö. 1.p. Toim. Holma T.Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Tutkittavien informointi 2011. Tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirja. KvanttiMOTV 2013 - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 9.4.2014. <http://www.fsd.uta.fi/tiedonhallinta/osa3.html>.

Uralla eteenpäin? Suorita YAMK-tutkinto. 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.4.2014. <http://www.jamk.fi/fi/Koulutus/Tutkinnot/YAMK-tutkinnot/>.

Urmas, T. 2014. SAMKista kuntoutuksen ohjaajiksi valmistuneet? Sähköpostiviesti 5.5.2014. Tietoa Satakunnan ammattikorkeakoulusta valmistuneista kuntoutuksen ohjaajista (AMK).

Valvira. 2014. Ammattioikeudet. Viitattu 29.4.2014. <http://www.valvira.fi/luvat/ammattioikeudet>.

Webropol 2.0 Raportointiopas 2013. Viitattu 20.3.2014.

<https://www.webpolsurveys.com/Manuals/Webropol.Raportointimanuaali.FIN.pdf>

LIITE 1. Tutkimuslupa

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS 1 (4)

Hakijan tiedot	Nimi Mira Laine	Henkilötunnus []	
	Katuosoite []	Postinumero []	Postitoimipaikka Jyväskylä
	Puhelin []	Sähköpostiosoite G2288@student.jamk.fi	
	Tutkimuslaitos, oppilaitos tai muu yhteisö Jyväskylän ammattikorkeakoulu	Hakijan tehtävä/virka-asema opiskelija, kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun ko	
Tutkimuksen ohjaaja	Nimi Pirkko Perttinen	Oppiarvo ja ammatti Asiantuntija, Hyvinvointi	
	Toimipaikka ja osoite Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Hyvinvointiyksikkö, Puistokatu 35, 40200 Jyväskylä		
	Puhelin []	Sähköpostiosoite pirkko.perttina@jamk.fi	
Tutkimuksen toimeksiantaja	Toimeksiantaja Mirja Immonen, koulutuspäällikkö, Hyvinvointiyksikkö		
	Yhteystiedot puh. +358405478949, mirja.immonen@jamk.fi		
Päiväys ja allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä 7/2/2014	Allekirjoitus	
Esittelijä täyttää	☒ Puollan tutkimusluvan myöntämistä	☐ En puolla tutkimusluvan myöntämistä	
	Perustelut <i>Tutkimuksesta saadaan hyödyllistä tietoa luovutuksen kehittämiseksi.</i>		
Päiväys ja esittelijän allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä 7/2/2014	Allekirjoitus <i>Kristine Korhonen</i>	
Päätätää täyttää	Tutkimusluvan myöntäminen		
	☒ Tutkimuslupa myönnetään ja pyydetty tiedot luovutetaan	☐ Tutkimuslupaa ei myönnetä eikä pyydettyjä tietoja luovuteta	
	Myöntämisen ehdot ☐ Hakijan tulee toimittaa valmis raportti tutkimuksen valmistuttua ja esitellä tutkimuksen tulokset suullisesti ☐ Hakija sitoutuu maksamaan tietojen luovuttamisesta syntyneet kustannukset ☐ Muut ehdot		
	Perustelut myöntämättä jättämiselle		
Päätäjän nimi			
Päiväys ja päätäjän allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä 10/2/2014 <i>JML</i>	Allekirjoitus <i>Mirja Immonen</i>	
Tiedottaminen päätöksestä	☒ tutkimusluvan hakijalle ☒ tietohallinnon suunnittelijalle ☐ henkilöstöpäällikölle ☐ opiskelijapalveluiden päällikölle ☐ yksikönjohtajalle		

LIITE 2. Saatekirje

13.2.2014/M.L. & N.N.

jamk.fi

ARVOISA KUNTOUKSEN OHJAAJA (AMK) TUTKINNON SUORITTANUT

Olemme Jyväskylän ammattikorkeakoulusta kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmasta valmistuvia opiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä aiheesta **Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneiden työtilanne, työelämän haasteet ja koulutuksen kehittämisediat**. Opinnäytetyömme pohjaksi kartoitamme koulutusohjelmasta vuosien 2007–2013 välillä valmistuneiden työllisyystilannetta. **Valmistuneita on yhteensä 145**, joten toivoisimme mahdollisimman monen vastaavan verkkokyselymme tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi. **Vastaamalla voit osallistua 50€ lahjakortin arvontaan**. Voittajalle ilmoitetaan 1.4. mennessä.

Kuntoutuksen ohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma on aloitettu vuonna 1997, jonka jälkeen sitä on tarjottu Jyväskylän, Satakunnan, Rovaniemen sekä Oulun seudun ammattikorkeakouluissa. Vuonna 2007 JAMKissa tehtiin opinnäytetyönä kartoittava tutkimus kuntoutuksen ohjaajiksi valmistuneiden työllistymisestä ja **päivitys on nyt ajankohtaista**.

Kysely toteutetaan kaikille Jyväskylän ammattikorkeakoulusta vuosina 2007–2013 kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneille. Vastaukset käsitellään ja analysoidaan luottamuksellisesti eikä kenenkään henkilökohtaisia vastauksia ole tunnistettavissa opinnäytetyössämme. Tulosten käsittelyn jälkeen kaikki saadut vastaukset poistetaan tietokannasta. **Kyselyyn vastaaminen tapahtuu verkossa, ja www-osoitteen löydät alemmalla**. Opinnäytetyömme tulokset julkaistaan viimeistään syksyllä 2014 ja on sen jälkeen luettavissa Theseus - ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö- ja julkaisuarkistosta.

Kyselyyn osallistumalla olet mukana kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman kehittämistyössä sekä autat tuomaan tutkintoamme tunnetuksi. Voit tulevaisuudessa hyödyntää selvityksen tuloksia esimerkiksi työnhaussa.

Ohjeet kyselyyn vastaamiseen

Kyselyyn vastaaminen internetosoitteessa <http://bit.ly/jamkvalmistuneille2014>

Kysely on auki **13.2.2014 - 28.2.2014**

Vastaaminen vie aikaasi enintään 20 minuuttia.

Kiitos jo etukäteen panostuksestasi!

Mahdolliset yhteydenotot ja kyselyt opinnäytetyön tekijöille!

Ystävällisin terveisin!

Jyväskylässä 13. 2. 2014

Mira Laine, opiskelija

g2288@student.jamk.fi

Noora Nappa, opiskelija

f6204@student.jamk.fi

Pirkko Perttinen, asiantuntija

Opinnäytetyön ohjaaja

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

LIITE 3. Kyselylomake

jamk.fi

Kysely kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) vuosina 2007-2013 valmistuneille

Arvoisa kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittanut,

olemme Jyväskylän ammattikorkeakoulusta kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelmasta valmistuvia opiskelijoita teemme opinnäytetyötä aiheesta Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittaneiden työtilanne, työelämän haasteet ja koulutuksen kehittämisedat. Tämän kyselyn avulla kartoitamme koulutusohjelmasta vuosien 2007-2013 välillä valmistuneiden työllisyystilannetta, työelämän haasteita ja koulutuksen kehittämisedoita.

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä kenenkään henkilökohtaisia vastauksia ole tunnistettavissa julkaistava opinnäytetyöstämme. Vastaaminen vie aikaasi enintään 20 minuuttia. Opinnäytetyömme tulokset julkaistaan viimeistään syksyllä 2014 ja on sen jälkeen luettavissa Theseus - ammattikorkeakoulujen opinnäytetyö- ja julkaisuarkistosta.

Kyselyyn osallistumalla olet mukana kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman kehittämistyössä sekä autat tuomaan tutkintoamme tunnetuksi. Voit tulevaisuudessa hyödyntää selvityksen tuloksia esimerkiksi työnhaussa. **Vastaamalla voit myös osallistua 50 € arvoisen lahjakortin arvontaan.**

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli? *

- nainen mies

2. Ikä? *

- alle 25 v. 25 - 30 v. 31 - 40 v. 41 - 50 v. yli 50 v.

3. Pohjakoulutus ennen kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkintoa? *

(Valitse kaikki suorittamasi koulutukset)

Kansakoulu

Peruskoulu

Lukio

Ammattikoulututkinto, mikä?

Alempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä?

Ylempi ammattikorkeakoulututkinto, mikä?

Yliopiston kandidaatin tutkinto, mikä?

Yliopiston maisterin tutkinto (tai vastaava), mikä?

Muita, mitä?

4. Työkokemus ennen kuntoutuksen ohjaajan (AMK) opintoja?

Aikaisempi työkokemus sosiaali- ja terveysalalla *

(Merkitse työkokemus numerolla puolen vuoden tarkkuudella esim. 0, 1 tai 2,5 jne. Mikäli työkokemusta on kertynyt muutama kuukausi, pyöristä se 0,5 vuoteen.)

Aikaisempi työkokemus muulta kuin sosiaali- ja terveysalalta *

(Merkitse työkokemus numerolla puolen vuoden tarkkuudella esim. 0, 1 tai 2,5 jne. Mikäli työkokemusta on muutama kuukausi, pyöristä se 0,5 vuoteen.)

5. Aikaisempi ammattinimike?

TUTKINTO/ KOULUTUS

6. Koulutusohjelma, josta valmistuit *

- Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma, nuorisokoulutus
- Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma, aikuiskoulutus

Vuosi, jolloin valmistuit? *

7. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun ammattikorkeakouluopintojen kesto? *

(Pyöristä lähimpään puoleen vuoteen)

8. Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat käsitystäsi kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelmasta? *

(Valitse yksi vaihtoehto kullakin rivillä)

	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma oli pääpiirteittäin minulle selkeä jo ennen kuin aloitin opinnot	☐	☐	☐	☐
Kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinto tunnetaan työmarkkinoilla	☐	☐	☐	☐
Voin hyödyntää ammattikorkeakoulussa oppimaani työssäni	☐	☐	☐	☐
9. Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon kautta tullutta osaamistasi? *				
(Valitse yksi vaihtoehto kullakin riviltä)				
	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Sain riittävän laaja-alaiset tiedot ja taidot asiantuntijatehtävissä toimimista varten	☐	☐	☐	☐
Hallitsen riittävässä määrin kuntoutuksen ohjauksen ja suunnittelutehtävien edellyttämät teoreettiset perusteet	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävät valmiudet yrittäjyyteen	☐	☐	☐	☐
Minulla on riittävästi kansainvälisyysosaamista, jota voin hyödyntää työelämän tarpeissa.	☐	☐	☐	☐
Ammattikorkeakoulu on tukenut verkostoitumistani työelämään	☐	☐	☐	☐
10. Mistä opiskeluun liittyneistä asioista sinulle on ollut hyötyä työllistymisessä?				
(Valitse yksi vaihtoehto kullakin riviltä)				
	Täysin eri mieltä	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Ammattitaitoa edistävät harjoittelut *	☐	☐	☐	☐
Muu opiskelun aikana hankittu työkokemus *	☐	☐	☐	☐
Opinnäytetyö *	☐	☐	☐	☐
Työelämään linkittyneet projektit *	☐	☐	☐	☐
Ulkomailla suoritettut opinnot/harjoittelut *	☐	☐	☐	☐
Muita, mitä? <input type="text"/>	☐	☐	☐	☐
TYÖLLISTYMINEN / TYÖLLISYYSTILANNE				

11. Mikä oli tilanteesi valmistuttuasi? *

- Olin työssä
- Olin työttömänä
- Aloitin uuden koulutuksen / jatkoin opintoja
- Aloitin varusmies- siviilipalveluksen
- Muu, mikä?

Mikäli olit valmistuttuasi työssä, vastaa seuraavaan kysymykseen:

Mitä kautta työllistyt?

- Jatkoin entisessä työssäni
- Jatkoin entisellä työnantajallani, mutta uusissa työtehtävissä
- Aloitin työt opiskeluun liittyneessä harjoittelupaikassa
- Työllistyin avoimien työmarkkinoiden kautta
- Aloitin työt yrittäjänä/freelancerina
- Aloitin työt työllistämistuella
- Muu, mikä?

12. Tämänhetkinen työtilanteesi? *

- Työssä
- Työtön
- Päätoimisena opiskelijana
- Äitiys- / isyyslomalla, hoitovapaalla
- Varusmies- tai siviilipalveluksessa
- Muu, mikä?

TYÖSUHTEEN LAATU

(Vastaa kysymyksiin 13 - 20, mikäli olet työsuhteessa)

13. Työsuhteen laatu

- Vakituinen eli toistaiseksi voimassa oleva työ- tai virkasuhde
- Määräaikainen työ- tai virkasuhde
- Yrittäjänä / freelancerina

Työllistettynä työllisyysvaroin (esim. palkkatuetussa työssä)

Muu, mikä?

14. Työ on

Kokoaikatyö

Osa-aikatyö

Pätkätyö

Muu, mikä?

15. Työnantaja

Julkinen sektori

Yksityinen sektori

Kolmas sektori

Oma yritys

Muu, mikä?

16. Tehtävänimike, jolla työskentelet tällä hetkellä?

17. Nykyisen työnantajan nimi

18. Kunta, jossa työskentelet?

19. Nykyinen bruttopalkkasi?

TYÖTEHTÄVIEN SISÄLTÖ

20. Rastita seuraavista ne vaihtoehdot, jotka kuvaavat eniten työtehtäviäsi

(Kysymysten sisällön lähteenä on käytetty kuntoutusohjausnimikkeistöä ja sen luokitusta)

- K1 Arviointi ja suunnittelu kuntoutusohjauksessa (esim. asiakkaan tilanteen selvittäminen ja arviointi, asiakkaan kuntoutumisen ja kuntoutusohjauksen suunnittelu)
- K2 Kuntoutumista tukeva ohjaus ja neuvonta (esim. sairastumiseen tai vammautumiseen liittyvä tuki ja neuvonta, palveluihin ja tukitoimiin liittyvä ohjaus ja ammattiin liittyvä ohjaus)
- K3 Elinympäristössä selviytymisen tukeminen (esim. apuvälinepalvelut)
- K4 Koordinointi ja yhteistyötehtävät (esim. asiakkaan kuntoutumisen koordinointi ja moniammatillinen yhteistyö)
- K5 Kuntoutusohjauksen muu asiakastyö (esim. kirjaaminen, lausunnot, muu asiakastyö)
- K6 Asiantuntija ja koulutustehtävät (esim. kirjallisen aineiston tuottaminen, opiskelijoiden ohjaus)
- K9 Hallinto ja kehittäminen (esim. asiantuntijuuden ja ammattitaidon ylläpitäminen, laadunhallinta)
- Esimiestehtävät
- Kuntoutusohjauksen kansainväliset työtehtävät
- Muita, mitä?

21. Oletko työllistynyt kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tutkinnon suorittuasi odotuksiasi vastaavaan työhön?

- Kyllä, perustele halutessasi
- En, perustele halutessasi

22. Millaisia haasteita olet kohdannut työelämässä? *

(Voit valita useita vaihtoehtoja)

Haasteet liittyivät

- Asiakaskuntaan
- Asiakastyöhön ja asiakaskohtaamisiin
- Työyhteisöön
- Organisaatioon
- Oman työtyylin löytämiseen
- Esimiestehtäviini
- Alaisten kanssa työskentelyyn
- Epävarmuuteen työn jatkuvuudesta
- Koulutuksellisiin puutteisiin/ omaan osaamiseeni
- Itsensä kehittämiseen
- Työrytmyykseen/ kiireeseen
- Oma jaksamiseen ja voimavaroihin
- Työpaikan sijainti (esim. pitkä työmatka)
- Uusiin lainsäädännöllisiin muutoksiin

Minulla on ollut vaikeuksia saada oman alan töitä

En ole kohdannut suuria haasteita työelämässä

Muihin asioihin, mihin?

KEHITTÄMISIDEAT

23. Mitä asioita pidät tarpeellisimpina kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman kehittämisen kannalta? *

(Voit valita useita vaihtoehtoja)

Opetusmenetelmät:

Moniammatillisen työryhmätyöskentelyn lisääminen

Kontaktiopetuksen lisääminen

Verkko-opetuksen lisääminen

Ryhmätehtävien lisääminen

Yksilötehtävien lisääminen

Opetuksen sisältö:

Opetuksen sisällössä tulisi painottaa enemmän ... Mitä?

Vapaasti valittavien opintojen lisääminen

Suuntautumisvaihtoehdot:

Suuntautuminen vapaasti valittavien opintojen kautta

Ennalta määritellyt suuntautumisvaihtoehdot (esim. mielenterveystyön suuntautumisvaihtoehto, joka määrittäisi vapaasti valittavat opinnot)

Ammattitaitoa edistävät harjoittelut:

Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen lisääminen

Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen vähentäminen

Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen pidentäminen

Ammattitaitoa edistävien harjoittelujaksojen lyhentäminen

Harjoittelujaksojen teemoitus

Muut:

Koulutuksen järjestäminen vain aikuiskoulutuksena, perustele halutessasi

Muita kehittämisideoita, mitä?

24. Millä tavoin kuntoutuksen ohjaajien (AMK) työllistymistä voitaisiin edistää?

25. Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelman uusia painopistealueita ovat kansainvälisyys, yrittäjyys ja ennestään tuttu perhelähtöisyys. Miten näitä painopistealueita pitäisi opettaa, jotta niistä tulisi työkaluja työelämään?

26. Vapaa sana
(Kommentteja, kehitysideoita, palautetta yms.)

(Sivu 1 / 2)

jamk.fi

Kysely kuntoutuksen ohjaajiksi (AMK) vuosina 2007-2013 valmistuneille

Mikäli haluat osallistua 50 € lahjakortin arvontaan, täytä yhteystietosi tähän. Voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti 1.4.2014 mennessä.
(Tietojanne käytetään vain arvonnän suorittamisessa. Niitä ei käytetä tunnistamaan yksittäisen henkilön vastauksia.)

Etunimi

Sukunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

Osoite

Postinumero

Postitoimipaikka

(Sivu 2 / 2)

LIITE 4. Vastanneiden tehtävänimikkeet

Kyselyyn vastanneiden tehtävänimikkeet aakkosjärjestyksessä

(Numero nimikkeen perässä kertoo, kuinka monta henkilöä vastanneista kyseisellä nimikkeellä työskenteli)

- *Aluesihteer*
- *Asiakasneuvoja*
- *Asiantuntija*
- *Asumisyksikön ohjaaja*
- *Avustava työntekijä*
- *Erytisopettaja*
- *Etsivä nuorisotyöntekijä*
- ***Etsivän työn ohjaaja*** **2**
- ***Fysioterapeutti*** **2**
- *Henkilökohtainen avustaja*
- *HRD-asiantuntija*
- *Kehitysvammaisten ja autistien iltapäivätoiminnan ohjaaja*
- *Kehitysvammaohjaaja*
- *Kotiutushoitaja/palveluohjaaja/AVH yhdyshenkilö*
- *Koulunkäynnin ohjaaja*
- *Kuntoutusasiantuntija*
- ***Kuntoutusohjaaja*** **13**
- *Kuntoutussuunnittelija*
- *Kuntoutusyhdyshenkilö*
- *Lastenkodin ohjaaja*
- *Lähihoitaja*
- *Mielenterveyshoitaja*
- *Muistikoordinaattori*
- ***Nuorisokodin ohjaaja*** **2**
- *Nuorisotyön suunnittelija*
- ***Ohjaaja*** **5**
- *Omaistytöntekijä*
- ***Palveluohjaaja*** **3**
- *Projektikehittäjä*
- *Projektityöntekijä / Asiantuntija*
- *Projektivastaava*
- *Päiväkeskusohjaaja (muistisairaat)*
- *Rekrytointiasiantuntija*
- *Ryhmävastaava*
- *Sosiaaliohjaaja*
- *Tuetun asumisen ohjaaja*
- ***Työhönvalmentaja*** **2**
- *Työnsuunnittelija*
- *Uravalmentaja*
- *Vakuutussihteer*
- *Vakuutussihteer*, kuntoutuksen etuuskäsittelijä
- *Valmistelija*
- *Varaesimies*
- *Vastaava ohjaaja*
- *Vastaava projektityöntekijä*
- *Vastaava työntekijä*
- *Vastuuohjaaja*
- *Vuoropäällikkö*
- *Yrityskoordinaattori*

LIITE 5. Vastanneiden työnantajat sektoreittain

Julkinen sektori	Yksityinen sektori	Kolmas sektori
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Forssan kaupunki, työllisyyspalvelut</i> • <i>Helsingin kaupunki</i> • <i>HYKS Reumatologian klinikka</i> • <i>Ikääntyvien neuvontakeskus</i> • <i>Joensuun kaupunki</i> • <i>Jyväskylän kaupunki 7</i> • <i>Jämsän kaupunki</i> • <i>Kansaneläkelaitos 3</i> • <i>Kanta-Hämeen keskussairaala</i> • <i>Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 3</i> • <i>Nuorisopalvelut</i> • <i>Oppimis- ja ohjauskeskus Onerva</i> • <i>Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2</i> • <i>Päijät-Hämeen terveysyhtymä</i> • <i>Rekola-koto</i> • <i>Siilinjärven kunta, Siilijärven Sote</i> • <i>Tampereen kaupunki</i> • <i>Työllisyyspalvelut, työkanavahanke</i> • <i>Uudenmaan TE-toimisto</i> • <i>Vaajakummun koulu</i> • <i>Ylöjärven kaupunki</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Alfa Kuntoutus Hervanta Oy</i> • <i>Autismisäätiö</i> • <i>JNP ry/ tuettu asuminen</i> • <i>Kainuun Hoivataito Oy</i> • <i>Katja Noponen Oy</i> • <i>Lastensuojelupalvelut Väylä Oy</i> • <i>Lastensuojeluyksikkö Vaahterämäki Oy</i> • <i>Lidl Suomi Ky</i> • <i>Restel Oy</i> • <i>Suomen Ensiapupalvelu Oy</i> • <i>Jyväskylän steinerkoulu</i> • <i>TeamPlanet Oy</i> • <i>Ruoksmäen lastenkoti</i> • <i>Viitakodit ry</i> • <i>yksityinen henkilö</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Invalidiliitto ry</i> • <i>Jyväskylän Katulähetys ry</i> • <i>Jyväskylän Nuoris- ja Palveluasunnot ry</i> • <i>Kalliolan Nuoret ry</i> • <i>Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys</i> • <i>Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry</i> • <i>Omaiset mielenterveys-työn tukena Keski-Suomi ry</i> • <i>Psykiatrisen kuntoutuksen tuki ry</i> • <i>Sastamalan seudun mielenterveysseura ry</i> • <i>SOS-Lapsikylä</i> • <i>Suomen Kuurosokeat ry</i> • <i>Työvalmennussäätiö Avitus</i>

LIITE 6. Kyselyyn vastanneiden työskentelykunnat

Kyselyyn vastanneiden työskentelykunnat aakkosjärjestyksessä

(Suluissa määrä, jos kunnassa työskentelee enemmän kuin yksi (1) henkilöä.)

Alavus	Keuruu (2)	Salo
Forssa	Laukaa	Satakunta
Helsinki (8)	Lieksa	Siilinjärvi
Hämeenlinna (2)	Liperi	Sysmä
Joensuu	Myrskylä	Tampere (8)
Jyväskylä (28)	Orimattila	Turku
Jämsä (2)	Pukkila	Vantaa
Järvenpää	Reisjärvi	Veteli
Kangasala	Sastamala	Ylöjärvi (3)